

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี (Journal of Liberal Arts RMUTT)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2563 ISSN 2586-8543 E-ISSN 2730-2105

กำหนดออกเผยแพร่

วารสารตีพิมพ์เผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

มกราคม – มิถุนายน, กรกฎาคม – ธันวาคม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลคลองหก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

เบอร์โทรศัพท์ 0 2549 4965

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ และสังคม รวมทั้งเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ มุมมองทางวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ประยุกต์ การท่องเที่ยวและการจัดการโรงแรม อุตสาหกรรมการบริการ พลศึกษาและนันทนาการ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการต่อไป

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ผิวสอาด

อธิการบดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศากร สิงห์เสนี

คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รสสุคนธ์ สงคง

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรรฐมาศ พลิชฐ์ภคกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ติงส์ชูชลี

ศาสตราจารย์ ดร.บาหยัน อิมสำราญ

ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสุมน พงศ์ภิณูโย

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ทองดีเลิศ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิมาน กฤตพลวิมาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ คลื่นสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา สีนธรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริศรา ศิรมณีรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์ รักษ์วงศ์

ดร.พิมพ์ิกา ทองรัมย์

ดร.พิมพ์อร แก้วแดง

ดร.วิสุทธิ์ สีนวล

อาจารย์ปาริฉัตร พยุงศรี

อาจารย์ซออส อักษรกิตติ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ คลื่นสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา สีนธรัตน์

ฝ่ายประสานงาน

นางประทีน เพื่อกสีสุก

นางมาริดา ชินโย

นางสาวนุชนาฏ คันธมาศ

นายปิยภัทร คำแก้ว

ฝ่ายตรวจรูปแบบและการพิมพ์

อาจารย์ปาริฉัตร พยุงศรี

นางสาววรรณยา เฉลยปราชญ์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำปี

รองศาสตราจารย์ ดร. มล.จรัสวีไล จรูญโรจน์

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ทองดีเลิศ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ เพชรรัตน์

รองศาสตราจารย์สุชาดา นิมมานนิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศยามล เอกะกุลนันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ลิ้มถาวรนันต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรัตน์ อนันทนารถ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศากร สมสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณตา ทับทิมจรรยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรธูมาศ พลธิษฐ์ภคกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีกัทร ไทรเมฆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ศิริมณีรัตน์

ดร.พิมพ์ิกา ทองรัมย์

ดร.อัญชลี ปิยปัญญาวงศ์

ดร.พิมพ์นพพัทธ์ รอดทุกข์

ดร.วิชาญ มะวิญธร

ดร.ปองสุข ศรีชัย

ดร.สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์

ดร.ศิริรักษ์ สิงหเสม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบรรณาธิการ

การจัดทำวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 นี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการระหว่างอาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในด้านการเรียนการสอน ภาษาศาสตร์ ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การโรงแรม และการบิน มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และพลศึกษาและนันทนาการ ภายใต้ขั้นตอนและกระบวนการจัดทำวารสารวิชาการตามมาตรฐานการกำหนดคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) และได้รับเกียรติจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความก่อนการตีพิมพ์

เนื้อหาของวารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการจำนวน 2 เรื่องได้แก่ 1) การศึกษาสังคมในแนวทางมานุษยวิธี (Ethnomethodology) 2) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) กับอนาคตการจัดการศึกษาสำหรับสังคมในแบบฐานวิถีชีวิตใหม่ และบทความวิจัยมีจำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง 1) การมีพื้นที่ของสตรีมุสลิม (สตรีหม้าย) กับการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ 3) ศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย 4) การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง 5) การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม 6) การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 7) แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม 8) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการสถานเสริมความงามในเขตปทุมธานี และบทปริทัศน์หนังสือเรื่อง In Tales of Southeast Asia's Jazz Age: Filipinos, Indonesians and Popular Culture

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในวงวิชาการแก่อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ส่งบทความที่มีคุณค่ามาเผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี มา ณ โอกาสนี้ พบกันใหม่ฉบับหน้า

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรปฐมาศ พลสิษฐ์ภคกุล)

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ

การศึกษาสังคมในแนวทางมานุษยวิธี (Ethnomethodology)	1
ชนัญญ์ เมฆหมอก	
การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) กับอนาคตการจัดการศึกษาสำหรับสังคมในแบบฐานวิถีชีวิตใหม่	13
ทัศนีย์ ธราพร อาร์มภ์ เอี่ยมละออ เบญจวรรณ รุ่งเรืองศุภรัตน์	
บทความวิจัย	
การมีพื้นที่ของสตรีหม้ายมุสลิมกับการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์	21
ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	
สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร ประภาภรณ์ หลังกุเต๊ะ มุฮัมหมัดราฟิ์ มะเก็ง คอลัฟ ต่วนบุละ	
แวนีซะ สุหลง สุไรยา หินแร่	
ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยว	33
ต่างชาติ	
สนิทเดช จินตนา อารีวรรณ หัสติน	
ศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย	44
วายุณ เอกสกุลไพบุลย์	
การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง	52
สรนช ธนะไพรรักษ์	
พัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	65
เน้นกระบวนการกลุ่ม	
อมรรัตน์ สารบุญ	
พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษา	73
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	
พิเชษฐ์ เลิศวรรัตติกุล	
แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม	82
ณัฐกิตติ์ เอี่ยมสมบุรณ์ ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร	
ปิยะ ดวงพัตรา	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการสถานเสริมความงามในเขตปทุมธานี	90
คีฟาง เทพยกุล พรนภา ธนโพธิวิรัตน์ สุพิศ บุญลามา	
บทวิจารณ์หนังสือ	97
In Tales Of Southeast Asia's Jazz Age: Filipinos, Indonesians and Popular Culture, 1920-1936.	
วิริยะ สว่างโชติ	

การศึกษาสังคมในแนวทางมานุษยวิธี (Ethnomethodology)

ชนัญญ์ เมฆหมอก¹

Studies in Ethnomethodology

Chanan Mekmok¹

Received 1/5/2020

Revised 30/8/2020

Accepted 7/09/2020

บทคัดย่อ

มานุษยวิธีเป็นหนึ่งในวิธีหรือเครื่องมือทางการศึกษาสังคมที่สามารถจัดอยู่ในกลุ่มปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ที่เสนอโดย Harold Garfinkel นักวิชาการชาวอเมริกัน ซึ่งให้ความสนใจกับการศึกษาชีวิตของผู้คนในวงการต่าง ๆ เช่น แพทย์ ตำรวจ หรือแรงงานโรงงาน โดยให้ความสำคัญกับกรอบความคิดเรื่องแบบฉบับ (Typicality) สำหรับทำความเข้าใจความจริง (Reality) ที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่สังคมยอมรับและปฏิบัติตามกันมาในแบบเดียวกัน ทำให้ปรากฏการณ์ในสังคมที่ดูเหมือนเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ให้สามารถศึกษาได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์

วิธีการศึกษานำเอาวิธีการของนักมานุษยวิทยาที่เรียกว่า การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) มาใช้ โดยผู้ศึกษาต้องเข้าไปอยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษา แต่ไม่ต้องผูกติดหรือฝังตัวเป็นคนใน (Insider) เหมือนที่นักมานุษยวิทยายพยายามทำ โดยมีหัวใจสำคัญของการศึกษาก็คือ การตั้งคำถามกับการกระทำทางสังคมของปัจเจกในแต่ละวงการที่ช่วยประกอบสร้างชุดความคิดหรือการกระทำต่าง ๆ ให้กลายเป็นความเป็นจริงทางสังคม และโครงสร้างสังคมดังกล่าวสามารถดำรงอยู่และสืบทอดต่อไปได้อย่างไร และปัจเจกมีวิธีการอย่างไรในการจัดการกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่เขาต้องเผชิญ เพื่อจะทำให้ระเบียบทางสังคมดำรงอยู่ต่อไปได้

คำสำคัญ: ความจริงทางสังคม แบบฉบับ ปรากฏการณ์วิทยา มานุษยวิธี

Abstract

Ethnomethodology is an approach in social science, branch of Phenomenology proposed by American social scientist, Harold Garfinkel. This approach interested in everyday activities in various social fields, for instance; police, doctor, labour, etc. Emphasize in concept of typicality to take account of social reality constructed by activities of individuals in society. For this reason, social phenomena as intangible can be studied as a scientific study.

¹ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University

E-mail: chanan_lenin@hotmail.com

By applying anthropology methodology, participant observation, researcher has to be in the field by do not to be as insider as Anthropologist did. The central of this approach is to how activities of people in any fields pursued social reality and social order. And what method that individuals use to pass their social situation in everyday life by retain social organization.

Keyword: social reality, typicality, phenomenology, ethnomethodology

บทนำ

การศึกษาทางสังคมศาสตร์ในราวศตวรรษที่ 19 อันเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการเกิดขึ้นของสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่ต้องการพัฒนาองค์ความรู้ในแต่ละสาขาให้เป็นวิทยาศาสตร์ หรือความเป็นศาสตร์ที่ศึกษาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีรูปแบบ มีระเบียบวิธี และสามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้ กล่าวคือ สามารถทำการการศึกษาสิ่งที่เป็นนามธรรม จับต้องได้ยากให้กลายมาเป็นสิ่งที่จับต้องได้เชิงประจักษ์ ด้วยการสร้างชุดคำอธิบายจากการศึกษาประเด็นทางสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังที่ Emile Durkheim เรียกว่า “ข้อเท็จจริงทางสังคม” หรือ Social Fact (Durkheim, 1982, p.74) อันหมายถึงผลรวมของเหตุผล ค่านิยม ความคิด และอารมณ์ที่ควบคุมการกระทำของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม กล่าวอีกอย่างได้ว่าความคิดเรื่องข้อเท็จจริงทางสังคมของ Durkheim นั้น คือการศึกษาสังคมในแบบปฏิฐานนิยม (Positivism) ที่มองชีวิตรอบตัวของปัจเจกเป็นสิ่งที่สามารถศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมได้ เช่น การฆ่าตัวตาย การแบ่งงานกันทำ หรือระบบเครือญาติ

อิทธิพลทางความคิดของสังคมวิทยาสมัยใหม่ที่สืบทอดต่อมาในวงวิชาการทั้งในยุโรปและอเมริกาต่างมีความเห็นพ้องต้องกันว่า สามารถศึกษาสังคมด้วยระเบียบวิธีแบบวิทยาศาสตร์ได้ ไม่ว่าจะเป็นสังคมศาสตร์สาขาใดก็ตาม เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา หรือรัฐศาสตร์ ส่งผลให้วงการศึกษาสังคมมนุษย์มีการพัฒนาต่อยอดจนมีนักคิดหลากหลายแนว ทำให้มีเครื่องมือ ชุดความคิด และระเบียบวิธีวิจัยที่มีความเป็นศาสตร์สำหรับการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมในแต่ละกรณี

การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมของนักคิดกลุ่มหนึ่งที่พัฒนาต่อยอดวิธีการศึกษาสังคมอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และมีระเบียบวิธีในการมองปัญหาและการศึกษาที่น่าสนใจมากรวมหนึ่งก็คือ นักวิชาการกลุ่มมานุษยวิธี (Ethnomethodology) นำโดย Harold Garfinkel นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ Talcott Parson นักสังคมวิทยาชื่อดังชาวอเมริกันที่มีความคิดในการมองสังคมแบบเป็นระบบ (Social system) ในลักษณะโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-functionalism) โดยมองว่าพฤติกรรมของปัจเจกเป็นผลมาจากโครงสร้างของสังคม นอกจากนั้น Garfinkel ยังได้รับอิทธิพลทางความคิดจากนักปรัชญาสายปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) อย่าง Edmund Husserl และ Alfred Schutz ทำให้เกิดกรอบคิดใหม่ในการทำความเข้าใจสังคมในแง่ที่ว่า การดำรงอยู่ของระเบียบทางสังคม หรือ ชุดความคิดต่าง ๆ เช่น เรื่องเพศ ถูกประกอบสร้างขึ้นอย่างไร ในฐานะที่เป็น “ความจริง” ที่ผู้คนในสังคมรับรู้และเข้าใจไปในทางเดียวกัน

ในบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนต้องการนำเสนอกรอบความคิดและสาระสำคัญของนักทฤษฎีมานุษยวิธีว่ามีลักษณะความคิดอย่างไร มีระเบียบวิธีในการศึกษาปรากฏการณ์สังคมอย่างไร โดยแบ่งหัวข้อในการอภิปรายออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกัน คือ 1. กรอบแนวคิดของ Ethnomethodology 2. การสร้างความจริง (Reality) และแบบฉบับ (Typically) ของการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม และ 3. วิธีการศึกษาสังคมแบบมานุษยวิธี

กรอบแนวคิดของ Ethnomethodology

สิ่งที่น่าตั้งคำถามประการแรกต่อการศึกษาแนวคิดกลุ่มมานุษยวิธีก็คือ การใช้คำศัพท์ Ethnomethodology อันผสมระหว่างคำสองคำ คือ Ethno (ผู้คน, กลุ่มชาติพันธุ์) กับ Methodology (ระเบียบวิธี) หมายถึง ระเบียบวิธีในการศึกษาชาติพันธุ์หรือคน ซึ่งเมื่อดูจากชื่อแนวคิดอาจสับสนได้ว่ามีลักษณะคล้ายกับ ethnology หรือ ชาติพันธุ์วิทยา ที่หมายถึง การศึกษาชาติพันธุ์ของนักมานุษยวิทยา ที่ใช้เครื่องมือในการศึกษาที่เรียกว่า “ชาติพันธุ์วรรณา” (Ethnography) ซึ่งเป็นวิธีเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่พบในการลงสนามเก็บข้อมูลอย่างเป็นเรื่องราว ผ่านการพรรณาอย่างเข้มข้น (Thick Description) (Geertz, 1973) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่สนใจอย่างแหลมลึกมากขึ้น โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบ “การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม” (Participant observation) (Malinowski, 2014) ที่ผู้วิจัยได้เป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมที่ศึกษามาตั้งแต่ต้น หรือเป็น “คนนอก” (Outsider) (Geertz, 1983) ก่อนจะค่อย ๆ กลายเป็นคนในที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้น

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้น สามารถแสดงให้เห็นความแตกต่างในการศึกษาระหว่างกลุ่มมานุษยวิธีกับนักมานุษยวิทยา ในแง่ที่ว่า นักวิชาการกลุ่มมานุษยวิธีใช้การศึกษาแบบมานุษยวิทยา คือ ใช้ชาติพันธุ์วรรณา มาเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อดูว่าวิถีการที่มนุษย์ในแต่ละสังคมใช้ในการต่อสู้ ต่อรองเพื่อการบรรลุผลสำเร็จในสถานการณ์ที่พวกเขาต้องเผชิญนั้นเป็นอย่างไร รวมถึงการศึกษาว่าการกระทำของมนุษย์ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมได้อย่างไร เช่น เรื่องสถานภาพทางเพศ การแบ่งแยกเพศชาย-หญิง ถูกกำหนดขึ้นมาอย่างไร และทำอย่างไรให้ความคิดดังกล่าวดำรงอยู่ต่อไปได้ แต่ในแง่ของวิธีวิทยานักวิชาการกลุ่มนี้ไม่ได้สนใจที่จะเป็นคนในแบบนักมานุษยวิทยา พวกเขาเพียงแค่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการสังเกตการณ์เพื่อจดบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้ทั้งการพูดและการกระทำในช่วงของการเข้าไปศึกษา รวมถึงการสัมภาษณ์และวิเคราะห์บทสนทนากับบุคคลที่เขาต้องการศึกษา

ด้วยความแตกต่างในแง่นี้ ทำให้กรอบความคิดในการศึกษาของนักคิดกลุ่มมานุษยวิธีมีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มความคิดปรากฏการณ์นิยม ที่มีลักษณะการมองปรากฏการณ์ที่ศึกษาเป็นแบบสิ่งสร้างทางสังคม (social constructed) ที่ต่อยอดจากการดำรงอยู่ของโครงสร้างสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นอิทธิพลทางความคิดของ Parson ที่มีต่อ Garfinkel แล้วยังแสดงให้เห็นว่าความคิดของ Garfinkel นั้นก้าวข้ามความคิดแบบโครงสร้าง-หน้าที่นิยม ในแง่ที่ว่าให้ความสำคัญโครงสร้างเช่นกับตัวปัจเจก ในฐานะที่เป็นผู้กระทำการที่กระตือรือร้น (active agent) สามารถคิด วิเคราะห์ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายบางอย่าง มุมมองแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับกรอบคิดในกลุ่มปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (symbolic interaction) เช่น Erving Goffman หรือ หลังโครงสร้างนิยม (post-structural) เช่น Pierre Bourdieu เป็นต้น

Garfinkel ได้ให้ความหมายของมานุษยวิธีไว้ว่า หมายถึง เป็นการตรวจสอบการแสดงออกที่มีเหตุผลในลักษณะการบ่งชี้ (Indexical Expression) หรือ เป็นแบบฉบับ (Typicality) และการกระทำแบบปฏิบัติจริง (Practical action) ในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ที่ชาญฉลาดอย่างเป็นลำดับต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน (Garfinkel, 1976, p.11) กล่าวให้ง่ายขึ้นก็คือ มานุษยวิธี คือ การศึกษาปฏิบัติการในสังคมของปัจเจกในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พวกเขาต้องใช้องค์ความรู้ (Stocks of Knowledge) เกี่ยวกับโลกรอบตัว ในการทำความเข้าใจสถานการณ์ตรงหน้า เพื่อให้สามารถปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตรงตามค่านิยมที่สังคมได้กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น จึงเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างระเบียบทางสังคม (Social order) ขึ้นมา และยังได้ช่วยต่อยอดให้ระเบียบทางสังคมดำรงต่อไปได้ในลักษณะการผลิตซ้ำด้วยในคราวเดียวกัน

นักวิชาการกลุ่มนี้สนใจว่าพฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์ และเหตุผลทางสังคมวิทยาของการปฏิบัติต่าง ๆ นั้นสามารถนำมาเป็นหัวข้อของการศึกษาเชิงประจักษ์ได้ โดยการใส่ใจกับรายละเอียดของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ที่ด้วยการศึกษาปรากฏการณ์ในแบบที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งในท้ายที่สุดก็เพื่อจะดูว่าผู้คนจัดการกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าตัวเองอย่างไร ผ่านการคิด

ไตร่ตรอง และจัดการจนทำให้สิ่งที่เขาทำไปนั้นสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงหรืออธิบายได้ (Accountable) ตามความเห็นของ Garfinkel (1976) แล้ว การที่พิสูจน์หรืออธิบายได้นั้น หมายถึง สามารถสังเกตและรายงานผล (Observable-reportable) ออกมาได้ ทำให้สมาชิกในสังคม มองเห็นและอธิบายอย่างถูกต้องในแต่ละสถานการณ์ที่ปัจเจกต้องเผชิญ อีกทั้งยังช่วยให้สมาชิกคนอื่น ๆ เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับสร้างชุดการกระทำที่เหมาะสมตอบรับจากการกระทำก่อนหน้านี้

ในการบรรลุเป้าหมายการกระทำของปัจเจกนั้นจะต้องประกอบไปด้วย “การกระทำของสมาชิกในสังคม การตระหนักรู้สิ่งที่เกิดขึ้น และการใช้งานเขียนชาติพันธุ์วรรณนา” (Garfinkel, 1976, p.11) โดยในแต่ละสถานการณ์ที่ปัจเจกจะต้องเผชิญ ตัวปัจเจกเองต้องมีตัวเลือก ในการที่จะคิดคำนวณ หรือไตร่ตรองว่าสิ่งที่เผชิญอยู่นั้น มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ และการกระทำดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่เข้าใจได้ของสมาชิกคนอื่น ๆ ในลักษณะของ “เป้าหมายที่สามารถบรรลุได้” (Accountable-for-all-practical-purpose) สำหรับผู้ศึกษา สิ่งที่ต้องทำให้ได้ในการเข้าไปศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในวิธีการที่ปัจเจกใช้เพื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ก็คือ การวิเคราะห์ “การกระทำในแต่ละบริบท” ในฐานะที่เป็น การทำเพื่อบรรลุเป้าหมายของตัวเอง ซึ่ง Garfinkel มองว่า โดยปกติสมาชิกในสังคมไม่มีใครจะสนใจ (Not interested) สิ่งเหล่านี้เท่าที่ควร จึงเป็นหน้าที่ของนักวิชาการที่จะต้องเข้าไปศึกษาให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงการมีอยู่ของการปฏิบัติที่ทำให้สถาบันทางสังคมดำเนินต่อไปได้โดยปกติ

ด้วยความรู้ที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากนักคิดกลุ่มปรากฏการณ์วิทยา ทำให้เห็นได้ว่า ความคิดของกลุ่มมานุษยวิทยานั้น เป็นเหมือนกับการพยายามทำความเข้าใจว่าในชีวิตประจำวันของปัจเจกนั้น ระบบหรือความคิดเรื่องต่าง ๆ ในสังคมดำรงอยู่ได้อย่างไร หรือถูกสร้างขึ้นมาเป็นความจริงได้อย่างไร ที่ทำให้ปัจเจกไม่มีข้อสงสัยต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ราวกับทุกอย่างดูเป็นธรรมชาติ กล่าวคือ มีลักษณะมองสังคมอย่างหยุดนิ่งในเบื้องหน้า (Front line) แต่เบื้องหลัง (Back stage) นั้น (ดู Goffman, 1959, p.6 ประกอบ) กลับเป็นกระบวนการที่หลายสิ่งหลายอย่างทำงานกันไม่หยุดเพื่อรักษาไว้ซึ่งระเบียบของสังคม ดังที่ Garfinkel กล่าวถึงว่า ในชีวิตประจำวันทั่วไปเหตุการณ์ต่าง ๆ ดำเนินไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ก็เพราะเราสนใจแต่ลักษณะที่ปรากฏออกมาภายนอก แต่ไม่ได้คิดถึงข้อสังเกต (Seen but unnoticed) (Heritage, 1984, p.198) เช่น เรื่องสถานะทางเพศของคนที่มีเพศผิดปกติไปจากที่สังคมรับรู้

ตัวอย่างสำคัญของการศึกษาในแนวทางนี้ก็คือ การศึกษาคนข้ามเพศอย่าง Agnes ที่ Garfinkel แสดงให้เห็นความพยายามของ Agnes ในการทำให้ตัวเองได้กลายเป็นคนที่มีเพศปกติเหมือนคนทั่วไป ทั้งก่อน ในระหว่าง และภายหลัง (Passing) จากการแปลงเพศแล้วนั้น Agnes ทำอย่างไรบ้าง ในชีวิตจริงที่เธอต้องเผชิญกับความกดดันเรื่องของการผิดปกติดังกล่าว Agnes ต้องเรียนรู้วิธีการทำตัวให้เหมือนกับคนเพศปกติ เพื่อไม่ให้ใครจับได้ว่าเธอผิดปกติ ต้องมีการย้ายที่อยู่อาศัย การจัดการกับชีวิตประจำวันที่เสี่ยงต่อการจับได้นานาประการ การศึกษาอย่างเข้มข้นในการจะทำตัวให้ปกติเหมือนคนที่มีเพศปกติทั่วไปของ Agnes แสดงให้เห็นสิ่งที่ Garfinkel เรียกว่า Anthropological strange (Garfinkel, 1973, p. 7) หรือ ความผิดปกติว่า เป็นตัวช่วยให้เข้าใจว่า ความปกตินั้นเป็นอย่างไร มีกระบวนการอย่างไรที่ทำให้ความปกตินั้นเป็นเรื่องปกติ หรือที่จะอธิบายต่อไป คือเป็นความจริงขึ้นมาได้

ความน่าสนใจของผู้เขียนพบจากงานศึกษาของกลุ่มนี้ก็คือว่า การศึกษาทุกชิ้นล้วนแล้วแต่เป็นความพยายามอย่างมากที่จะทำให้วิธีการศึกษาในกลุ่มนี้เป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ สามารถตรวจสอบ และพิสูจน์ได้ เนื่องจากมีความพยายามศึกษาอย่างรัดกุมในแง่ของการสร้างระเบียบวิธีวิจัย เช่น การตั้งคำถาม การวัดเสียง โดยมองว่าปรากฏการณ์ที่เข้าไปศึกษาควรเป็นไปตามธรรมชาติที่ควรจะเป็น โดยตัวผู้ศึกษาจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ แต่ไม่ได้ไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเหมือนอย่างนักมานุษยวิทยา เป็นแต่เพียงการเข้าไปทางอ้อมเพื่อนำข้อมูลที่ได้ออกมาจัดการเพื่อทำความเข้าใจ

ลักษณะของการศึกษาที่พยายามทำให้ปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษานั้นเป็นไปอย่างธรรมชาติที่สุด ผู้เขียนมองว่ามีความคล้ายกับการทำงานในห้องแล็บของนักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และมีลักษณะเหมือนการศึกษาแบบมานุษยวิทยา

ยุคคลาสสิกอย่าง Malinowski (2014, p.5) ที่พูดถึงวิธีการศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยาว่าประกอบไปด้วยหลักการ 3 ข้อ คือ 1. ผู้ศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติแบบนักวิทยาศาสตร์และรู้ค่านิยมของการเขียนงานชาติพันธุ์วรรณนา 2. ผู้ศึกษาจะต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ดี ที่ไม่มีคนขว้างเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อจะเข้าใจชนเผ่าได้อย่างถูกต้องในแบบที่เขาเป็น และ 3. ผู้ศึกษาจะต้องมีวิธีการพิเศษหลายอย่างในการจัดเก็บ จัดการ และแก้ไขข้อมูลต่าง ๆ

งานของ Billing (1997, p.45) เป็นตัวอย่างที่ดีในการอธิบายลักษณะการศึกษาของนักวิชาการกลุ่มนี้ ดังที่เขาได้อธิบายถึงระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาการวิเคราะห์หว่าทกรรมเกี่ยวกับราชวงศ์อังกฤษว่า “โครงการวิจัยดัดแปลงมาจากการบันทึกเทปทสนทนากับ 63 ครอบครัวเกี่ยวกับราชวงศ์อังกฤษ ทั้งหมดอาศัยอยู่ในภาคกลางฝั่งตะวันออกของประเทศอังกฤษ ประชากรที่นำมาศึกษาแสดงถึงการข้ามส่วน คือ ประกอบด้วยผู้คนหลากหลายอาชีพ ทั้งชนชั้นแรงงาน ชนชั้นกลาง ครอบครัวในเมืองและชนบทผู้สัมภาษณ์เข้าไปทำการตั้งคำถามเพื่อให้เกิดบทสนทนาระหว่างสมาชิกในครอบครัว ไม่มีการจัดลำดับตารางคำถาม แต่ผู้สัมภาษณ์เพียงแค่เข้าไปช่วยสนับสุนการสนทนาเท่าที่เป็นไปได้”

หรือในกรณีศึกษาที่มีชื่อเสียงมากของ Garfinkel ในการศึกษาการจัดการให้บรรลุผลในการข้ามผ่านสถานะทางเพศของบุคคลที่มีสองเพศ คือ Agnes ที่ตัว Garfinkel นั้น ต้องเข้าไปนั่งสัมภาษณ์เธออยู่ยาวนาน ถึงประวัติของเธออย่างละเอียดชีวิตประจำวัน และขั้นตอนต่าง ๆ ในการต่อสู้เพื่อให้หมอยอมผ่าตัดให้เธอ เพื่อทำการเก็บข้อมูลให้รอบด้านมากที่สุดสำหรับการนำข้อมูลไปจัดระบบเพื่อสร้างชุดความรู้ขึ้นมา จนเกิดคำถามในภายหลังที่ว่า ตัวเขานั้นถูก Agnes หลอกด้วยหรือไม่ ในฐานะที่เป็นวิธีการหนึ่งของการได้มาซึ่งเพศปกตಿಯ่างที่เธอต้องการจะเป็น หรืออีกกรณีหนึ่งก็คือการจัดทำแฟ้มข้อมูลในคลินิกที่ต้องสร้างจากรหัสที่รับรู้ร่วมกันว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรในวงการแพทย์ ทั้งยังเป็นกรอบในการเข้าใจความหมายในการใช้แฟ้มข้อมูลของสมาชิกในวงการด้วย ดังที่ Garfinkel (1976, p.23) กล่าวว่าผู้ที่ใส่รหัสลงไปแฟ้มข้อมูลต่างตระหนักรู้ถึงความเป็นจริงในข้อมูลที่ใส่ลงไป เมื่อมีผู้มาใช้แฟ้มข้อมูลดังกล่าวเขาก็จะเข้าใจในทันทีว่าข้อมูลเหล่านั้นพูดถึงเรื่องอะไร เป็นต้น

ข้อวิจารณ์ในการศึกษาของนักมานุษยวิธี กลับกลายเป็นการศึกษาเพื่อการต่อยอดความปกติธรรมดา หรือการต่อยอดการดำรงอยู่ของอำนาจ ผ่านการรับรู้ร่วมกันของคนในสังคม ส่งผลต่อการปฏิบัติที่ร้อยเรียงกันเพื่อสร้างความปกติธรรมดาต่อไป ถึงแม้ว่าการศึกษาแบบมานุษยวิธีจะดูเหมือนเป็นการศึกษาพลวัต หรือกระบวนการก็ตาม แต่ผลลัพธ์ของการศึกษาก็คือการที่คนสยบยอมต่อความจริงต่อไป

กล่าวโดยสรุป กรอบวิธีการศึกษาของกลุ่มมานุษยวิธีนั้น มีลักษณะคล้ายกับการทำงานของนักมานุษยวิทยาด้วยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริงอย่างเป็นระบบและเป็นวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งให้ความสนใจไปกับวิธีการที่ปัจเจกในฐานะสมาชิกในสังคมใช้ในการจัดการกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าพวกเขาในแต่ละสถานการณ์ ด้วยการจัดจำแนกชุดของข้อมูลให้เป็นแบบฉบับที่เข้าใจร่วมกัน การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านปัจเจกจึงเป็นการมองว่าปัจเจกให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างไร โดยการปฏิบัติให้สิ่งเหล่านั้นกลายเป็นความจริงขึ้นมา

การสร้างความจริง (Reality) และแบบฉบับ (Typicality) ของการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม

การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาและมานุษยวิธีนั้น มองว่ามนุษย์มีขีดจำกัดในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านประสาทสัมผัสชนิดต่าง ๆ แต่แท้ที่จริง มันยังมีการรับรู้ชนิดอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากประสาทสัมผัสที่มนุษย์ไม่สามารถรับรู้ได้ มนุษย์จึงรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านกรอบการรับรู้ร่วมกันทางสังคม อันเกิดจากการเรียนรู้ในฐานะสมาชิกของสังคมจนรับเอาค่านิยม ความคิด การมองโลกของสังคมที่ตนอยู่เข้าไปในตัวเองจนตกตะกอนจนกลายเป็นสามัญสำนึกที่มีร่วมกัน ดังนั้นในสังคมเดียวกัน สมาชิกในสังคมจึงมักจะมีกรอบการรับรู้แบบเดียวกัน ทำให้คนคิดเหมือนกัน และปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันคล้ายคลึงกันตามค่านิยมของสังคม

เมื่อมนุษย์สามารถรับรู้ได้เพียงบางส่วนจาก Common sense ของตัวเอง นักปรากฏการณ์วิทยาจึงมองว่า โลกรอบตัว (life world) ดำรงอยู่ได้ด้วยผลรวมทั้งหมดของความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ (Wittgenstein, 2013, p.9) ซึ่งความจริงดังกล่าว มิใช่ความจริงแท้ตามธรรมชาติ แต่เป็นความจริง ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากการปฏิสัมพันธ์กันของสมาชิกในสังคม และเนื่องจากมนุษย์มักจะรับรู้ความจริงต่าง ๆ ผ่านกรอบการรับรู้ที่มีร่วมกันเท่านั้น ความจริงจึงเป็นสิ่งสร้างทางสังคม (Reality as a Social constructed) ปราศจากกรอบการรับรู้ มนุษย์ก็ไม่สามารถเข้าใจโลกรอบตัวได้ ดังนั้น ความจริง จึงเป็นสิ่งที่สามารถศึกษาทำความเข้าใจได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงยังเป็นสิ่งที่มนุษย์เองเป็นผู้ช่วยทำให้สถาบันต่าง ๆ หรือ ระเบียบของสังคมดำรงอยู่ต่อไป

ความจริงที่ถูกสร้างขึ้น นักปรากฏการณ์วิทยามองว่า เป็นความจริงที่ถูกกำหนดขึ้นมาโดยผู้คนในแต่ละวงการ เช่น ความจริงเกี่ยวกับสถานะทางเพศ ความจริงเกี่ยวกับสาขาวิชา หรือความจริงเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ การจะเข้าใจความจริง ก็จำเป็นต้องศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่ความจริงนั้นถูกสร้างขึ้นมา อะไรก็ตามที่ไม่ต่างไปจากความจริงที่วงการยึดถือ จะถูกมองว่าปกติ เช่น พระสมเด็จวัดระฆังต้องมีพิมพ์ทรงที่ถูกต้องตามมาตรฐานที่วงการพระเครื่องกำหนด ผิดจากนี้ไม่นับว่าเป็นความจริง คือเป็นของปลอมนั่นเอง เวลาจะศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมจึงต้องทำวงเล็บ (Bracketing) ให้กับสิ่งที่ศึกษา เพื่อควบคุมให้สิ่งที่กำลังศึกษายังคงอยู่ใน “ความจริง” ที่รับรู้มาก่อนหน้า ส่วนความจริงก็สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ เมื่อคนในสังคมมองเห็นข้อบกพร่องของความจริงดังกล่าวแล้วพยายามแก้ไขเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันใหม่ เหมือนที่ Thomas Kuhn กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Kuhn, 2012, p.37)

ด้วยลักษณะของกรอบการศึกษาดังกล่าวข้างต้น วิธีการศึกษาของนักปรากฏการณ์วิทยาจึงมีลักษณะเป็นแบบลดทอน (Reduction) คือ การพยายามหาปรากฏการณ์เฉพาะที่สามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับสามัญสำนึกซึ่งประกอบไปด้วยประสบการณ์ที่ถูกจัดเป็นรูปแบบ (Types) กับปฏิบัติของปัจเจกที่ผ่านกระบวนการคิดที่เชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลกัน (Husserl, 2012, p.2) Berger and Luckmann (1967, p.1) เสนอว่าความเป็นจริงในชีวิตของมนุษย์ประกอบไปด้วย กรอบการทำความเข้าใจของแบบฉบับต่าง ๆ ที่คนอื่นสามารถเข้าใจและนำมาใช้สำหรับการปฏิสัมพันธ์แบบ face-to-face นั่นคือ ด้วยแบบฉบับเฉพาะตัวที่ปัจเจกใช้เป็นกรอบในการรับรู้นี้เอง ทำให้ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันเป็นเรื่องของการรับรู้และจัดการโดยตัวปัจเจกแต่ละคนในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คนอื่น ๆ สามารถเข้าใจได้

แบบฉบับ (Typically) สำหรับการทำทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวของมนุษย์ หรือที่ Geertz (1973) เรียกว่า เป็น Blueprint หรือเป็นสิ่งที่ Bourdieu (1977) เรียกว่า “Habitus” คือ กรอบในการรับรู้ที่ถูกปลูกฝังจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ทำให้โครงสร้างสังคมนอกตัวปัจเจกเข้าไปกลายเป็นโครงสร้างภายในที่ปัจเจกใช้ในการรับรู้และแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ แบบฉบับเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ถูกฝังไว้ในสามัญสำนึกของปัจเจกผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ จนกลายเป็นความรู้ที่ปัจเจกใช้เป็นแหล่งสะสมความรู้ (Stock of knowledge) ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้ง Reality และ Typicality จึงต่างเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมาบนฐานของการรับรู้ร่วมกันผ่านสามัญสำนึกของปัจเจกในแต่ละสถานการณ์ หรือ วงการที่ปัจเจกไปมีส่วนร่วม

ตัวอย่างของงานศึกษาในลักษณะปรากฏการณ์วิทยาในการเอาแนวคิดทางปรัชญามาใช้กับการอธิบายเชิงประจักษ์ ที่มองความจริง (Reality) และแบบฉบับ (Typically) เป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์องค์กรที่เป็นทางการ ซึ่งน่าสนใจมาก ๆ ในงานของ Jehenson (1973) ในชื่อบทความว่า A Phenomenological Approach to the Study of the Formal Organization

Jehenson ได้นำแนวคิดทางปรากฏการณ์วิทยา ของ Alfred Schutz ที่มองว่าความจริงต่าง ๆ นั้นจะเป็นความจริง ขึ้นมาได้ก็ด้วยการตีความและการมีประสบการณ์ของตัวปัจเจก ซึ่งการรับรู้โลกรอบตัวจะกระทำผ่านการนำเอาแบบฉบับ เขาจึงนำเอาวิธีการนี้มาศึกษาองค์กรทางจิตเวช โดยเสนอว่าในการศึกษาองค์กรที่เป็นทางการ ผู้ศึกษาในองค์กรจะไม่นิยม

พุ่งเป้าไปที่การสนใจในพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างเฉพาะเจาะจง แต่เน้นไปที่วิธีการที่สมาชิกในองค์กรนั้นตีความเกี่ยวกับองค์กร ในฐานะที่เป็นโลกรอบตัว (Organization world) ของเขามากกว่า (Jehenson, 1973, p.20) เนื่องจากการเข้าไปเป็นสมาชิกในองค์กรนั้น แต่ละคนจะต้องได้รับชุดของความรู้ชุดหนึ่งเกี่ยวกับองค์กร ทั้งในเรื่องของภาระหน้าที่ ค่านิยม และโครงสร้างขององค์กร ที่ต่างหลอมรวมประกอบกันขึ้นมาเป็นโลกของความเป็นจริง (Life-world) ที่ถูกรับรู้ผ่านจิตสำนึกของปัจเจก ดังนั้น การทำงานในองค์กรที่เป็นทางการสมาชิกในองค์กรต่างต้องใช้ชุดความรู้ที่แต่ละคนมีอยู่เกี่ยวกับองค์กรมาตีความเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่พวกเขาต้องเผชิญหน้า

การวิเคราะห์องค์กรที่เป็นทางการของ Jehenson นั้น เขามองว่าโครงสร้างขององค์กรมีการจัดลำดับความสัมพันธ์ของสมาชิกส่วนต่าง ๆ ออกเป็นรูปแบบที่แน่นอนตามบทบาทหน้าที่ในองค์กร สมาชิกแต่ละคนจะไม่ได้รับรู้เกี่ยวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในลักษณะที่เขาเป็นตัวของตัวเองได้ทั้งหมด แต่เรารับรู้เขาได้เพียงบางส่วนผ่านคุณลักษณะและรูปแบบเฉพาะตัวของเขา (Jehenson, 1973, p.221) ทุกคนในที่ทำงานจะถูกมองผ่าน “พฤติกรรมแบบฉบับ” (Typical behavior) ที่แต่ละคนมีอยู่ด้วยกันหลายแบบตามแต่สถานการณ์ เช่น เป็นคนขีว เป็นผู้ชาย เป็นหมอ หรือเป็นนักศึกษาฝึกงาน ซึ่งในองค์กรมีความคาดหวังว่าในแต่ละสถานการณ์ที่แต่ละคนต้องเผชิญนั้น พวกเขาจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง เพื่อให้ผ่านการทดสอบที่ทุกคนเข้าใจร่วมกัน หากใครไม่ผ่านบททดสอบ เขาก็ต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้ผ่าน

ในองค์กรมักจะนำเสนอปัจเจกด้วยความไม่สามารละบุได้ เหมือนคนนิรนาม (Anonymous) ในหลากหลายสถานการณ์ ซึ่งมีรอบเกี่ยวกับหน้าที่ในการกำหนดไว้ด้วยเสมอ เพื่อให้แต่ละคนสามารถรู้ได้ว่าตัวเองต้องปฏิบัติตัวอย่างใดเมื่อต้องปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในตำแหน่งอื่น ๆ ขององค์กร การมองปัจเจกในลักษณะนี้ จึงเหมือนมองคนในแผนภูมิต้นไม้ที่แต่ละคนจะต้องทำหน้าที่ในตำแหน่งของตัวเอง มีบทบาทหน้าที่กำกับไว้ การกระทำของผู้คนในแต่ละตำแหน่งจึงสะท้อนให้เห็นมาตรฐานของกรอบที่เป็นแบบฉบับ (Standardization of the scheme of typifications) ในการกำหนดกรอบของการกระทำ และเป็นกรอบในการตีความการกระทำของสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย ซึ่งกรอบดังกล่าวนี้จะช่วยให้โครงสร้างการบริหารนั้นเป็นไปได้ เช่น ความสัมพันธ์ของพยาบาลกับหมอ หรือหมอกับคนไข้ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าวิธีการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาในการศึกษาองค์กรที่เป็นทางการที่ดูเหมือนเป็นอะไรที่แข็งทื่อตายตัว ไม่น่ามีประเด็นอะไรให้ศึกษา กลับพบว่าการศึกษาความเป็นปกติธรรมดาในองค์กรนั้น ทำให้เห็นว่าในความเป็นปกติมีกระบวนการและขั้นตอนอย่างไรที่ทำให้ความเป็นปกติสามารถดำรงอยู่ได้ การที่องค์กรจะอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกในองค์กรทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี ผ่านการตีความถึงองค์กรของตัวเองว่าในแต่ละสถานการณ์ หรือในแต่ละการปฏิสัมพันธ์ แต่ละคนต้องปฏิบัติตัวอย่างใด และคนอื่น ๆ จะต้องตีความการกระทำของเราได้อย่างถูกต้องแม่นยำด้วย เพื่อการปฏิบัติต่อกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรถึงจะอยู่ได้ ดังที่ Alfred Schutz กล่าวถึง แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กัน (Motivational relevance) ว่าเป็นข้อเท็จจริงในแง่ที่ว่าความถูกต้องไม่ได้เตรียมคำอธิบายให้กับผู้ที่ตีความการกระทำ (Perceiver) แต่เป็นการให้โอกาสที่ผู้ตีความสามารถเลือกได้ว่าในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญนั้น การตอบสนองที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดนั้นคืออะไร (Jehenson, 1973, p.230)

จะเห็นได้ว่าวิธีการศึกษาของนักคิดกลุ่มปรากฏการณ์วิทยาและมานุษยวิธีมีวิธีการมองสังคมที่น่าสนใจในแง่ที่ทำให้ความสำคัญกับปัจเจกในฐานะของผู้รับรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัว ผ่านการสร้างแบบฉบับเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ แต่ในอีกแง่หนึ่ง ปัจเจกแต่ละคนก็ถูกจัดประเภทเป็นแบบฉบับของพฤติกรรม เพศ เชื้อชาติ หรืออาชีพไปในตัวด้วยเช่นเดียวกัน ความน่าสนใจของนักคิดกลุ่มนี้ก็คือ สามารถทำให้เราเข้าใจโลกรอบตัวของเราได้มากขึ้น เนื่องจากในชีวิตประจำวันของเราไม่เคยคิดถึงคำถามกับสิ่งที่ดำรงอยู่เลย เรามองว่าทุกอย่างดำเนินไปตามธรรมชาติ จนกว่าจะมีอะไรมาขัดขวางหรือผิดแปลกไปจากเดิม เราถึงจะตระหนักถึงสิ่งที่เป็นปกตินั้น การศึกษาของนักคิดกลุ่มนี้จึงมีคุณูปการมากหากนำไปใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมอื่น ๆ ที่น่าสนใจตั้งคำถาม เช่น การศึกษาประสิทธิภาพขององค์กร

โดยทั่วไปมักคิดว่าน่าจะต้องใช้นักจิตวิทยาเข้ามาศึกษา แต่แท้ที่จริงแล้ว การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาสามารถช่วยให้เข้าใจปัญหา และอาจพบวิธีการแก้ไขปัญหาก็ได้ด้วย ดังกรณีตัวอย่างที่ผู้เขียนจะนำเสนอในหัวข้อต่อไป

การศึกษาสังคมแบบมานุษยวิธี

การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมด้วยวิธีการแบบมานุษยวิธีที่มีกลืนอายของการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาในแง่ของการหาความรู้และทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม มีผลงานอยู่จำนวนมากที่น่าสนใจ เพื่อการทำความเข้าใจวิธีคิดและวิธีการศึกษาของนักคิดกลุ่มนี้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง จำนวน 2 เรื่องมานำเสนอและอภิปรายไว้ในที่นี้

ตัวอย่างที่ 1 ผู้เขียนยกตัวอย่างมาจากงานของ John Heritage (1984, pp.198-208) ที่ศึกษาการรักษาความเป็นจริงเชิงสถาบัน (Maintaining institutional reality) โดยศึกษาจากผลของการที่มองว่าการกระทำทางสังคมในฐานะที่เป็นการจัดการพื้นฐานที่ต้องแสดงให้เห็นถึงการสะท้อนกลับ (Reflexivity) และสามารถอธิบายได้ (Accountability) นั้นเป็นการสมมาตรกันระหว่างการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวกับการรับรู้ในการกระทำเหล่านั้นของผู้คนอื่นด้วย กล่าวคือ ตัวผู้กระทำต้องออกแบบว่าตัวเองจะมีวิธีปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ที่ต้องทำให้ผู้อื่นรับรู้ถึงความหมายที่ต้องการของการกระทำของตน คนเป็นหมจะต้องแสดงตัวเองในแบบที่รับรู้ว่าเป็นหมอ การถือเข็มฉีดยาให้คนไข้จะไม่ถูกตีความว่าเป็นการทำร้าย แต่เป็นการรักษา เมื่อคนไข้เห็นหมอถือเข็มฉีดยาก็ต้องรู้ว่าตัวเองต้องให้ความร่วมมือกับหมอเพื่อฉีดยาให้ด้วย

กล่าวได้ว่า ในความเห็นของ John Heritage การกระทำทางสังคมที่เกิดขึ้นจะถูกรับรู้และจัดเป็นประเภทของการกระทำที่ใช้ในการรักษาความจริงเชิงสถาบันได้นั้น ทั้งผู้กระทำและผู้ที่มาปฏิสัมพันธ์ด้วยจะต้องเข้าใจตรงกัน เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวบรรลุผล ซึ่งเป็นเหมือนการต่อยอดความคิดจาก Garfinkel ที่มองว่าการกระทำทุกอย่างต้องรับรู้และเข้าใจได้ โดย Heritage ได้เพิ่มมิติของ “ชั้น” (layer) เพื่อการทำความเข้าใจการกระทำขั้นที่วางนี้ คือชั้นของสถาบันทางสังคมที่ร้อยรัดอยู่ในแต่ละการกระทำ ทำให้มองว่าการกระทำต่าง ๆ ไม่ได้มีมิติเดียวจากการมองเห็นแต่ละการกระทำที่ต้องการบรรลุผลของปัจเจก (เช่น กรณีของ Agnes หรือการกระทำให้ได้ว่าซึ่งสถานะบางอย่าง) เพียงเท่านั้น แต่สามารถศึกษาการกระทำเหล่านั้นในลักษณะที่ยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามการสร้างและการรับรู้ร่วมกันของคนในสังคมได้ ดังที่เขาเรียกว่าเป็นการเข้าใจร่วมกันของสังคมที่ยืดหยุ่นได้ (Reflexively predetermine) ซึ่งทำให้การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมแบบมานุษยวิธีมีความหลากหลายมากขึ้น

ในการรักษาไว้ซึ่งระบบระเบียบของสังคมที่กลายเป็นระบบที่เป็นจริงได้ ต้องประกอบไปด้วยปรากฏการณ์ 2 อย่าง คือ

1. การกระทำต่าง ๆ จะต้องผลิตขึ้นในรายละเอียดของสถานการณ์ที่ครบถ้วน สำหรับการใช้กรอบความคิดที่เป็นไปได้ในการวิเคราะห์

2. กรอบในการศึกษาการกระทำที่จับต้องได้จะต้องมีความพร้อมใช้งานได้ สำหรับเป็นวิธีการนำกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาสู่กรอบการตีความที่ชัดเจนได้

ในระดับของความเป็นจริงเชิงประจักษ์ การดำรงไว้ซึ่งความเป็นจริงเชิงสถาบันเกี่ยวข้องกับกระบวนการ 2 อย่าง คือ

1. กิจกรรมของการผลิตการกระทำสามารถรับรู้ได้ด้วยกรอบการตีความที่เหมาะสม กับ 2. การดำรงไว้ซึ่งกรอบในการตีความการกระทำจะชำรุดสึกหรอ (Wear and tear) ใช้การไม่ได้ก็ต่อเมื่อการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นเบี่ยงเบนหรือไม่เข้ากับร่องรอยของการตีความการกระทำที่มีอยู่

ชุดของความคิดและการกระทำที่ดำรงอยู่ได้ต่อไปผ่านการดำรงไว้ซึ่งความเป็นจริงดังกล่าว ดังที่ผู้เขียนกล่าวไว้ข้างต้นของบทความว่าแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาและมานุษยวิธีสุดท้ายแล้วก็เป็นกลุ่มที่ช่วยตอบย้ำความปกติธรรมดาของสังคม ก็ด้วยลักษณะของการดำรงไว้ซึ่งความเป็นจริงเชิงสถาบันนั่นเอง

ตัวอย่างในบทความของ Heritage คืองานของ Wieder เกี่ยวกับนักโทษในบ้านกึ่งวิถี (Half-way house) ที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัวที่ทำการศึกษารื่องการรักษาลำดับการบังคับบัญชาโดยการอ้างถึงกฎที่สามารถจับต้องได้: กรณีศึกษารหัสนักโทษ (Convict code)

ในงานศึกษารหัสนักโทษของ Weider เขาเสนอว่าเหตุใด บ้านกึ่งวิถีที่บรรดานักโทษซึ่งกำลังจะได้รับการปล่อยตัวจึงไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เมื่อเข้าไปศึกษาแล้วก็พบว่านักโทษต่างขาดพันธะผูกพันกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่เป็นทางการในบ้านกึ่งวิถี ความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการระหว่างนักโทษกับผู้คุมเป็นได้ยาก พวกเขาไม่เล่าเรื่องส่วนตัวให้กับเจ้าหน้าที่ฟังเท่าไร ส่วนเจ้าหน้าที่เองก็ไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นใด ๆ ให้กับนักโทษได้เลย พวกเขาเอาแต่สนใจในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าบ้านกึ่งวิถี กำลังมีปัญหาที่ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์คือการปล่อยตัวนักโทษที่กำลังจะพ้นโทษออกไปใช้ชีวิตตามปกติได้

การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาและมานุษยวิธีจึงมีประโยชน์ในการมองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างแหลมคม กล่าวคือ Weider เข้าไปศึกษา “รหัสนักโทษ” ที่ใช้ในการจัดจำแนกนักโทษไว้เป็นแบบต่าง ๆ ตามลักษณะของคนแต่ละประเภท เช่น ‘พวกลักขโมย’ (Snitches), ‘พวกคนพูดเลอะเทอะ’ (Snivellers) และ ‘จูบล่า’ (Kiss asses) ทั้งหมดนี้ถูกใช้เป็นรหัสสำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนของคนที่ยกเว้นไว้ รหัสทั้งหมดนี้จะถูกนำไปใช้ในบ้านกึ่งวิถีเพื่อให้ทั้งผู้อาศัยคือนักโทษกับเจ้าหน้าที่ได้ตีความและอธิบายการกระทำของนักโทษได้อย่างถูกต้อง

Weider มองว่า รหัสนักโทษ เป็นเหมือนกับเครื่องมือที่ช่วยในการสร้างการรับรู้ (The code as a sense-making device) สำหรับให้สมาชิกในบ้านกึ่งวิถี สามารถที่จะระบุได้ว่า “อะไรกำลังเกิดขึ้น” ในเหตุการณ์ที่มีชุดของพฤติกรรมที่แสดงออกมา เหมือนในวงการพระเครื่องใช้รหัส หรือ คำว่า “ตกควาย” จะเป็นตัวกำหนดชุดการรับรู้ถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกในวงการว่า เขากำลังขายพระในราคาที่ถูกลงกว่าราคาตามท้องตลาด เช่นเดียวกันกับรหัสนักโทษ การแจ้งรหัสออกไป จึงเป็นวิธีในการระบุและกำหนดชื่อของสิ่งที่สมาชิกได้ทำลงไป รวมถึงรูปแบบการทำความเข้าใจเพื่อนำมาหารูปแบบการวัดว่าการกระทำดังกล่าวมีแรงจูงใจเบื้องหลังอย่างไร ดังนั้นการขานรหัสออกไป จึงเป็นการสร้าง “ตัวอย่างเชิงแบบฉบับ” (Typical instances) ในรูปแบบการกระทำให้เป็นแบบทั่วไปที่สามารถเข้าใจได้

การที่เจ้าหน้าที่ในบ้านกึ่งวิถี ใช้รหัสสำหรับการตีความสิ่งที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ประจำวันในบ้านกึ่งวิถี ตัวผู้อาศัยเองก็ใช้รหัสดังกล่าวในการสร้างคุณลักษณะของการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามาจัดการภายหลังจากนั้น และตัวผู้อาศัยเองก็จะได้รับมืออีกด้วย ในกรณีนี้ การกระทำจึงถูกนิยามด้วยรหัสในแง่ของการกันเอาานิยามความหมายอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ออกไป และในท้ายที่สุด นิยามที่ไม่เกี่ยวข้องกับรหัสดังกล่าวก็จะกลายเป็นตัวอย่างของการนิยามรูปแบบของกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะที่ต่างไปจากพฤติกรรมที่ได้นิยามไว้ก่อนหน้านี้

จะเห็นได้ว่ารหัสนักโทษที่กำหนดขึ้นไว้ในบ้านกึ่งวิถีได้แสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ของผู้คนผ่านการตีความรหัสที่ไปกำหนดการรับรู้เกี่ยวกับชุดความคิดเบื้องหลังรหัส กับเป็นตัวกำหนดการกระทำต่าง ๆ ให้สอดคล้องไปกับวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้เกี่ยวกับนิยามของรหัสต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 2 ในงานของ Michael Billing (1997) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์วาทศาสตร์และวาทกรรมของการพูดถึงพระราชวงศ์ของครอบครัวชาวอังกฤษ (Rhetorical and discursive analysis: How families talk about the royal family) เป็นการวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ของครอบครัวในประเทศอังกฤษ วิธีการศึกษาก็คือการพยายามทำความเข้าใจสำนวนหรือโวหารต่าง ๆ ในแต่ละบริบทที่พูดถึงพระราชวงศ์อังกฤษว่าสมาชิกในแต่ละครอบครัวนั้นมีความเห็นอย่างไร

งานชิ้นนี้เป็นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ด้วยการใช้วิธีการวิเคราะห์วาทกรรมในลักษณะ “Conversational analysis” โดยให้ความสำคัญไปยังสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลพูดและดูการกระทำของเขาในขณะที่กำลังแสดงความคิดเห็น (Billing,

1997, p.43) และสิ่งที่ผู้ศึกษาต้องทำต่อไปภายหลังจากการเก็บข้อมูลแล้วก็คือ นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสนทนามาวิเคราะห์ รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อดูว่ามีประเด็นอะไรที่น่าสนใจบ้าง

ในขั้นของการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีมากกว่า 3,000 หน้าจากการถอดเทปบทสนทนา ซึ่งไม่อาจศึกษาวิเคราะห์ได้ครอบคลุมทั้งหมด แต่ต้องทำการควบคุมด้วยการพยายามอ่านหลาย ๆ รอบ หรือฟังเทปวนไปวนมาจนกว่าจะมีความแน่นอนของเนื้อหาที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งการทำดังนี้จะช่วยทำให้การศึกษานั้นมีแหล่งอ้างอิงมากขึ้น การทำดัชนีของนักวิจัยกลุ่มนี้มีลักษณะแบบเดียวกับการจัดชุดแบบฉบับของนักปรากฏการณ์วิทยา กล่าวคือ ดัชนีที่จัดไว้นั้น มี 2 แบบ อย่างแรกเป็นการจัดประเภทของหัวข้อในการสนทนา เช่น การวิจารณ์เจ้าหญิง หรือการกล่าวตำหนิการทำงานของสื่อ การทำดัชนีนี้มีความสำคัญมากสำหรับใช้เปรียบเทียบกับของผู้พูดแต่ละคนจากครอบครัวต่าง ๆ ที่กำลังพูดถึงหัวข้อเดียว ซึ่งจะแสดงให้เห็นมุมมองที่พวกเขามีต่อสถาบันกษัตริย์ได้อย่างหลากหลาย และอย่างที่สอง คือ การจำแนกรูปแบบของดัชนีที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดของการกระทำในระหว่างสนทนา (Billing, 1997, p.47)

ข้อค้นพบจากการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อราชวงศ์อังกฤษทำให้เห็นมิติ หรือแง่มุม (แบบที่ John Heritage เรียกว่า “layer”) ที่นอกเหนือไปจากการพูดถึงราชวงศ์เพียงอย่างเดียว ข้อค้นพบได้ทำให้เห็นถึงระดับทางศีลธรรมของสังคมด้วยการปฏิบัติตัวที่ดีควรเป็นอย่างไร สามัญสำนึกที่มีต่อราชวงศ์เป็นอย่างไรบ้าง หรือแสดงให้เห็นแง่มุมที่น่าสนใจเพิ่มเติม เช่นว่าในปัจจุบันราชวงศ์กลายเป็นมรดกที่ไร้ค่าของชาติ ราชวงศ์กลับไปสร้างรายได้อย่างมหาศาลให้กับวงการท่องเที่ยว เป็นต้น นั่นคือ การศึกษาในหัวข้อความคิดเห็นต่อสถาบันกษัตริย์ของอังกฤษไม่ได้เป็นแต่เพียงศึกษาเรื่องของความจงรักภักดี หรือประวัติศาสตร์ราชวงศ์เท่านั้น แต่เราได้เห็นมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปกติธรรมดาของการดำเนินชีวิตของราชวงศ์อังกฤษด้วย

จาก 2 อย่างข้างต้น กับตัวอย่างอีกจำนวนมากในบทความชิ้นนี้ ได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาของนักทฤษฎีมานุษยวิธีเหล่านี้ มีลักษณะการทำงานอย่างไร มีวิธีออกแบบระเบียบวิธีวิจัยอย่างไร เพื่อทำการค้นหาข้อมูลที่น่าสนใจ โดยจะเห็นว่าพวกเขาทำให้ทุกอย่างเป็นเรื่องจริงขึ้นมาผ่านการเข้าไปศึกษาด้วยการอดเสียง หรือสัมภาษณ์ ไม่ได้เข้าไปคลุกคลีหรือฝังตัวเป็นระยะเวลายาวนานแบบนักมานุษยวิทยา การจัดการข้อมูลของเขาก็มีลักษณะเป็นแบบ Typifications แล้วดู Common sense หรือ Common place ของสมาชิกในสังคมที่เขาเข้าไปศึกษาว่าแสดงให้เห็นการรับรู้และตีความสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ ประโยชน์ของการศึกษาในลักษณะดังกล่าวช่วยทำให้เรามองต่อสังคมรอบตัวได้กว้างและลึกมากขึ้นด้วย

บทสรุป

การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมของนักคิดกลุ่มมานุษยวิธี คือ การศึกษาการประกอบสร้างทางสังคมของความจริงที่สังคมยอมรับร่วมกัน ผ่านการรับรู้ที่เป็นแบบฉบับ โดยให้ความสนใจไปที่การกระทำของปัจเจกในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พวกเขาต้องเผชิญเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย และผ่านไปได้ด้วยการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ผ่านการคิดคำนวณ และไตร่ตรองจาก Stocks of knowledge ที่มีอยู่ในการตีความและจัดการการกระทำของตัวเอง

วิธีคิดที่สำคัญ คือ การพยายามจัดข้อมูลต่าง ๆ จากปรากฏการณ์ให้เข้าเป็นรูปแบบที่เฉพาะตัว เพื่อทำการศึกษาจุดกำเนิดหรือการประกอบสร้างขึ้นมาของสังคมเกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้น ในฐานะที่เป็น “ความเป็นจริงทางสังคม” ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยผู้คนในแต่ละวงการ ความจริงจึงมีหลายแบบขึ้นอยู่กับว่ากำลังพูดถึงสิ่งใด ด้วยลักษณะที่ถูกทำให้เป็นแบบเฉพาะ เช่น รหัสที่ใช้ในการสื่อสารขององค์กร พระเครื่องในแต่ละรุ่น หรือ บทบาทของอาชีพแต่ละอย่าง ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่ถูกกำหนด ถูกสร้างและถูกรับรู้ให้เป็นความจริงว่าประกอบไปด้วยคุณลักษณะอย่างไรบ้างแบบตายตัว ทำให้สิ่งๆ ที่ดูเหมือนไม่เข้าพวกจะถูกกัน

ออกไปเป็นอย่างอื่น รูปแบบความคิดแบบนี้ทำให้ทุกอย่างดูแข็งทื่อและหยุดนิ่งจนเกินไป แต่ข้อดีก็คือ ทำให้ง่ายต่อการพิจารณา เป็นต้นว่า พระเครื่องที่นำมาศึกษานั้น หากพิจารณาแล้วไม่เข้ารูปแบบที่มีรายละเอียดตามที่วงการพระเครื่องกำหนดไว้ จะถือว่าเป็นพระไม่แท้ หรือเป็นคนละรุ่นกัน หรือกรณีของตำรวจที่รับส่วยก็จะถูกลงโทษให้พ้นจากตำแหน่งราชการ

คุณูปการที่สำคัญของกลุ่มแนวคิดมานุษยวิธีก็คือ วิธีการศึกษาและการมองปรากฏการณ์ทางสังคมในลักษณะการจัดเป็นแบบฉบับ และความจริงทางสังคม ทำให้เห็นวาระระบบคุณค่า ระบบความหมาย หรือระบบอื่น ๆ ที่ยึดโยงสังคมเข้าไว้ด้วยกันนั้น ทำงานอย่างไรผ่านปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของผู้คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าทุกอย่างรอบตัวของมนุษย์ซึ่งดูราวธรรมชาติหยุดนิ่งตายตัว เป็นปกติธรรมดา แท้ที่จริงแล้วมีมิติของการคิดคำนวณ ไตร่ตรองเพื่อจะบรรลุเป้าหมายในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแต่ละสถานการณ์อยู่ด้วย ดังที่ Garfinkel กล่าวไว้ว่า เราจะรู้ว่าคุณค่าปกติธรรมดาที่เราเคยชินอยู่นั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร ก็ต่อเมื่อมีสิ่งผิดปกติไปจากเดิมที่เขาเรียกว่า “Anthropological strange” เกิดขึ้นมานั่นเอง เพราะสิ่งผิดปกติจะช่วยให้เราย้อนกลับไปมองว่าสิ่งปกติมันเป็นอย่างไร

ผู้เขียนคิดว่าแนวคิดและแนวทางการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมของกลุ่มมานุษยวิธี สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางในแทบจะทุกวงการ เนื่องจากทุกวงการต่างมีความเป็นจริงเฉพาะตัวด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นวงการแพทย วงการศึกษา หรือแม้แต่วงการศาสนา สามารถหยิบยกประเด็นที่ต้องการทำความเข้าใจมาสร้างเป็นโครงการศึกษาที่ตักตักขึ้น เช่น การศึกษาคนรวยแทนที่จะศึกษาคนจนเพื่อดูว่าในสังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำอย่างไร หรือความป่วยไข้ในปัจจุบันเป็นเรื่องของการนิยามของหมอ หรือว่าคนไข้นั้นป่วยตามข้อวินิจฉัยของแพทย์จริง ๆ นอกจากนั้น การศึกษาในแบบนี้ ยังสามารถเพิ่มมุมมองที่กว้างและแหลมลึกต่อสิ่งที่ศึกษาได้นอกเหนือไปจากประเด็นที่สนใจเป็นพิเศษ ดังเช่นตัวอย่างการศึกษาเรื่องความคิดเห็นต่อราชวงศ์อังกฤษของ Michael Billing ข้างต้น

รายการอ้างอิง

- Berger, Peter L. and Luckmann, Thomas. (1967). *The Social Construction of Reality: a Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Anchor Books.
- Billing, Michael. (1997). Rhetorical and Discursive Analysis: How Families Talk about the Royal Family. In Hayes, Nicky (1997). *Doing qualitative analysis in psychology*. (pp. 39-54). Hove: Psychology.
- Bourdieu, Pierre. (1977). *Outline a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Durkheim, Emile. (1982). Lukes, Steven, ed. *The Rules of Sociological Method and Selected Texts on Sociology and Its Method*. W. D. Halls (translator.) New York: Free Press.
- Garfinkel, Harold. (1976). What is Ethnomethodology? In *Studies in Ethnomethodology*. (pp. 1-34). 1976.
- Geertz, Clifford. (1973). *The Interpretation of Culture*. New York: Basic Books.
- Geertz, Clifford. (1983). *Local Knowledge: Further Essays in Interpretive Anthropology*. New York: Basic Books, Inc.
- Goffman, Erving. (1959). *The Representation of Self in Everyday Life*. New York: Doubleday.

- Heritage, John. (1984). Maintaining Institutional Relation. In *Garfinkel Ethnomethodology*. (pp. 179-232). New York: Polity Press.
- Husserl, Edmund. (2012). *Ideas: General Introduction to Pure Phenomenology*. London: Routledge.
- Jehenson, Roger. (1973). A Phenomenological Approach to the Study of the Formal Organization. In G. Psathas, Ed., (1973). *Phenomenological Sociology—Issues and Applications*. (pp. 219-247). New York: John Wiley & Sons.
- Kuhn, Thomas. 2012. *The Structure of Scientific Revolution*. Chicago: University of Chicago Press.
- Malinowski, Bronislaw. (2014). *Argonauts of the Western Pacific*. London: Routledge Press.
- Wittgenstein, Ludwig. (2013). *Tractatus Logico-Philosophicus*. London: Taylor & Francis Ltd.

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) กับอนาคต

การจัดการศึกษาสำหรับสังคมในแบบฐานวิถีชีวิตใหม่

ทัศนีย์ ธารพร^{1*} อารัมภ์ เอี่ยมละออ² เบญจวรรณ รุ่งเรืองสุภรัตน์³

Blended Learning Approach and the Future of Education Management in New Normal Society

Tassanee Taraporn^{1*} Aram lam-la-or² Benjawan Rungruangsuparat³

Received 7/5/2020

Revised 14/10/2020

Accepted 21/10/2020

บทคัดย่อ

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตของคนในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทเสมือนปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในสถานการณ์ของสังคมในขณะนี้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและปัญหาการใช้ชีวิตในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 เนื่องจากการผสมผสานของการเรียนรู้หลายรูปแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบหลักคือ การเรียนการสอนในห้องเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน การเรียนผ่านสื่อเทคโนโลยีระยะไกล การเรียนด้วยตนเอง และการเรียนจากประสบการณ์ โดยที่มีข้อดีของการเรียนรู้แบบผสมผสานคือ 1) การตอบสนองความถนัดของผู้เรียนที่ต่างกันทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เท่าเทียม 2) ตอบสนองต่อสภาพสังคมที่เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหนึ่งของการดำรงชีวิต 3) ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพได้สูงสุดทั้งผู้สอนและผู้เรียน 4) การประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา และ 5) สามารถประสานกับระบบธนาคารหน่วยกิต MOOCs และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยปัจจัยหลักของความสำเร็จในการเรียนรู้ คือ 1) ผู้สอนซึ่งต้องมีความสามารถหลากหลายทั้งเนื้อหาวิชาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 2) ผู้เรียนซึ่งต้องมีความพร้อมและความเข้าใจ 3) สถานศึกษาซึ่งต้องให้การสนับสนุน และ 4) ความพร้อมด้านทรัพยากรโดยเฉพาะอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ และการเชื่อมต่อกับระบบเครือข่าย และเนื่องจากผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับสภาพการเรียนการสอนในห้องเรียนและสถานศึกษาและการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การผสมผสานความสามารถในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญาของคนกับการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนสังคมโลกจึงเป็นการบูรณาการที่เหมาะสมและเป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับฐานวิถีชีวิตใหม่ของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบผสมผสาน ฐานวิถีชีวิตใหม่ การจัดการการศึกษา

^{1, 2, 3} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

* Corresponding author e-mail: tassanee_t@rmutt.ac.th

Abstract

Blended Learning is a learning process which is in line of lives of people in modern society, where digital technology plays an important role in everyday living. It is also a suitable form for use a current situation due to changes in technology, way of life, and disturbances in human society such as COVID-19 which effect in people everyday activities. Blended Learning is a combination many forms of teaching and learning activities and the mains are 1) classroom instruction, 2) e-learning, 3) self-directed learning, 4) learning in real situations. The advantages of blended learning are 1) responding to needs of different learning styles, 2) responding to the use of technology in everyday life, 3) contributing to the maximum development of both instructors and learners, 4) decreasing in cost of educational management, and 5) coordinating with Credit Bank system, MOOCs, and Life Long Learning. The main factors of learning success are 1) instructors with subject knowledge and technological skill, 2) learners who understand and is ready to learn, 3) educational institutes to support, and 4) the availabilities of resources, especially computer equipment, software, and network system. As learners are familiar with classroom teaching and using technology in their everyday lives, the combination of these things will support the reality of learning in technological driven world. Blended Learning is a New Normal of proper guidance and education of human life for now and future.

Keywords: blended learning, new normal, educational management

บทนำ

ทำไมต้องมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนอย่างรวดเร็ว คือคำถามที่ทุกคนรู้คำตอบกันดีอยู่แล้ว ด้วยการมองไปโดยรอบตัวเองในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน แต่คำถามที่สำคัญกว่านั้นคือ จะจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพให้ประชาชนในสังคมได้อย่างไร ในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ โดยให้เกิดผลดีที่สุดแก่ผู้เรียน ก่อนอื่นคงต้องมาพิจารณากันก่อนว่า โดยที่สภาพของโลกในยุคเปลี่ยนผ่านจากยุคการเปลี่ยนข้ามหাজার จากฝั่งตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกา เป็นฝั่งตะวันออกอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีน การที่โลกได้ผ่านเหตุการณ์ใหญ่ ๆ ทั้งจากภัยธรรมชาติ และภัยจากน้ำมือมนุษย์ อาทิ น้ำท่วมใหญ่ แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด คลื่นยักษ์สึนามิ ไฟไหม้ป่า คลื่นกระแสความร้อน ตลอดจนความผันผวนของเศรษฐกิจ การล่มสลายของสถาบันการเงินใหญ่ สงครามการค้า สงครามแย่งชิงอำนาจในตะวันออกกลาง จบจนถึงการรับมือกับโรคระบาดต่าง ๆ จนมาถึงโรคระบาดโควิด-19 ซึ่งเป็นบทเรียนสำคัญที่สุดเพราะก่อให้เกิดการปฏิวัติในการดำเนินชีวิตหลายอย่างเพื่อให้สังคมมนุษย์อยู่รอดต่อไปได้ แม้จนถึงบัดนี้ก็ยังไม่มีทางแก้ไขที่ชัดเจนได้ แม้ว่ามนุษย์จะระดมสรรพกำลังทุกอย่างที่มีเพื่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคในครั้งนี้

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาสติปัญญาและองค์ความรู้ของมนุษย์ก็หยุดยั้งอยู่ไม่ได้ การศึกษาในยุคที่เทคโนโลยีคือปัจจัยสำคัญในชีวิต จึงต้องมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และปัญญาประดิษฐ์ทั้งหลายมาปรับใช้เพื่อการจัดการศึกษากันอย่างกว้างขวาง และเพื่อการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น แม้ว่าข้อมูลความรู้ เนื้อหาสาระต่าง ๆ มีจำนวนมหาศาลและมีการเก็บรวบรวมไว้เป็นหลักฐานและมีการเผยแพร่ค้นหาได้อย่างรวดเร็วบนโลกออนไลน์ เป็นข้อมูลที่จริงบ้างเท็จบ้าง

มีประโยชน์บ้างไร้ประโยชน์บ้าง แต่มนุษย์ทุกคนในสังคมก็มีการใช้ การเผยแพร่ การรับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคดิจิทัล

ดังนั้น การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันก็ต้องให้มีความสอดคล้องกับการใช้ชีวิตของคนในสังคมในยุคปัจจุบันเพื่อให้เกิดประโยชน์เกิดการเรียนรู้สูงสุดสำหรับการดำเนินชีวิต รูปแบบการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่ปลอดภัยในสถานการณ์ของโรคระบาดนี้และอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือเข้าใจบทเรียนและนำไปสู่การใช้งานได้แต่ก็จำเป็นต้องมีการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าไว้เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ผู้เรียนแบบปฏิสัมพันธ์ (Interpersonal Learning Style) จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการเรียนการสอนในห้องเรียนกับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น ผู้เรียนแบบที่เรียนผ่านภาพและเสียง (Audio-Visual Learning Style) ก็สามารถการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ ไอแพด แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน โทรศัพท์เคลื่อนที่ นาฬิกาอัจฉริยะ เป็นต้น ผู้เรียนแบบปฏิบัติการ (Kinesthetic Learning Style) จะเรียนรู้ได้ดีผ่านรูปแบบการเรียนที่ส่งเสริมการฝึกปฏิบัติ การสร้างสรรค์ผลงาน การนำเสนอผลการเรียนรู้ อาจเป็นหนทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่นี้ได้ นอกจากนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ ย่อมก่อให้เกิดความสะดวกสำหรับทั้งผู้เรียนและผู้สอนในสถานการณ์ที่ต้องอยู่ในสถานที่ต่างกัน เวลาต่างกัน ทำให้เกิดความสะดวก คล่องตัวและให้อิสระกับผู้เรียนในการเรียน การศึกษาค้นคว้าและการพัฒนาตนเองมากขึ้น

คำถาม สังคมควรจัดการศึกษาแบบใดให้สอดคล้องกับการพัฒนาสติปัญญาผู้เรียนและทักษะที่ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อความอยู่รอดในอนาคต?

คำตอบ รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) จะเป็นรูปแบบการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันและอนาคตที่ควรได้จัดให้กับผู้เรียนอย่างสอดคล้องกับความต้องการ สภาพสังคมและการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเพื่อความอยู่รอดของสังคมมนุษย์อย่างแท้จริง

คำถาม การจัดการเรียนการสอนออนไลน์จะสะดวกและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันมากกว่าหรือไม่?

คำตอบ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตอบสนองให้ผู้เรียนได้บางประเภทเท่านั้น และมีผู้เรียนจำนวนน้อยที่สามารถเรียนสำเร็จได้โดยการเรียนออนไลน์ e-Learning หรือการเรียนแบบทางไกลเพียงอย่างเดียว คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาก็ยังเป็นข้อสงสัยอยู่ว่าสามารถเทียบเท่ากับการเรียนในระบบปกติหรือไม่

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) คืออะไร?

รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) นั้นเกิดขึ้นในการอภิปรายของหมื่นนักการศึกษาหลายครั้ง แต่มีการปรากฏขึ้นชัดเจนครั้งแรกในปี ค.ศ. 1960 ต่อหลายสิบปีต่อมาจนถึงปลายปี ค.ศ. 1990 ได้มีการขยายความระบอบการเรียนรู้แบบผสมผสานว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายและวิธีการสอนในการผสมผสานหลายวิธีเข้าด้วยกัน ในปี ค.ศ. 2006 ได้มีการตีพิมพ์คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) โดย Bonk และ Graham โดยเน้นการผสมผสานการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวกับการเรียนการสอนผ่านคอมพิวเตอร์" นักวิจัย Norm Friesen กำหนดรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้ว่า การกำหนดความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอน โดยการรวมอินเทอร์เน็ตและสื่อดิจิทัลเข้ากับรูปแบบห้องเรียนที่จัดไว้ (Wikipedia, 2007)

นักการศึกษาด้านวิธีสอน ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ว่าเป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้ากัน กับการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และมีนิยามเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสานว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับมวลประสบการณ์ทางการเรียนรู้อย่างเป็นอิสระผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

โดยนักเรียนสามารถควบคุมตัวแปรทางการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในด้านเวลา สถานที่ แนวทางการเรียนรู้ และอัตราการเรียนรู้ของตนเอง บางท่านสรุปว่า การเรียนแบบผสมผสานหรือ Blended Learning หมายถึง โปรแกรมทางการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อ E-learning กับการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Graham, 2005, Horn and Staker, 2011, Bernath, 2012)

รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นอย่างไร?

รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ถูกเสนอโดยนักวิจัยและนักคิดด้านการศึกษา มีหลากหลายรูปแบบ และมีลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีลักษณะใด ๆ ผสมผสานกันจากลักษณะการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. การเรียนการสอนในห้องเรียนแบบเผชิญหน้า (face-to-face) หรือ รูปแบบการสอนแบบดั้งเดิมซึ่งเน้นการบรรยาย การอธิบาย การยกตัวอย่าง การนำเสนอกิจกรรม และอื่น ๆ โดยครูเป็นศูนย์กลาง
2. การเรียนการสอนในห้องเรียนแต่มีการเสริมด้วยสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล
3. การเรียนการสอนแบบฐานความรู้ที่นักเรียนหมุนเวียนทำกิจกรรม ตามฐานความรู้ที่มีลักษณะต่าง ๆ กันซึ่งครูจัดไว้ให้
4. การเรียนการสอนในห้องเรียนแต่นักเรียนศึกษาจากโปรแกรมการเรียนออนไลน์หรือออฟไลน์ตามที่ครูกำหนดและครูคอยให้ความช่วยเหลือ
5. การเรียนการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนออนไลน์โดยนักเรียนไม่ต้องเข้าชั้นเรียน
6. การเรียนการสอนในห้องทดลอง โดยนักเรียนปฏิบัติการด้วยตนเองเป็นหลัก อาจมีหรือไม่มีครูคอยแนะนำช่วยเหลือ
7. การเรียนด้วยตนเองโดยนักเรียนเป็นผู้กำหนดวิธีเรียนเอง
8. การเรียนเป็นคู่หรือกลุ่มกิจกรรมโดยจะจัดกลุ่มในชั้นเรียนหรือ กลุ่มออนไลน์
9. การเรียนการสอนที่ครูสอนผ่านระบบการสื่อสารออนไลน์ในเวลาจริง
10. การเรียนในสถานที่จริงกับผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญโดยมีครูหรือไม่มีครูก็ได้
11. การเรียนจากประสบการณ์ในสถานที่จริง
12. การเรียนจากการเข้าร่วมประชุม สัมมนา หรือเหตุการณ์ที่จัดขึ้น และสามารถเสริมความรู้และประสบการณ์ในเรื่องที่เรียนได้

โดยที่กลยุทธ์ในการจัดการสื่อสารด้วยสื่อเทคโนโลยีระหว่างครูกับนักเรียนนั้น อาจสามารถจัดได้หลากหลายตามความสะดวกและความเหมาะสม เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชันที่สนับสนุนการเรียนรู้ โซเชียลมีเดีย (Social Media) การเรียนผ่านโปรแกรม e-learning ต่าง ๆ การประชุม สัมมนาผ่าน ห้องสนทนา Facebook, line, Google software, Microsoft หรือ ระบบ LMS อื่น ๆ ด้วยเครื่องมือที่นักเรียนสามารถใช้ได้ เช่น คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ หรือ คอมพิวเตอร์พกพา แท็บเล็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น

ภาพที่ 1 กิจกรรมหลักในการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)

การออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานตามแนวทางการจัดกิจกรรมข้างต้นอาจใช้วิธีการยึดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์รายวิชาเป็นหลัก โดยการวิเคราะห์เป้าหมายรายวิชา ว่า เนื้อหาความรู้ใด ทักษะใด ประสบการณ์ใดที่ต้องการจัดให้กับนักเรียน แล้วมาออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายนั้น ๆ โดยที่ครูอาจใช้วิธีสอนเนื้อหาเดียวกัน แต่ใช้กิจกรรมแตกต่างกันในการสอน และการประเมินผลผู้เรียน หรือสอนเนื้อหาต่างกัน โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเนื้อหา นั้น ๆ ในการสอนทักษะประสบการณ์ก็เช่นเดียวกัน ครูอาจเลือกสอนทักษะเดียวด้วยการจัดหลาย ๆ กิจกรรมผสมผสานกัน หรืออาจสอนทักษะต่าง ๆ ด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละทักษะก็ได้ ซึ่งไม่ได้มีข้อกำหนดในการเลือกการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมหรือการประเมินผลผู้เรียนในรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขึ้นอยู่กับวิจักษณ์ของผู้สอน แต่ก็ควรมีการออกแบบหลักสูตรและการสอน ตลอดจนการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกันทั้งจุดมุ่งหมายรายวิชา เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล โดยที่หลักการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้อาจใช้ขั้นตอนในการออกแบบตามรูปแบบการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model (McGriff, 2000) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์และการวางแผน

- 1.1 การวิเคราะห์ความต้องการขององค์กรหรือระบบที่จัดการศึกษาและรูปแบบการเรียนรู้
- 1.2 การวิเคราะห์ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.3 การวิเคราะห์ผู้เรียน ความต้องการและความถนัด การวางแผนการทดสอบและการประเมินผล
- 1.4 การวิเคราะห์แผนงานและกระบวนการทำงานของการจัดการเรียนการสอน
- 1.5 การวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ขั้นการออกแบบประกอบด้วย

- 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งต้องตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2.2 การกำหนดประเภทความรู้ เนื้อหาและทักษะที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาในผู้เรียน
- 2.3 การกำหนดบริบทในการจัดการเรียนการสอน
- 2.4 การออกแบบกิจกรรมในการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติและการฝึกประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้และทักษะตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
- 2.5 การออกแบบหรือเลือกกระบวนการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน เช่น การเรียนด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนเป็นกลุ่มอภิปราย เป็นต้น

3. ขั้นการพัฒนาบทเรียนและการจัดการเรียนการสอน

- 3.1 บทเรียนที่เน้นการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือในโรงเรียน การสอนโดยครูโดยที่ครูจะใช้หรือไม่ใช้สื่อเทคโนโลยีออนไลน์ก็ได้ การเรียนแบบกลุ่มหรือจับคู่ การเรียนในห้องปฏิบัติการโดยมีหรือไม่มีครูควบคุม เป็นต้น
- 3.2 บทเรียนและการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ครูจัดให้แบบประสานเวลา (Synchronous) หรือไม่ประสานเวลา (Asynchronous) ก็ได้ โดยที่นักเรียนไม่ต้องอยู่ในห้องเรียน
- 3.3 บทเรียนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนสามารถเลือกแหล่งความรู้ ข้อมูล ประสบการณ์ ผู้ให้ความรู้ ได้ด้วยตนเอง โดยครูอาจกำหนดขอบเขตการเรียนรู้ไว้ให้

3.4 บทเรียนที่เน้นการฝึกประสบการณ์ในสถานที่จริง การเข้าร่วมเหตุการณ์ที่จัดขึ้น หรือการหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่เหมาะสมและเติมเต็มจุดประสงค์ของบทเรียนหรือรายวิชาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

4. ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรรายวิชาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่มีการระบุชัดเจนว่าใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยรายละเอียดต่าง ๆ ต้องอยู่ในแผนรายละเอียดบทเรียน (Unit Specification) ว่าบทเรียนใดสอนเรื่องใด มีวิธีการสอนอย่างไร ใช้เทคโนโลยีหรือสื่อใดประกอบการสอน และจัดทรัพยากรประกอบในการเรียนการสอนไว้อย่างพร้อมเพรียง บางสถานศึกษาอาจต้องมีการทำความเข้าใจกับหน่วยงาน ต้องแนะนำนักเรียนล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกและถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

5. ขั้นตอนการประเมินผล โดยการวัดและการประเมินผลตามรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบการสอนใช้รูปแบบที่หลากหลายมาผสมกัน ดังนั้นจึงควรมีการประเมินผลด้วยรูปแบบที่หลากหลายเช่นกัน แต่หากต้องการสร้างมาตรฐานในการประเมินผลก็อาจกำหนดการใช้แบบทดสอบมาตรฐานได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการนำรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้สอน หมายถึง การออกแบบหลักสูตรและการสอนซึ่งผู้สอนต้องมีความรู้และมีทักษะการจัดการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย สามารถใช้ความรู้ทั้งในเนื้อหาวิชาที่สอนความรู้ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน และการประเมินผลผู้เรียนที่สอดคล้องกันเป็นระบบ
2. ปัจจัยด้านผู้เรียนที่ได้รับการแนะนำในการเรียนและมีความต้องการที่จะเรียนในรูปแบบการสอนแบบผสมผสานที่แตกต่างกัน
3. ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบผสมผสานนั้น สิ่งสำคัญคือ ต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความรู้และทักษะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นการวิเคราะห์เนื้อหาและทักษะให้ชัดเจน และกระจายจึงจะสามารถใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมกับเนื้อหานั้น ๆ ได้
4. ปัจจัยสนับสนุนขององค์กรและโครงสร้างพื้นฐานของทรัพยากรที่จะมาใช้สนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบผสมผสานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างมาก เพราะหากสถานศึกษามีความพร้อมในการให้การสนับสนุน ทั้งเครื่องมือ ระบบอินเทอร์เน็ต การเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เครื่องมือในการสนับสนุนการสร้างสื่อการสอนออนไลน์ มัลติมีเดีย ระบบการรักษาความปลอดภัย ข้อมูลลับ ความเป็นส่วนตัวของห้องเรียน การสนับสนุนข้อมูล (Database) ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอน การนำเสนอบทเรียน การติดต่อสื่อสารยานพาหนะสำหรับการเดินทางไปศึกษาสถานศึกษา งบประมาณในการจัดกิจกรรม ตลอดจนการกระตุ้นให้บุคลากรการสอนได้พัฒนาบทเรียนตามรูปแบบการสอนผสมผสาน ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จที่ดีได้

ข้อดีของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่เห็นได้ชัดและควรนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันให้ทันกับความต้องการการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ได้แก่

1. การตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Learning Style) เนื่องจากการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนแต่ละแบบได้เรียนรู้ตามความถนัดของตนและมีความเท่าเทียมกัน
2. สามารถดึงดูดและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดีเนื่องจากผู้เรียนมีความเคยชินกับการเรียนในห้องเรียน และ การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน การผสมผสานระหว่างสองสิ่งนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสะดวกสบายและคุ้นเคยมากขึ้น
3. รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเปิดโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามเวลา และสถานที่ที่ตนสะดวก และยังเลือกสิ่งที่ตนเองสนใจได้ด้วย เป็นแนวทางที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลให้มีศักยภาพในการพัฒนาดตนเองได้ตามความต้องการและความถนัด
4. ลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณในการจัดการศึกษา การเตรียมสื่อสิ่งพิมพ์ การเตรียมสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งการใช้ผู้สอนที่เชี่ยวชาญเฉพาะที่น้อยลง
5. เป็นการพัฒนาศักยภาพการสอนให้มีความสามารถหลากหลาย สามารถดำเนินงานวิจัย การบริการวิชาการ และงานสร้างสรรค์ได้มากขึ้น เมื่อจัดรูปแบบรายวิชาของตนเองเป็นแบบผสมผสานแล้ว ก็สามารถกำหนดเวลาในการทำงานได้สะดวกขึ้น
6. การเชื่อมต่อและการประสานหลักสูตรเป็นไปได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากระบบข้อมูลการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การสะสมข้อมูลแบบธนาคารเครดิต (Credit Bank) หรือการเรียนระบบการศึกษาแบบเปิดออนไลน์ (MOOCs) สามารถกระทำได้โดยสะดวก โดยอาจจัดให้เป็นกิจกรรมหรือส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน
7. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ตอบสนองต่อฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ในสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา การผสมผสานหลากหลายรูปแบบในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความคุ้นชินกับการประยุกต์และการสร้างสรรค์การเรียนรู้ให้เข้ากับสถานการณ์รอบตัว มีความคล่องแคล่วในการจัดการปัญหาและสามารถเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวได้เป็นอย่างดี ทั้งยังปลูกฝังความคิด พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต (Life Long Learning) ในตัวผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

บทสรุป

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และเป็นรูปแบบที่สมควรนำมาใช้ในสถานการณ์ของสังคมในขณะนี้เป็นอย่างยิ่ง การผสมผสานความสามารถในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญาของคนกับการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนสังคมโลก เป็นการบูรณาการที่เหมาะสมและเป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับปัจจุบันและอนาคต อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้ ควรมีการทำการศึกษาวิจัยอย่างรอบคอบ กว้างขวางถึงรูปแบบกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จสูงสุด การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบผสมผสานนี้อาจมีการขัดข้อง ไม่สะดวก หรือล่าช้าบ้าง ซึ่งต้องมีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นโดยการเตรียมความพร้อมและการทำความเข้าใจกับผู้เรียนก่อน และควรมีระบบสนับสนุนที่สามารถทดแทนได้ในกรณีที่ระบบอาจเสียหายหรือใช้การไม่ได้ การนำรูปแบบหลักสูตรการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตของคนในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของคนในสังคมจึงนับว่าเป็นนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูง

รายการอ้างอิง

- Bernath, R. (2012). *Effectives Approaches to Blended Learning for Independent Schools*. Retrieved from <http://www.testden.com/partner/blended%20learn.html>
- Graham, C. R. (2005). Blended learning system: definition, current trends, and future directions In C. J. Bonk and C. R. Graham (Eds.), *Handbook of blended learning: Global perspective*. SanFrancisco, CA: Pfeiffer.
- Horn, B.M. & Staker, H. (2011). *The Rise of K-12 Blended Learning*. Unpublished Paper,: Innosight Institute.
- McGriff, Steven J. (2000). *Instructional System Design (ISD): Using the ADDIE Model*. Instructional Systems, College of Education, Penn State University.
- Wikipedia. (2007). *Blended learning*. Retrieved on May 3, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Blended_learning

การมีพื้นที่ของสตรีหม้ายมุสลิมกับการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกาย ภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร^{1*} ประภาภรณ์ หลังปูเต๊ะ² มูฮัมหมัดราพีร์ มะเก็ง³
คอลัฟ ต่วนบุละ⁴ แวนีซะ สุหลง⁵ สุไรยา นีเร⁶

Muslim Widows and Physical Activity Spaces:

Health Promotion in the Deep South Unrest

Surachai Vaivanjit^{1*} Prapaporn Langputeh² Muhammudrapee Makeng³

Khalaf Tuanbula⁴ Vanisah Sulong⁵ Suraiya Nire⁶

Received 13/3/2020

Revised 29/5/2020

Accepted 5/6/2020

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การมีพื้นที่ของสตรีมุสลิมกับการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนมุมมองต่อการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้เป็นกลุ่มสตรีมุสลิม จำนวน 348 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ ประมวลผลวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

¹ ผู้บริหารโรงเรียนเร้าห์มานียะห์
Administrator of Rahmanyah School
E-mail: vonetime@gmail.com

² โครงการจัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
Faculty of Nursing, Fatoni University

³ นักวิจัยศูนย์ความเป็นเลิศด้านผู้หญิงและความมั่นคงทางสังคม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
Center of Excellence in Women and Social Security, Walailak University

⁴ นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar

⁵ นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar

⁶ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี / ผู้บริหารโรงเรียน เร้าห์มานียะห์
Graduate School Fatoni University / Administrator of Rahmanyah School

* Corresponding author e-mail: vonetime@gmail.com

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐและเอกชนต่อมุมมองการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม (สตรีหม้าย) ส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้สตรีหม้ายได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 30.5) รองลงมาคืออยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 30.2) การสนับสนุนให้สตรีมุสลิมมีกิจกรรมทางกายผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การฟังบรรยาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 39.1) รองลงมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 31.6) ขณะที่การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้สตรีมุสลิมมีส่วนร่วมในการมีกิจกรรมทางกาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 33.3) ทั้งในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม และการจัดรูปแบบกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับวัย และความเป็นสตรีมุสลิม และการจัดให้มีอุปกรณ์ช่วยส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นในเรื่องของการจัดสถานที่เฉพาะ/ไม่ปะปนหญิงชายสำหรับสตรีมุสลิมในการทำกิจกรรมทางกาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ร้อยละ 41.1)

คำสำคัญ: การมีพื้นที่ สตรีมุสลิม สตรีหม้าย การสร้างเสริมสุขภาพ กิจกรรมทางกาย

Abstract

This quantitative study on “Muslim Widows and Physical Activity Spaces: Health Promotion in the Deep South Unrest” aimed to investigate collaborations of the Provincial Islamic Councils, the Mental Health Center 12, and other relevant authorities on Muslim widows’ physical activity spaces in the unrest context through the views of 348 sample Muslim widows. Their suggestions for their health promotion activity were also to be proposed. The obtained data were analyzed by using the SPSS program. The findings indicated the following.

Collaborations of public authorities and private sectors were most found at a moderate degree on giving an opportunity to widows to join community activities (30.5%), followed by a high degree (30.2%). The collaboration on support of Muslim widows’ physical activities, such as attending religious lectures, were most found at a high degree (39.1%), followed by a moderate one (31.6%).

A majority of views on collaborations in building Muslim widows’ awareness of physical activity engagement was at a high degree (33.3%). The collaborations covered public relations forms and provision of physical activities suitable to their ages and Muslim femininity. Collaboration in provision of physical activity tools was the most reported at a moderate degree. Provision of single sex spaces for physical activity were mostly found at the lowest degree (41.1%).

Keywords: space, Muslim women, widows, health promotion, physical activity

บทนำ

ในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงของประชากร เศรษฐกิจ และสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ โดยในสังคมไทยนั้น ผลจากการเร่งรัดพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทยให้กลายเป็นสังคมเมืองและสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ส่งผลให้ประชาชนคนไทยมีสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่เร่งรีบมากขึ้น ทั้งยังต้อง ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความแออัดและ ภาวะมลพิษจากสิ่งแวดล้อม เช่น การจราจรที่ติดขัด มลพิษทางอากาศ สถานที่อยู่อาศัยคับแคบแออัด ขาดแคลนสถานที่สำหรับ ออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ

บริบทของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา นับวันยิ่งทวี ความรุนแรงและขยายวงกว้างมากขึ้น และได้ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างมาก ครอบครัวย ่จำนวนมากต้องสูญเสียสามี บุตรชายจากเหตุการณ์ความไม่สงบนี้ ส่งผลให้ผู้หญิงจำนวนหนึ่งต้องกลายเป็นหญิงหม้าย และ ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูสมาชิกหลายชีวิตในครอบครัว ขณะที่เด็กต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า โดยข้อมูลของหญิงหม้าย และเด็กนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในปี พ.ศ.2547 จนถึงวันที่ 17 เดือนมิถุนายน 2559 มีเด็กกำพร้า จำนวน 4,503 ราย ผู้พิการจำนวน 565 ราย สตรีหม้าย จำนวน 2,772 ราย และเด็กในกรณีที่บิดามารดาบาดเจ็บสาหัสหรือพิการ จำนวน 1,773 ราย (รายงานโครงการหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้, 17 มิถุนายน 2559)

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้

จังหวัด	เด็กกำพร้า	ผู้พิการ	สตรีหม้าย	เด็ก (กรณีบิดา/มารดา บาดเจ็บสาหัสหรือพิการ)	รวม
สงขลา	148	24	116	63	351
ปัตตานี	1,827	155	1,231	852	4,065
ยะลา	1,244	216	908	455	2,823
นราธิวาส	1,284	170	517	403	2,374
รวม	4,503	565	2,772	1,773	9,613

ที่มา : โครงการหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้, ข้อมูล ณ วันที่ 17 มิถุนายน 2559

ผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่คือ กลุ่มเด็ก และ สตรี ด้วยเหตุ จากการเสียชีวิตของผู้นำครอบครัว ภาระหนักจึงตกอยู่กับสตรีที่ต้องรับผิดชอบในด้านการดูแลครอบครัว ปัญหาปากท้องใน การดำรงชีวิตแต่ละวัน แต่ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่มุ่ง ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และฟื้นฟูโครงสร้างหลัก ๆ เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และระบบการศึกษา แต่ไม่มีการ กล่าวถึงการส่งเสริมสถานภาพบทบาทของผู้หญิงเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องของการมีพื้นที่ในการ ส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ รวมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 ที่ผ่านมา พบว่า สตรีมุสลิม⁷ ที่มีการสร้างเสริมสุขภาพด้วยวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ในการมีกิจกรรมทางกายทั้งในเรื่อง การชำระล้างร่างกายเพื่อการละหมาด การละหมาด การรดน้ำต้นไม้ในบริเวณบ้าน ปลูกต้นไม้ การล้างหน้า การเก็บผลไม้จากสวน การซักผ้าด้วยมือ พร้อมกันนี้ก็ได้มีการส่งเสริมกิจกรรมทางกายด้วยการประกอบอาชีพ

⁷ คำว่า สตรีมุสลิมในบทความนี้ หมายถึง สตรีมุสลิมที่เป็นหม้าย

ส่วนตัวที่ทำเป็นประจำ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นพื้นที่ของสตรีในการสร้างเสริมสุขภาพ ส่วนการมีกิจกรรมทางกายในพื้นที่สาธารณะของสตรีมุสลิม พบว่า ยังไม่มีพื้นที่สำหรับการสร้างเสริมสุขภาพโดยผ่านกิจกรรมทางกายที่เหมาะสม หรือเป็นที่เฉพาะสำหรับสตรีมุสลิม ที่อยู่ภายใต้กรอบศาสนาที่ตัวเองนับถือ ทั้งนี้ถึงแม้จะไม่มีพื้นที่เป็นการเฉพาะของสตรีในการมีกิจกรรมทางกาย แต่กลุ่มสตรีเหล่านี้ก็มีพื้นที่เฉพาะของกลุ่มในการพบปะพูดคุย เพื่อการผ่อนคลาย และภายในกลุ่มก็ได้มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมให้ตนเองและสมาชิกกลุ่ม ตามความสามารถและกำลังที่มีอยู่ โดยเฉพาะในการทำกิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องของการเยียวยา และการมีกิจกรรมทางกาย เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตต่ออย่างมีความสุข แต่ยังไม่พบช่องทางที่ควรจะเป็นในการมีกิจกรรมทางกายที่มากกว่าการสร้างเสริมสุขภาพด้วยวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่ควรจะต้องศึกษาการมีพื้นที่ของสตรีมุสลิมกับการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะที่ 2 เพื่อมุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วม⁸ ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมุมมองต่อการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อมุมมองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 ต่อการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม เพื่อให้เกิดช่องทางที่ควรจะเป็นในพื้นที่สาธารณะต่อการมีพื้นที่ของสตรีมุสลิมในการมีกิจกรรมทางกาย ตลอดจนสามารถชี้ให้เห็นถึงช่องทางการทำงานระดับนโยบายเชิงบูรณาการการทำงานร่วมกันระดับพื้นที่ในการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมอีกด้วย

นิยามศัพท์

กิจกรรมทางกาย หมายถึง การเคลื่อนไหวใด ๆ ของร่างกาย อันเป็นผลมาจากการใช้กล้ามเนื้อ และส่งผลให้เกิดการใช้พลังงาน มากกว่าระดับปกติ ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนไหวทุกอย่างของร่างกายที่ครอบคลุม 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่

1. การประกอบอาชีพหรือการทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้
2. การทำงานบ้าน
3. การทำกิจกรรมยามว่าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมุมมองต่อการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

⁸ กล่าวคือ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการสนับสนุนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1 เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับบริการด้านสุขภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์สุขภาพในพื้นที่ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และหลักศาสนา 2) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา อาสาสมัคร ภาคส่วนราชการอื่นในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินงานด้านสุขภาพ และบูรณาการการทำงานร่วมกัน 3) เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิตทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิที่มีประสิทธิภาพจากบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ชีตความรู้เฉพาะทางด้านการบำบัดรักษาเยียวยาจิตใจ 4) เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของจิตใจ ปรับตัวเข้ากับวิกฤตของชีวิตทุกรูปแบบ

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน จากประชากรทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นหญิงหม้าย ที่มีรายชื่ออยู่ในโครงการหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ ข้อมูล ณ วันที่ 17 มิถุนายน 2559 เฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนทั้งสิ้น 2,656 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ ประมวลผลวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง

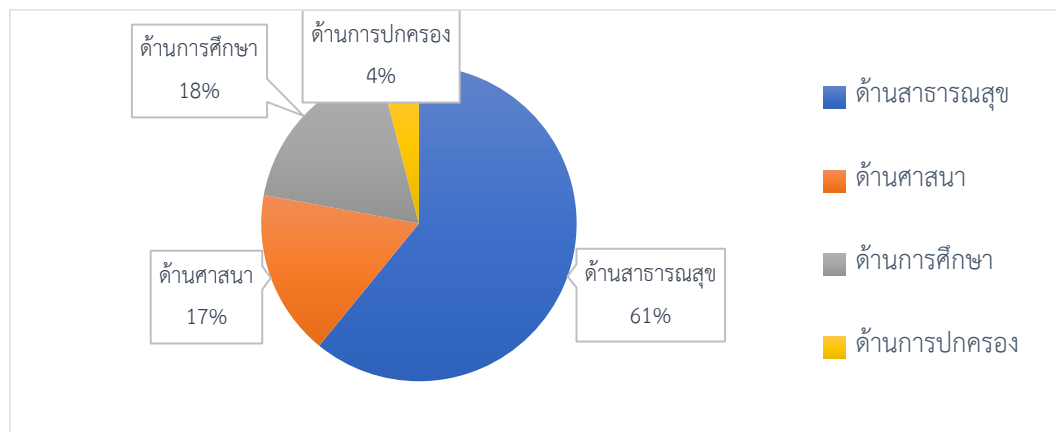
ผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีพื้นที่ของสตรีมุสลิมกับการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในกลุ่มสตรีหม้ายจำนวน 348 คน พบว่า กลุ่มสตรีหม้ายส่วนใหญ่ในพื้นที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมาคืออายุในช่วงระหว่าง 49-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.9 ระดับการศึกษา ด้านสามัญส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.0 ระดับการศึกษาทางด้านศาสนาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมดตะวาทิก คิดเป็นร้อยละ 31.3 และสำเร็จการศึกษาในระดับชานาวิ คิดเป็นร้อยละ 29.0 อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 22.7 รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.5 ส่วนสุขภาพของกลุ่มสตรีหม้ายส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 75.9 ส่วนใหญ่สตรีหม้ายเคยรับการตรวจสุขภาพ โดยเฉพาะการเข้ารับการตรวจสุขภาพร่างกายทั่วไป การตรวจระดับไขมันในเลือด และการตรวจวัดระดับน้ำตาล สุขภาพในปัจจุบันส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรงดี คิดเป็นร้อยละ 71.3 รองลงมาคือ เจ็บป่วยเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 26.4 สำหรับภาวะความเครียดเกิดขึ้นน้อยมากและหมดไปในเวลาอันสั้น คิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมาคือภาวะความเครียดเกิดขึ้นนานเป็นชั่วโมงหรือหลาย ๆ ชั่วโมง จนกระทั่งนานเป็นวัน คิดเป็นร้อยละ 25.9

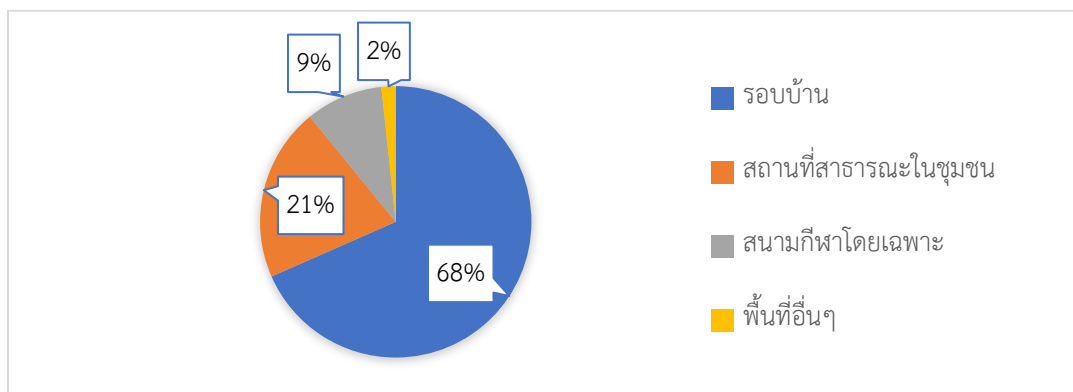
สำหรับความรู้สึกที่เกิดขึ้นในช่วงที่เกิดผลกระทบจากสถานการณ์ในพื้นที่พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาการนอนเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมา แทบไม่มีปัญหาการนอน ส่วนของความรู้สึกในด้านสมาธิส่วนใหญ่มีสมาธิน้อยเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมา แทบไม่มีภาวะสมาธิน้อย คิดเป็นร้อยละ 32.5 ในส่วนความรู้สึกหงุดหงิด กระทบกระวายเป็นบางครั้ง เป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.5 เช่นเดียวกันกับความรู้สึกเบื่อ ส่วนใหญ่มีความรู้สึกเบื่อเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 57.2 รองลงมาคือแทบไม่มีความรู้สึกเบื่อ คิดเป็นร้อยละ 33.6 ขณะที่ความรู้สึกไม่อยากพบปะผู้คน ส่วนใหญ่แทบไม่มีความรู้สึกไม่อยากพบปะผู้คน คิดเป็นร้อยละ 51.4 รองลงมาคือมีความรู้สึกไม่อยากพบปะผู้คน เป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.2

1. มุมมองต่อการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม

มุมมองต่อการมีพื้นที่การมีกิจกรรมทางกายส่วนใหญ่ของสตรีมุสลิม (สตรีหม้าย) ใช้พื้นที่บริเวณรอบบ้านในการมีกิจกรรมทางกาย คิดเป็นร้อยละ 68.4 รองลงมาใช้สถานที่สาธารณะในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 20.7 ในส่วนของมุมมองต่อหน่วยงานในการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย ส่วนใหญ่มีมุมมองต่อหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขในการส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.9 รองลงมา หน่วยงานทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.1 สำหรับเหตุผลของสตรีหม้ายต้องการออกกำลังกาย ส่วนใหญ่ต้องการมีสุขภาพที่ดี คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมาคือ พื้นที่เฉพาะสำหรับสตรี คิดเป็นร้อยละ 24.1 ดังแผนภูมิที่ 1 และแผนภูมิที่ 2

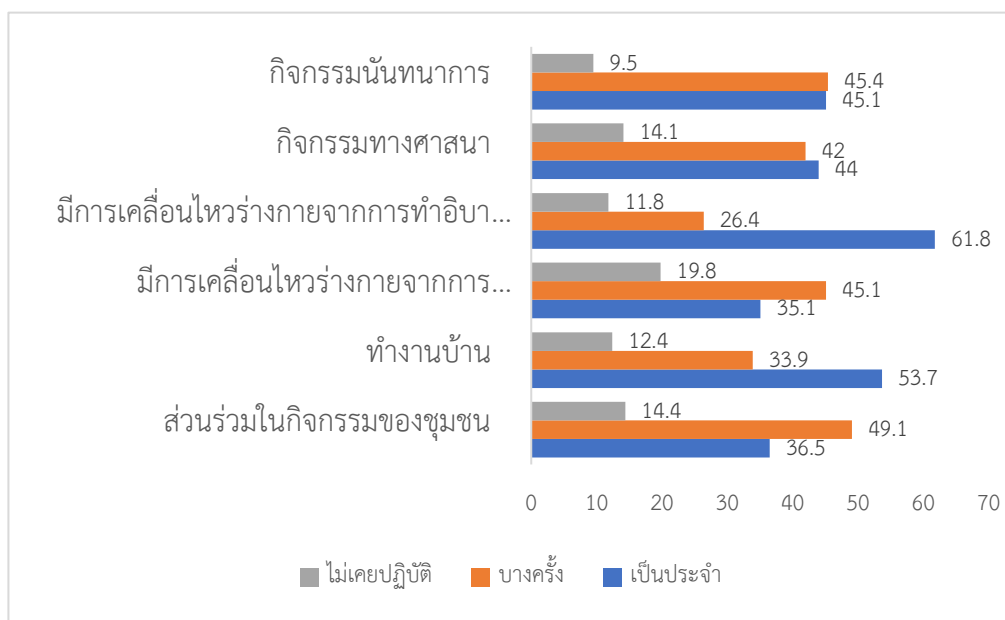
แผนภูมิที่ 1 มุมมองต่อพื้นที่สร้างเสริมการมีกิจกรรมทางกาย

แผนภูมิที่ 2 มุมมองต่อหน่วยงานในการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย

การทำกิจกรรมทางกายของสตรีหม้ายภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 36.5 และส่วนใหญ่มีรูปแบบการทำงานบ้านเป็นกิจกรรมทางกายที่ทำเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 53.7 เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวในขณะทำงาน หรือประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 45.1 นอกจากนี้การเคลื่อนไหวร่างกายจากการทำอียาดะอ์ ส่วนใหญ่มีการทำเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 61.8 รองลงมาทำเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 26.4 สำหรับ

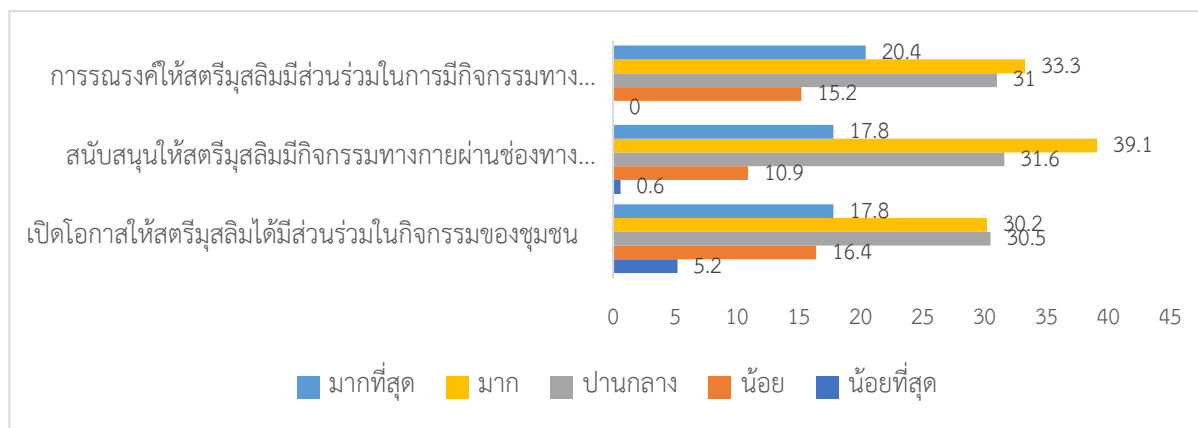
การยืดเหยียดร่างกาย การก้มเอามือแตะพื้น ประสานมือไว้เหนือศีรษะ ดันหลังขึ้น การเหยียด และฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ส่วนใหญ่ทำเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 43.4 การออกกำลังกายแบบแอโรบิก ส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 41.4 การมีอุปกรณ์ช่วยในการมีกิจกรรมทางกายส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 42.5 สำหรับการทำกิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ ในชุมชน ส่วนใหญ่มีกิจกรรมจิตอาสาเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาคือมีกิจกรรมจิตอาสาเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 28.4 เช่นเดียวกันกับกิจกรรมนันทนาการมีการทำเป็นบางครั้ง สำหรับกิจกรรมทางศาสนาส่วนใหญ่มีกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 44.0 พร้อมกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่มีกิจกรรมในชีวิตประจำวันเป็นประจำ เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 40.8

แผนภูมิที่ 3 การทำกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

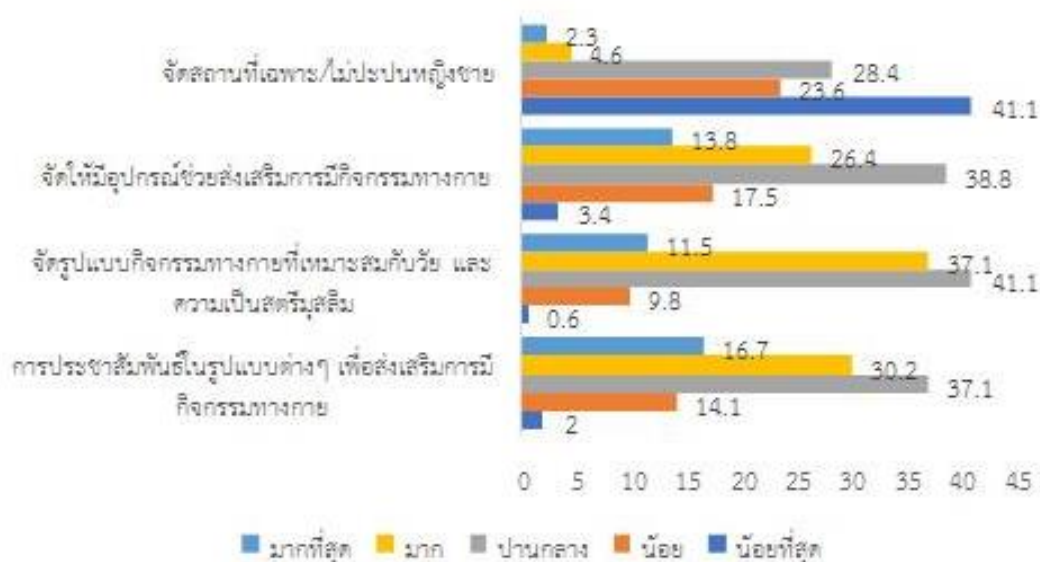
2. การมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐและเอกชนต่อการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่หน่วยงานต่าง ๆ เปิดโอกาสให้สตรีหม้ายได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมาคืออยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 30.2 ในส่วนการสนับสนุนให้สตรีมุสลิมมีกิจกรรมทางกายผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การฟังบรรยาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 39.1 รองลงมาคือระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.6 ในส่วนของการรณรงค์ให้สตรีมุสลิมมีส่วนร่วมในการมีกิจกรรมทางกายส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 33.3 ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมกิจกรรมทางกาย

สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.1 รองลงมาคือ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 30.2 ส่วนการจัดรูปแบบกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับวัย และความเป็นสตรีมุสลิม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41.1 ส่วนการจัดให้มีอุปกรณ์ช่วยส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.8 รองลงมาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 26.4 การจัดสถานที่เฉพาะ/ไม่ปะปนหญิงชายสำหรับสตรีมุสลิมในการทำกิจกรรมทางกาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมาคืออยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.4 ดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 การสนับสนุนและส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของมุมมองและการมีส่วนร่วมต่อการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม เพื่อให้เห็นถึงความชัดเจนในเรื่องของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนมุมมองต่อการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม

โดยได้มีการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบสตรีมุสลิมที่มีความแตกต่างทั้งในด้าน ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน พื้นที่ในการมีกิจกรรมทางกาย การส่งเสริมกิจกรรมทางกายจากหน่วยงาน เหตุผลในการออกกำลังกายในแต่ละประเด็น เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการทำกิจกรรมทางกาย และการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

สตรีมุสลิมที่มีช่วงอายุแตกต่างกันในด้านพื้นที่ในการมีกิจกรรมทางกาย ประกอบด้วย พื้นที่รอบบ้าน พื้นที่สถานที่สาธารณะในชุมชน และพื้นที่สนามกีฬาโดยเฉพาะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกันกับช่วงอายุของสตรีมุสลิมกับเหตุผลที่ออกกำลังกาย ประกอบด้วย สถานที่ที่กว้างเพียงพอ บรรยากาศดี เป็นพื้นที่เฉพาะสำหรับสตรีมุสลิม ไม่ปะปนชายหญิง กิจกรรมออกกำลังกายนั้นเหมาะกับวัย หรือสภาพของร่างกาย และความเป็นสตรีมุสลิม มีแรงกระตุ้นในการออกกำลังกาย อยากมีสุขภาพดี มีอุปกรณ์ช่วยในการออกกำลังกาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าแม้สตรีมุสลิมจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกันก็ไม่ส่งผลต่อปัจจัยดังกล่าว (ดังตารางที่ 2)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบช่วงอายุของสตรีมุสลิมกับพื้นที่ในการมีกิจกรรมทางกาย โดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

พื้นที่ในการมีกิจกรรมทางกาย	ช่วงอายุของสตรี	N	MEAN	F	SIG.
พื้นที่ในการมีกิจกรรมทางกาย	20-45 ปี	171	1.37	3.83	.022
	49-59 ปี	132	1.43		
	60 ปีขึ้นไป	45	1.71		
	รวม	348	1.44		
เหตุที่ออกกำลังกาย	20-45 ปี	171	2.27	3.19	.042
	49-59 ปี	132	1.96		
	60 ปีขึ้นไป	45	2.02		
	รวม	348	2.12		

เมื่อมีการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบภาวะสุขภาพของสตรีมุสลิมในพื้นที่กับการทำกิจกรรมทางกาย พบว่า สตรีมุสลิมที่มีสภาวะสุขภาพในปัจจุบันแตกต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ประกอบด้วย กิจกรรมบรรยายศาสนา กิจกรรมงานบุญ กิจกรรมฮาลาเกะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ การออกกำลังกายแบบแอโรบิค การมีอุปกรณ์ช่วยในการมีกิจกรรมทางกาย และการทำกิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ ในชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าแม้การทำกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมที่มีสภาวะสุขภาพในปัจจุบันที่แตกต่างกันก็ไม่ส่งผลต่อปัจจัยดังกล่าว (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ ภาวะสุขภาพในปัจจุบันกับการทำกิจกรรมทางกายโดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

การทำกิจกรรมทางกาย	ภาวะสุขภาพ ในปัจจุบัน	N	MEAN	F	SIG.
มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น บรรยายศาสนา งานบุญ ฮาลาเกาะ	แข็งแรงดี	248	1.82	2.60	.07
	เจ็บป่วยเล็กน้อย	92	1.64		
	ไม่แข็งแรง	8	1.87		
	รวม	348	1.77		
มีการออกกำลังกายแบบแอโรบิก เช่น การวิ่ง การเต้น	แข็งแรงดี	248	2.14	3.08	.04
	เจ็บป่วยเล็กน้อย	92	2.32		
	ไม่แข็งแรง	8	2.62		
	รวม	348	2.20		
มีอุปกรณ์ช่วยในการมีกิจกรรมทางกาย เช่น เครื่องออกกำลังกาย กำลังเขือก กระโดด	แข็งแรงดี	248	2.14	5.09	.00
	เจ็บป่วยเล็กน้อย	92	2.43		
	ไม่แข็งแรง	8	2.25		
	รวม	348	2.22		
ทำกิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ ในชุมชน เช่น เก็บขยะ ทำความสะอาดมัสยิด	แข็งแรงดี	248	1.86	4.62	.01
	เจ็บป่วยเล็กน้อย	92	2.07		
	ไม่แข็งแรง	8	2.37		
	รวม	348	1.93		

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ได้รับการได้รับการส่งเสริมกิจกรรมทางกายจากหน่วยงานในพื้นที่ เมื่อการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ โดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า การมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมที่ได้รับการส่งเสริมกิจกรรมทางกายจากหน่วยงานในพื้นที่แตกต่างกันในด้านหน่วยงานในพื้นที่เปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่สนับสนุนให้สตรีมุสลิมมีกิจกรรมทางกายผ่านช่องทางต่าง ๆ ประกอบด้วย การฟังบรรยาย หรือคุตบะฮ์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยเช่นกัน พร้อมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดให้มีอุปกรณ์ช่วยส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้การมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมจะได้รับการส่งเสริมกิจกรรมทางกายจากหน่วยงานในพื้นที่ที่แตกต่างกันก็ไม่ส่งผลต่อปัจจัยดังกล่าว

ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ 9 ประการต่อไปนี้

1. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในแต่ละจังหวัดของพื้นที่ควรเข้ามาหาช่องทางช่วยเหลือไม่เพียงเฉพาะกลุ่มสตรีหม้าย แต่ต้องเข้ามาช่วยเหลือเยียวยาในกลุ่มบรรดาลูก ๆ ของสตรีหม้ายด้วยเช่นกัน ทั้งในรูปแบบของการส่งเสริมและการพัฒนาต่าง ๆ เนื่องจาก ช่วงอายุของสตรีมุสลิม ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุของการทำงาน คืออายุ 20-45 ปี ซึ่งแสดงถึงบทบาทของสตรีหม้ายที่ต้องรับผู้ชอบหน้าที่ในการทำงานอย่างหนัก เพราะที่สตรีหม้ายเหล่านี้เป็นที่พึ่งสุดท้ายของครอบครัวในการเลี้ยงดูลูก ๆ ้วยเรียนหนังสือ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาฝีมือแรงงานควรเข้ามาสืบบทบาทในการพัฒนาฝีมือการทำงาน อาทิ การพัฒนาในเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า การทำอาหาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญในกลุ่มสตรีหม้ายต่อการดำเนินชีวิตที่จำเป็นต้องรับภาระต่าง ๆ ในครอบครัว เนื่องจาก อาชีพของสตรีหม้ายส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งถือเป็นอาชีพที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาฝีมือในการทำงาน เนื่องจากรายได้ที่ได้รับส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน
3. หน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 ควรเข้ามาเยียวยาจิตใจอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการจัดกิจกรรมในรูปแบบของสาธารณสุข ที่ต้องดำเนินการอยู่แล้วในการทำงานในพื้นที่ เพราะสิ่งสำคัญของการเยียวยาในกลุ่มสตรีหม้ายคือ ความต่อเนื่อง เนื่องจาก ส่วนใหญ่สตรีหม้ายยังคงมีปัญหาทั้งในเรื่อง การมีสมาธิน้อย หงุดหงิด กระวนกระวาย/ ว้าวุ่นใจ และรู้สึกเบื่อ เป็นบางครั้ง
4. หน่วยงานของภาครัฐในระดับท้องถิ่นสร้างพื้นที่การมีกิจกรรมทางกายเพื่อให้เกิดเครือข่ายการมีส่วนร่วมของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในกลุ่มสตรีมุสลิม โดยเฉพาะในกลุ่มสตรีหม้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจาก พื้นที่ในการมีกิจกรรมทางกายของสตรีหม้ายส่วนใหญ่ใช้บริเวณพื้นที่รอบบ้านของแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการในการกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมยังคงเป็นในระดับปัจเจก การสร้างแรงจูงใจต่อการมีกิจกรรมทางกายไม่ค่อยเกิดขึ้นมากนัก
5. องค์กรทางศาสนาหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดควรมีนโยบายโดยตรงต่อกลุ่มสตรีในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องสุขภาพกายและใจ การให้ความรู้ในเรื่องหลักการทางศาสนาอาจจะไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตของสตรีหม้าย การเข้ามาส่งเสริมและพัฒนาในด้านวิถีชีวิต เช่น การให้ความสำคัญในเรื่องการมีกิจกรรมทางกายในเป็นระบบและสร้างชุดความรู้ทางศาสนาในรูปแบบใหม่ต่อการให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพ เพราะเหตุผลสำคัญในการมีกิจกรรมทางกายในกลุ่มสตรีหม้ายคือ การได้รับสุขภาพที่ดี แต่ทั้งนี้ พื้นที่เหมาะสมสำหรับสตรีในทุกกลุ่มวัยต่อการมีกิจกรรมทางกายกลับไม่พบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจาก หน่วยงานทางด้านศาสนาในพื้นที่อาทิ องค์กรทางศาสนาหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดไม่ค่อยมีบทบาทในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายในกลุ่มสตรีมุสลิมหรือสตรีหม้ายมากนัก
6. หน่วยงานทางด้านการปกครองในพื้นที่ ทั้งที่เป็นทั้งในส่วนของเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้าร่วมสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีกิจกรรมในกลุ่มสตรีมุสลิมมากขึ้น ทั้งในส่วนกิจกรรมที่เป็นจิตอาสา หรือกิจกรรมส่วนร่วม เพื่อให้สตรีดังกล่าวรู้สึกโดดเดี่ยวในการมีพื้นที่ทางสังคม ประกอบกับยังเป็นการเยียวยาจิตใจในกลุ่มสตรีหม้ายอย่างต่อเนื่องอีกด้วย เนื่องจาก ส่วนใหญ่สตรีหม้ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับชุมชนเป็นบางครั้ง ทั้งในเรื่องของกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมจิตอาสา และอื่น ๆ
7. องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่สามารถให้กลุ่มสตรีสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก ควรมีการเปิดโอกาสต่าง ๆ ของหน่วยงานที่จัดขึ้นให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของสตรีมุสลิมอาศัยอยู่ เนื่องจาก

หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในระดับปานกลาง ซึ่งมองว่ายังไม่สามารถครอบคลุมได้หมดของการเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมได้

8. ควรให้มีหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 และ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีนโยบายส่งเสริมกิจกรรมของสตรีเป็นการเฉพาะเจาะจงให้มากขึ้น เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จัดรูปแบบกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับกลุ่มวัย และความเป็นสตรีมุสลิม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานดังกล่าวในพื้นที่ยังไม่ให้ความสำคัญต่อการมีกิจกรรมของสตรีมุสลิมมากนัก

9. หน่วยงานรัฐควรมีการสร้างพื้นที่เฉพาะในกลุ่มสตรีมุสลิมในการมีกิจกรรมทางกาย เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมสุขภาพของสตรีมุสลิมให้มีสุขภาพแข็งแรง ผ่อนคลายความกังวลในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของความเป็นสตรีให้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก พื้นที่ในการจัดสถานที่เฉพาะ/ไม่ปะปนหญิงชายสำหรับสตรีมุสลิมในการทำกิจกรรมทางกายส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจต่อวิถีวัฒนธรรมของสตรีมุสลิม และขอบเขตของความเป็นสตรีในการมีสถานที่เฉพาะ และไม่ปะปนหญิงชายในการมีกิจกรรมต่าง ๆ

สรุป

การศึกษาการมีพื้นที่ของสตรีมุสลิมกับการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถชี้ให้เห็นว่า ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สตรีมุสลิมมีพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงการมีกิจกรรมทางกายอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นกิจกรรมทางกายที่ใช้พื้นที่บริเวณรอบบ้านและพื้นที่สาธารณะของชุมชน เหตุผลสำคัญของการมีกิจกรรมทางกายคือต้องการให้มีสุขภาพที่ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพของตนเอง ซึ่งกิจกรรมที่ทำเป็นประจำ คือการเคลื่อนไหวในการทำงาน และกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายในการทำกิจกรรมทางศาสนา สำหรับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐและเอกชนต่อมุมมองการมีพื้นที่สร้างเสริมกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ เปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงระดับมาก และยังได้มีการการสนับสนุนให้สตรีมุสลิมมีกิจกรรมทางกายผ่านช่องทางต่าง ๆ พร้อมทั้งยังมีการรณรงค์ให้สตรีมุสลิมมีส่วนร่วมในการมีกิจกรรมทางกาย ทั้งในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายของสตรีมุสลิม และการจัดรูปแบบกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับวัย

รายการอ้างอิง

- กองกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ข้อเสนอแนะการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย การลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง และการนอนหลับ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- โครงการหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้. (2559). *โครงการหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้*. ม.ป.พ. ม.ป.ท.
- พงศ์เทพ สุธีรัฐ และยุซุฟ นิมะ. (2552). *การจัดบริการสุขภาพตามวิถีมุสลิม 4 ช่วงวัย*. สงขลา: สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร มูฮำหมัดราฟิ มะเก็ง และนุรมาน จินตารา. (2558). *วิถีชีวิตของประชาชนมุสลิมที่ส่งผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการมีกิจกรรมทางกายอย่างเพียงพอ*. นครปฐม: ศูนย์วิจัยกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

สนิทดเดช จินตนา^{1*} อารีวรรณ หัสสิน²

The problem of life and assets safety of tourism industry in Bangkok : foreign tourists' perspective

Sanitdech Jintana^{1*} Areewan Hussadin²

Received 27/1/2020

Revised 2/10/2020

Accepted 9/10/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้วิธีศึกษาโดยการสำรวจ (Survey research method) ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้การทดสอบค่าที (t-Test) และใช้ค่าสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way - ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) มุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในจังหวัด กรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในจังหวัดกรุงเทพฯ อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการติดโรคภัยไข้เจ็บ และด้านสภาพสิ่งแวดล้อม และมีปัจจัยที่อยู่ในระดับดีอีก 4 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านจัดการ ความปลอดภัยของหน่วยงานรัฐภาคการท่องเที่ยว รองลงมาคือด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านจัดการความปลอดภัยของ หน่วยงานเอกชน และด้านอาชญากรรม ตามลำดับ และ 2) นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีเหตุผลในการเลือกจังหวัดกรุงเทพฯ

^{1*} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: sanitdech_j@rmutt.ac.th

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: areewan_h@rmutt.ac.th

* Corresponding author e-mail: sanitdech_j@rmutt.ac.th

ในการท่องเที่ยว แหล่งการศึกษาข้อมูลในการท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพมหานคร ระยะเวลาในการท่องเที่ยว จังหวัดกรุงเทพฯ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อวัน ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ประเภทที่พักแรม รูปแบบการเดินทาง และประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพมหานครต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในจังหวัดกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

The purpose of this research is to study the problem of life and assets safety of tourism industry in Bangkok : foreign tourists' perspective, and to explore tourism behavior affecting to a attitude of problem of life and assets safety of tourism industry in Bangkok of foreign tourists' perspective. The instrument used in this study was a questionnaire. The samples of this research were 400 foreign tourists in Bangkok. The statistics used in data analysis composed of frequency, percentage, mean and standard deviation. T-test, and One-way ANOVA at statistical significance of .05 were used for hypothesis test.

The result showed that 1) overall, most of foreign who answer the questionnaires have a high level of attitude on problem of life and assets safety of tourism industry in Bangkok. When considered individually, it was found that all 6 issues are at a high level in descending order as follows Infectious diseases, environmental, safety management of government agencies in the tourism sector, transportation, safety management of private agencies and crime, respectively. And 2) hypothesis testing showed that foreign tourists with different reasons for choosing Bangkok for tourism, source of information on tourism in Bangkok, traveled time, daily travel expenses, transportation vehicles, accommodation type, travel style, And traveling experience in to Bangkok were significantly related to attitude on problem of life and assets safety of tourism industry in Bangkok at the .05 level.

Keywords: life and assets safety, safety in tourism, foreign tourists in Bangkok

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย จากสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกในปี พ.ศ. 2560 พบว่า ทั่วโลกมีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวสูงถึง 1,134 ล้านคน มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงถึง 7.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 3.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ทั่วโลก (กรมการท่องเที่ยว, 2560)

ประเทศไทยเองก็เช่นกัน ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาภายหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ได้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการทดแทนอุตสาหกรรมการผลิตในการดึงดูดเม็ดเงินจากต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทย โดยถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักและทำรายได้เป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ จากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2560 พบว่า มีนักท่องเที่ยวจำนวน 35.3 ล้านคน โดยก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 1.8 ล้านล้านบาท

(กรมการท่องเที่ยว, 2560) ซึ่งเป็นการแสดงถึงศักยภาพของการท่องเที่ยวในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยส่งผลทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมมีงาน อาชีพ และรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ทว่าจากรายงาน Travel and Tourism Competitiveness ในปี ค.ศ.2017 ซึ่งจัดทำโดยการประชุมเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum, 2017) นั้น ได้จัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 34 จาก 141 อันดับ โดยปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวประเทศไทย จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ความปลอดภัย ที่ได้คะแนน 4.0 ซึ่งเป็นอันดับรองสุดท้ายในประเทศกลุ่มอาเซียนเหนือกว่าเพียงประเทศฟิลิปปินส์เพียงเท่านั้น เพื่อให้เห็นปัญหาอย่างชัดเจนมากขึ้นของปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่มีเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย อาทิ 1) ปัญหาการทำร้ายร่างกาย เช่น ข้าราชการท่องเที่ยวชาวเช็กถูกรุมทำร้ายร่างกายที่วอร์กกิ้งสตรีทจากการไม่ยอมจ่ายค่าเหล้า เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2561 (ข่าวช่อง 7, 2561) 2) ปัญหาแท็กซี่ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ อาทิ ข้าราชการท่องเที่ยวชาวชาวจีน 4 คน ขึ้น แท็กซี่มอเตอร์จากแอร์พอร์ตลิงค์สถานีพญาไท ไปลงที่โรงแรมธาราเพลส ถนนสามเสน ถูกเรียกเก็บค่าโดยสารจำนวน 2,540 บาท (ข่าวสดออนไลน์, 2559) 3) ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวที่ด้อยประสิทธิภาพ เช่น เหตุการณ์ทัวร์ศูนย์เหรียญ (เอ็มไทย นิวส์, 2560; สนุกออนไลน์, 2559) 4) ปัญหาการโกงราคานักท่องเที่ยวเกินกว่าความเป็นจริงทั้งในร้านอาหาร ของฝาก ของที่ระลึก ค่าทำกิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ (คมชัดลึกออนไลน์, 2561) โดยเหตุการณ์ที่दैกยตัวอย่างมานั้นเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้นและสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ยังคงเป็นปัญหาสำหรับภาคการท่องเที่ยวเสมอมาและเพิ่มขึ้นอยู่ตลอด โดยกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว (2560) ร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด รวมทั้งสถานเอกอัครราชทูตต่างประเทศประจำประเทศไทย รวบรวมสถิติการบาดเจ็บ/เสียชีวิต ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับบาดเจ็บ/เสียชีวิต สูงขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังสถิติในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติ การบาดเจ็บ/เสียชีวิต ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2559 -2560

เหตุการณ์	ปี พ.ศ.		ความเปลี่ยนแปลง
	2559	2560	
บาดเจ็บ			
- อุบัติเหตุทางน้ำ	122 (24.55%)	124 (22.26%)	+1.63
- อุบัติเหตุทางถนน	280 (56.34%)	296 (53.14%)	+5.71
- สาเหตุอื่น ๆ	95 (19.11%)	137 (24.60%)	+44.21
รวม	497	557	+12.07
การเสียชีวิต			
- อุบัติเหตุทางน้ำ	82 (40.2%)	79 (33.47%)	-3.65
- อุบัติเหตุทางถนน	43 (21.08%)	45 (19.07%)	+4.65
- สาเหตุอื่น ๆ	79 (38.72%)	112 (47.45%)	+41.77
รวม	204	236	+15.68
ทั้งหมด	704	793	+12.64

ที่มา: กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว (2560)

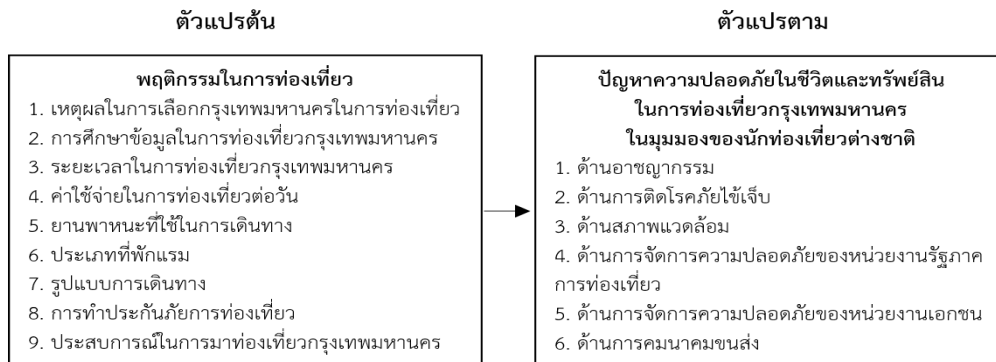
ปัญหาในเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น มีผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ รวมทั้งการจ้างงานในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจเชื่อมโยง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)

จังหวัดกรุงเทพมหานคร ถือว่าเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาท่องเที่ยว จากจัดอันดับของมาสเตอร์การ์ด (Mastercard) และสำนักข่าวพีเอ (PA) ได้จัดอันดับความนิยมเมืองทั่วโลก ที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว ในปีพ.ศ. 2560 นั้นพบว่าจังหวัดกรุงเทพมหานคร คือเมืองอันดับ 1 จาก 132 ประเทศที่นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมาเยือนมากที่สุด มีจำนวน 20.19 ล้านคน โดยระบุว่า เป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวนิยมและชื่นชอบมากที่สุดของโลกที่มีความคุ้มค่าในการเดินทางไปพักผ่อนมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2560) พบว่า กรุงเทพมหานครยังคงมีปัญหาด้านการท่องเที่ยวในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่งในการเชื่อมต่อสถานที่สำคัญรวมถึงปัญหาความปลอดภัยของการใช้ขนส่งสาธารณะอย่างรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เรือโดยสาร วินัยการจราจร ฯลฯ รวมทั้งคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ระบบราง ยังมีปัญหาด้านความปลอดภัยระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวยังไร้ประสิทธิภาพ ตลอดจนการพัฒนาการให้บริการของภาคเอกชนให้มีการป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะโรงแรมที่พัก สถานประกอบการบันเทิงยามค่ำคืน และห้างสรรพสินค้า เป็นต้น เนื่องจากการเข้ามาอย่างมาของนักท่องเที่ยวอาจทำให้มีอาชญากร ผู้ก่อการร้ายแฝงเข้ามา รวมถึงการเป็นเป้าหมายของมิจฉาชีพชาวไทย อย่างเหตุการณ์ระเบิดที่ศาลพระพรหมหน้าห้างเอราวัณ ในปี พ.ศ. 2558 (ไทยรัฐออนไลน์, 2558) หรือแม้กระทั่งเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในปี พ.ศ. 2553, 2557 ก็มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาอื่น ๆ เช่น น้ำท่วมขังเวลาที่ฝนตกยาวนาน พื้นที่แออัดกลางกรุงเทพฯ มลภาวะทางอากาศ ทางน้ำ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแทบทั้งสิ้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นต้องมีผลกระทบต่อบรรยากาศในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อประเทศมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศลดลง ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาถึงเรื่อง ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลของการศึกษาที่ ไปใช้บูรณาการร่วมกันเพื่อพัฒนากลยุทธ์ สร้างมาตรการและพัฒนามาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มีความเชื่อมั่นในการจัดการของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศไทย

การศึกษาปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ตามแนวคิดขององค์การการท่องเที่ยวโลก ตามที่กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) และชอว์ (Shaw, 2010) (อ้างถึงใน วารานัย ยูวณะเตมีย์, 2559) ซึ่งจะศึกษาถึงระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ใน 6 มิติย่อย และมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีผลต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

สมมติฐานการวิจัย

นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีพฤติกรรมในการท่องเที่ยว ได้แก่ 1. เหตุผลในการเลือกจังหวัดกรุงเทพฯ ในการท่องเที่ยว 2. การศึกษาข้อมูลในการท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพมหานคร 3. แหล่งการศึกษาข้อมูลในการท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพฯ 4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 5. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อวัน 6. ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง 7. ประเภทที่พักแรม 8. รูปแบบการเดินทาง และ 9. ประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยว ต่างกัน มีมุมมองต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในจังหวัดกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทบทวนวรรณกรรม

ในปัจจุบันได้มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่หลากหลายมากขึ้นทั้งกระแสการท่องเที่ยวด้วยตนเอง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) การท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Sun & Sea) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Travel) และการท่องเที่ยวกลุ่มอุตสาหกรรม MICE ทำให้ประเทศปลายทางต้องให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง การไม่มีอุบัติเหตุและการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขกาย สุขใจ ไม่มีความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมป้องกันภัยไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้อง เหมาะสมและสม่ำเสมอ (เอมอัชมา วัฒนบุรณนท์, 2548) โดยที่องค์การการท่องเที่ยวโลก (อ้างถึงในวารานัย ยูณะเตมีย์, 2559) ได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับความเสี่ยงเพื่อความปลอดภัยและรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวชุมชนและพนักงานการท่องเที่ยวสามารถแบ่งความเสี่ยงออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. จากมนุษย์และสถาบันสิ่งแวดล้อม อาทิ การทำร้ายร่างกาย การก่ออาชญากรรม ฯลฯ 2. หน่วยงานการท่องเที่ยวและหน่วยงานการค้าที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความปลอดภัยต่ำ มีการสุขาภิบาลที่ไม่ดี ฯลฯ 3. ความเสี่ยงในการเดินทางท่องเที่ยวส่วนบุคคล อาทิ ท่องเที่ยวในพื้นที่อันตราย ทำของสำคัญส่วนตัวหาย ฯลฯ และ 4. ความเสี่ยงด้านร่างกายและ

สิ่งแวดล้อม อาทิ ไม่มีการเตรียมความพร้อมทางด้านยาเพื่อการรักษาเบื้องต้น ไม่รู้ถึงลักษณะภูมิประเทศภูมิอากาศในประเทศที่เดินทางท่องเที่ยว ฯลฯ

ส่วนแนวคิดของชอร์ (Shaw, 2010) ที่กำหนดปัจจัยความอันตรายที่จะเกิดจากการท่องเที่ยวไว้ 6 ประเด็น ได้แก่ 1. ความเสี่ยงจากธรรมชาติ 2. อาชญากรรม 3. สุขภาพและความปลอดภัย 4. ปัจจัยทางการเมือง 5. ด้านเศรษฐกิจ 6. ด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีความครอบคลุมในทุกมิติผู้วิจัยจึงเลือกให้ปัจจัยตามแนวคิดดังกล่าวมาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการศึกษานั้นพบว่า มีผลการศึกษาในประเด็นนี้อยู่พอสมควร โดยผลงานวิจัยของ วารานัย ยูณะเตมีย์ (2559) ที่พบว่า ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย อยู่ในระดับดีมากที่สุด และภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยในประเทศไทย อยู่ในระดับดีมาก ในส่วนของงานวิจัยของกุลวดี ตระการพูลทรัพย์ (2557) พบว่านักท่องเที่ยวมีระดับการรับรู้ความเสี่ยงลดลงทุกด้านหลังเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการก่อการร้ายลดลงมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาพ ด้านขาดความมั่นคงทางการเมือง ด้านความแตกต่างด้านอาหาร ด้านความเชื่อทางการเมืองและศาสนา และด้านความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ตามลำดับ และงานวิจัยของปาจริย ผลประเสริฐ (2552) พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยวในภาพรวมทั้งประเทศมีความพึงพอใจในระดับมาก และความเชื่อมั่นด้านการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติในภาพรวมนักท่องเที่ยวต่างชาติมีความเชื่อมั่นในระดับปานกลาง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีศึกษาโดยการสำรวจ (Survey research method) ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรสำหรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,625,320 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างทำโดยใช้สูตรคำนวณของยามาเน (Yamane, 1973) โดยกำหนดการยอมรับค่าความคลาดเคลื่อน 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้หลักความน่าจะเป็นในการสุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจงโดยเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ดังนี้ 1) วัดพระแก้ว และพระบรมมหาราชวัง (แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) 2) ศูนย์การค้าสยามพารากอน และสยามสแควร์ (แหล่งช้อปปิ้ง) 3) ตลาดนัดรถไฟรัชดา (แหล่งช้อปปิ้งยามค่ำคืน) 4) ตลาดนัดสวนจตุจักร (แหล่งช้อปปิ้ง) และ 5) ถนนข้าวสาร (แหล่งท่องเที่ยวกลางคืน) โดยกำหนดสถานที่ละ 80 ตัวอย่างเท่า ๆ กัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ของครอนบัก พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .897 โดยเมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านอาชญากรรม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .767 ด้านการติดโรคภัยไข้เจ็บ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .705 ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .797 ด้านจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานรัฐภาคการท่องเที่ยว ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .757 ด้านจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานเอกชน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

เท่ากับ .747 และด้านการคมนาคมขนส่ง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .714 จึงถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้ยอมรับได้ โดยแบบสอบถามแบ่งเนื้อหาของคำถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวต่างชาติผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัด กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์คะแนนดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง น้อย ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

3. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์สถิติ ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่รวบรวมได้ จากแบบสอบถามจะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ถ้าพบว่ามีความสำคัญทางสถิติจะทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD ที่ระดับนัยสำคัญ.05 หรือระดับความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95 โดยใช้สูตร LSD เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.00 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.50 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 801 - 1,200 US dollars คิดเป็นร้อยละ 61.00 ส่วนใหญ่มืออาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 31.75 และมีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 49.25

2. พฤติกรรมในการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกจังหวัดกรุงเทพมหานครในการท่องเที่ยว คือเพราะอาหารไทย คิดเป็นร้อยละ 58.00 มีการศึกษาข้อมูลในการท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพมหานคร ผ่านทางอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 47.25 มีระยะเวลาในการท่องเที่ยว จำนวน 1 - 7 วัน คิดเป็นร้อยละ 65.75 มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อวัน 2,000 - 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.25 ส่วนใหญ่เดินทางด้วยการใช้ขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 94.50 พักอาศัยในโรงแรม คิดเป็นร้อยละ 86.00 มีรูปแบบการเดินทาง คือ ท่องเที่ยวด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 51.00 ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำประกันภัยการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 64.00 ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำประกันภัยการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 64.00 และมาท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพฯ ครั้งนี้ครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 57.75

3. ระดับปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ด้านการติดโรคภัยไข้เจ็บ และด้านสภาพสิ่งแวดล้อม และมีรายชื่อที่อยู่ในระดับมากอีก 4 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานรัฐภาคการท่องเที่ยว รองลงมาคือด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานเอกชน และด้านอาชญากรรม ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านอาชญากรรม	4.10	0.32	มาก	6
2. ด้านการติดโรคภัยไข้เจ็บ	4.22	0.43	มากที่สุด	1
3. ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม	4.21	0.32	มากที่สุด	2
4. ด้านจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานรัฐภาคการ ท่องเที่ยว	4.19	0.34	มาก	3
5. ด้านจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานเอกชน	4.14	0.35	มาก	5
6. ด้านการคมนาคมขนส่ง	4.18	0.32	มาก	4
เฉลี่ย	4.17	0.27	มาก	

4. การทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีเหตุผลในการเลือกจังหวัดกรุงเทพมหานครในการท่องเที่ยว การศึกษาข้อมูลในการท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพฯ (Sig. = .001) แหล่งการศึกษาข้อมูลในการท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพมหานคร (Sig. = .000) ระยะเวลาในการท่องเที่ยว (Sig. = .006) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อวัน (Sig. = .000) ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง (Sig. = .003) ประเภทที่พักแรม (Sig. = .000) รูปแบบการเดินทาง (Sig. = .000) และประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยว (Sig. = .000) ต่างกัน มีมุมมองต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในจังหวัดกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษานั้น พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เพราะเนื่องจากการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ทำให้รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการท่องเที่ยว ไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทยเอง ซึ่งภายหลังจาก พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ได้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการทดแทนอุตสาหกรรมการผลิตในการดึงดูดเม็ดเงินจากต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทย โดยถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จึงทำให้ประเทศไทยกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ขึ้น โดยแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 นั้นมีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนา ประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพ ดังนั้นเองทำให้ประเทศไทยต้องพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว หรือ ตำรวจท่องเที่ยว หน่วยงานในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐที่ได้จัดตั้งขึ้น เพื่อปฏิบัติการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวทั่วราชอาณาจักร ซึ่งวิสัยทัศน์ของกองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว ก็คือ “มุ่งมั่นสร้างความมั่นคง ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยการสร้างความมั่นใจและความปลอดภัย ให้แก่นักท่องเที่ยว ด้วยมาตรฐานการปฏิบัติที่ทันสมัย และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ในระดับดี

โดยผลการศึกษาที่พบมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวารานัย ยูณะเดมิย์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้ความเสี่ยงของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่พบว่าความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย อยู่ในระดับดีมากที่สุด และภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยในประเทศไทย อยู่ในระดับดีมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของกุลวดี ตระการพูลทรัพย์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้ความเสี่ยงและภาพลักษณ์ของประเทศไทย : ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติก่อนและหลังเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับการรับรู้ความเสี่ยงทั้งก่อนและหลังเดินทางโดยรวมมีความเสี่ยงน้อย นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ มาดา วิชาศิลป์ (2555) การศึกษาการรับรู้ด้านความเสี่ยงและการป้องกันความเสี่ยง ขณะเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบกเป้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการรับรู้ความเสี่ยงและการป้องกันความเสี่ยงในการมาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่าในภาพรวม ไม่มีปัจจัยใดส่งผลต่อระดับการรับรู้ความเสี่ยงและการป้องกันความเสี่ยง และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของปาจริย ผลประเสริฐ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจ ความเชื่อมั่นด้านการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและความสามารถที่พึงประสงค์ของตำรวจท่องเที่ยว พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยวในภาพรวมทั้งประเทศมีความพึงพอใจในระดับมาก

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มี เหตุผลในการเลือกจังหวัดกรุงเทพมหานครในการท่องเที่ยว การศึกษาข้อมูลในการท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพฯ ระยะเวลาในการท่องเที่ยว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อวัน ประเภทที่พักแรม รูปแบบการเดินทาง และประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยวจังหวัดกรุงเทพมหานคร ต่างกัน มีระดับทัศนคติ ต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในจังหวัดกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ประเภทของที่พักนั้นยังส่งผลเพราะแต่ละประเภทย่อมมีการรักษาความปลอดภัยที่ต่างกัน เป็นต้น โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ कुमार คำสม (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยความเสี่ยงด้านการท่องเที่ยว และการตัดสินใจท่องเที่ยวในสหภาพเมียนมา : มุมมองนักท่องเที่ยวไทย พบว่า พฤติกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ต่างกัน ได้แก่ รูปแบบการเดินทาง ระยะเวลาในการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว นั้นส่งผลต่อการรับรู้ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวดี ตระการพูลทรัพย์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้ความเสี่ยงและภาพลักษณ์ของประเทศไทย : ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติก่อนและหลังเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยและความตั้งใจจะมาท่องเที่ยวซ้ำมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความเสี่ยงก่อนเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการอภิปรายผลการวิจัยในข้างต้นจะเห็นว่าผลการศึกษาที่พบว่าส่วนใหญ่นั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบจากที่ผ่านมาซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติค่อนข้างพอใจ และมีความรู้สึกว่ามันมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อมาในประเทศไทยนั้นก็แสดงให้เห็นว่านโยบายการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยวที่ผ่านมานั้นเป็นไปในทิศทางที่ดี ส่งผลต่อภาคการท่องเที่ยวในอนาคตสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้ท่องเที่ยวยังประเทศไทยนำเงินเข้าสู่ประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. ด้านอาชญากรรม ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจสำรวจดูแลความเรียบร้อยตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และควรมีป้ายและแผ่นพับเตือนนักท่องเที่ยวในบริเวณที่มีความเสี่ยงการเกิดอันตราย เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดอันตราย
2. ด้านการติดโรคภัยไข้เจ็บ ควรมีการรักษาความสะอาดของห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน จัดให้มีอย่างเพียงพอและบำรุงรักษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังควรณรงค์ร้านอาหารต่าง ๆ ให้มีการบำรุงรักษา และการผลิตอาหารของร้านค้าให้มีมาตรฐานความสะอาดแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ
3. ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม ควรมีการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครอย่างจริงจัง โดยใช้มาตรการลงโทษอย่างจริงจังแก่ผู้ที่ปล่อยมลพิษทางอากาศ
4. ด้านจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานรัฐภาคการท่องเที่ยว ควรมีการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยในสนามบินนานาชาติตอนเมืองให้มีความรัดกุมโดยเฉพาะปัญหาแท็กซี่โกงราคานักท่องเที่ยวต้องใช้การลงโทษอย่างเคร่งครัดเพื่อลดและป้องกันการทำผิด
5. ด้านจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานเอกชน ควรมีการรณรงค์ขอความร่วมมือแก่หน่วยงานเอกชนด้านการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นโรงแรมที่พัก บริษัทนำเที่ยว ขนส่งสาธารณะ ให้ยึดหลักหลักความปลอดภัยเป็นที่ตั้งมีการเข้มงวดกวดขันผู้ที่เข้าออกภายในสถานที่ ขับรถในความเร็วที่กำหนด ฯลฯ
6. ด้านการคมนาคมขนส่ง ควรสร้างความชัดเจนของป้ายบอกจราจรบนถนนในประเทศไทย มีภาษาอังกฤษที่ทำให้ชาวต่างชาติอ่านแล้วเข้าใจ เพิ่มภาษาที่สำคัญเพิ่ม อาทิ ภาษาจีน รัสเซีย ฯลฯ และมุ่งมาตรฐานความปลอดภัยแก่ขนส่งสาธารณะของประเทศไทยโดยต้องมุ่งลดอุบัติเหตุบนท้องถนนให้น้อยลง

รายการอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). *แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.tourism.go.th/view/1/แผนยุทธศาสตร์/TH-TH/7449/>
- กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *มาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว*. สืบค้น 14 มิถุนายน 2562, จาก https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/tourist/download/article/article_20171128144640.pdf
- กุลวดี ตรีการพูลทรัพย์. (2557). *การรับรู้ความเสี่ยงและภาพลักษณ์ของประเทศไทย: ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติก่อนและหลังเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- ข่าวช่อง 7. (2561). *นักท่องเที่ยวต่างชาติถูกทำร้ายบาดเจ็บในร้านอะโกโก้ จ.ชลบุรี*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2562, จาก <http://news.ch7.com/detail/275848>
- ข่าวสดออนไลน์. (2559). *อึ้ง!! นักท่องเที่ยวจีน โดนเก็บค่าแท็กซี่ พญาไท-สามเสน 2,540 บาท แฉกลโกง*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2562, จาก www.news.ch7.com/detail/275848
- คมชัดลึกออนไลน์. (2561). *เพจดังจีน โพลักร้านอาหาร ชี้โกงนักท่องเที่ยวหลอกโกง เตือนนักท่องเที่ยวหลีกเลี่ยง*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2562, จาก www.mgponline.com/south/detail/9610000019250

- ไทยรัฐออนไลน์. (2558). *วินาศกรรมกรุง โหด 19 ศพ บีมราชประสงค์*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/518977>
- ปาจริย์ ผลประเสริฐ. (2552). *ความพึงพอใจ ความเชื่อมั่นด้านการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและความสามารถที่พึงประสงค์ของตำรวจท่องเที่ยว*. โครงการพัฒนาการปฏิบัติงาน กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว.
- พิมพ์มาดา วิชาศิลป์. (2555). การศึกษาการรับรู้ด้านความเสี่ยงและการป้องกันความเสี่ยง ขณะเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบกเป้. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยว*, 7(2), 15 -26.
- วารานัย ยูณะเดมิย์. (2559). *การรับรู้ความเสี่ยงของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- เอ็มไอซ์มา วัฒนบูรานนท์. (2548). *ความปลอดภัย = Safety*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอ็มไทย นิวส์. (2560). *นักท่องเที่ยวจีน 22 คน โดนไค้จากบริษัททัวร์ล่อแพ ให้อยู่ข้างถนน*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2562, จาก <https://news.mthai.com/general-news/561997.html>
- Shaw, G.K.. (2010). *A risk management model for the tourism industry in south Africa* (Doctoral dissertation). the pochefstroom campus of North-West University, Potchefstroom.
- World economic forum. (2017). *Travel and Tourism Competitiveness Index 2017*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2017>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. New York: Harper and R.

ศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

วาโยน เอกสกุลไพบูลย์¹

Service Potential of Ground Staff of Low Cost Airlines in Thailand

Wayoon Akesakulpaibool¹

Received 3/5/2020

Revised 22/12/2020

Accepted 29/12/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยในทัศนะของผู้บริหารและผู้โดยสาร โดยการวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริหารสายการบิน และผู้โดยสาร (2) ความคิดเห็นของผู้บริหารสายการบินและผู้โดยสารต่อการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย (3) ปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย (4) เปรียบเทียบระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารสายการบินและผู้โดยสารต่อศักยภาพของการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) ผู้บริหารสายการบิน และผู้โดยสาร 2) ผู้บริหารและผู้โดยสาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) ผู้บริหารสายการบินและผู้โดยสาร 2) ผู้บริหารและผู้โดยสาร ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 400 ตัวอย่าง ผลการวิจัยสรุป ได้ดังนี้ (1) ข้อมูลส่วนบุคคลผู้บริหารสายการบินและผู้โดยสารส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุ 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งผู้บริหารระดับต้น เปรียบเทียบระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งหน้าที่ มีแนวโน้มในการมองศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ไม่แตกต่างกัน (2) ความคิดเห็นของผู้บริหารสายการบินและผู้โดยสารต่อศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย โดยภาพรวมผู้ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามมีความมั่นใจในศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที ด้านการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้น ด้านความพร้อมของพนักงานต้อนรับภาคพื้น ด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างถูกต้องและเหมาะสม (3) ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยตามความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: ศักยภาพ การให้บริการ พนักงานภาคพื้น สายการบินต้นทุนต่ำ

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: wayoon_a@rmutt.ac.th

Abstract

The research study for Service Potential of Ground Staff of Low Cost Airlines in Thailand was the mix method research. Aiming to study 1) Personal information of airline's executive managers and passengers. 2) attitude of airline's executive managers and passengers toward service potential of ground staff of low cost airlines in Thailand 3) problem and limitation in order to develop service potential of ground staff of low cost airlines in Thailand 4) comparison of the attitude of airline's executive managers and ground staffs toward service potential of ground staff of low cost airlines in Thailand. The tool used for this research was the questionnaires and the population were airline's executive managers and passengers. The sampling groups were airline's executive managers and passengers. The researcher had selected 400 sampling for interview. The finding were 1) most of airline's executive managers and passengers were female, aging 31-40 years old, holding a bachelor's degree and having a position of executive managers and passengers. 2) over the attitude of airline's executive managers and passengers toward service potential of ground staff of low cost airlines in Thailand, the interviewed respondents, in general, had middle-level confidence on service potential of ground staff of low cost airlines in Thailand. By the sequences of high to low importance, there were: the service by all level attendants, the readiness of airports, and the usage of English 3) the problem of affecting to airports of Thailand according to the interview respondents were : the biggest one was political stability and the last one was the capability to use English for communication.

Keywords: potential, service, ground staff, low cost airlines

บทนำ

ธุรกิจสายการบินเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย โดยเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทย การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community- AEC) ทำให้ความต้องการใช้บริการด้านการโดยสารเครื่องบินเพื่อเดินทางติดต่อธุรกิจและท่องเที่ยวทั้งภายในและระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เกิดขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 มีวัตถุประสงค์ให้อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ อย่างเสรี รวมทั้งเงินทุนที่เสรีขึ้นซึ่งได้มีการรวมกลุ่มสินค้าและบริการ ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการ เป็นการส่งเสริมและแบ่งงานกันผลิตสินค้าและบริการภายในอาเซียน โดยเน้นการใช้วัตถุดิบภายในอาเซียนเป็นหลักตามความเอื้ออำนวยอย่างเหมาะสมของแต่ละประเทศสมาชิก เนื่องจากแต่ละประเทศมีวัตถุดิบที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งการขนส่งวัตถุดิบต่าง ๆ ที่สะดวกรวดเร็วมากขึ้น ถือเป็นกรอบความตกลงด้านการค้าบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services – AFAS) ทั้งนี้ มีการเจรจา เพื่อจัดทำข้อผูกพันในด้านการเปิดตลาด (market access) การให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และด้านอื่น ๆ (additional commitments) เพื่อความพร้อมในการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนการเปิดเสรีทางการบินภายในอาเซียน (ASEAN Open Skies) กลุ่มประเทศ ASEAN ได้มีการตกลงร่วมกันในการเปิดเสรีทางการบินภายในอาเซียน ในปี พ.ศ. 2551 โดยเปิดเสรีสิทธิการบินที่ 3 และสิทธิการบินที่ 4 สำหรับการบินระหว่างเมืองหลวงในอาเซียนในปี พ.ศ. 2551 และเปิดเสรีสิทธิการบินที่ 5 ในปี พ.ศ. 2553 ทั้งนี้เปิดเสรีแบบเต็มรูปแบบ

ในปี พ.ศ. 2558 (สิทธิการบินที่ 3 คือ สิทธิที่ให้โดยรัฐหนึ่งแก่รัฐหนึ่งในการขนส่ง ซึ่งการจราจรที่มาจากรัฐเจ้าของสายการบิน ในอาณาเขตของรัฐแรก สิทธิการบินที่ 4 คือ สิทธิที่ให้โดยรัฐหนึ่งแก่รัฐหนึ่งในการขนขึ้นซึ่งการจราจรที่มุ่งไปยังรัฐเจ้าของสายการบินในอาณาเขตของรัฐแรก และสิทธิการบินที่ 5 คือ สิทธิที่ให้โดยรัฐหนึ่งแก่รัฐหนึ่งในการขนขึ้นและขนส่ง ซึ่งการจราจรที่มาจากหรือมุ่งไปยังรัฐที่สาม ในอาณาเขตของรัฐแรก) ความต้องการของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายการเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาค จึงต้องมีการเร่งพัฒนาด้านการจัดการท่าอากาศยานเพื่อรองรับเที่ยวบินที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นในอนาคต โดยการเปรียบเทียบในการเป็นศูนย์กลางด้านการบิน พบว่า ท่าอากาศยานในประเทศเวียดนามมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคมนาคม เช่น ท่าเรือน้ำลึก รถไฟความเร็วสูงและการพัฒนาท่าอากาศยานแห่งใหม่ที่มีความทันสมัย ทำให้เวียดนามน่าจะมีศักยภาพในความเป็นประเทศที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดเที่ยวบินจำนวนมากได้ในอนาคต และท่าอากาศยานซางฮี ในประเทศสิงคโปร์ศูนย์กลางการบินเชื่อมต่อไปยังทวีปออสเตรเลีย ในด้านภูมิประเทศทั้งเวียดนามและสิงคโปร์อยู่ไม่ไกลจากประเทศไทยทำให้มีความเท่าเทียมด้านภูมิศาสตร์เชื่อมต่อกับประเทศในอาเซียนได้เช่นกัน การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน แต่ละประเทศต่างเร่งพัฒนาศักยภาพของประเทศ โดยเฉพาะรูปแบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม การพัฒนาท่าอากาศยานไทยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อดึงดูดสายการบินและผู้คนให้เข้ามาใช้บริการในประเทศไทย (กร วงศ์กรวิธ, 2559)

จากข้อมูลทางสถิติพบว่า จำนวนผู้โดยสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่มาใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานดอนเมืองในช่วง 3 เดือนแรก ของปี พ.ศ. 2558 คือ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มีตัวเลขปริมาณการจราจรทางอากาศในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ผลการดำเนินงานด้านปริมาณการจราจรทางอากาศของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (ทสภ.) ประจำไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ช่วงเดือนตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2557 ที่ผ่านมา มีผู้โดยสารจำนวนทั้งสิ้น 12,902,628 คน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ร้อยละ 0.57 แบ่งเป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศ 10,873,158 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.04 และผู้โดยสารภายในประเทศ 2,029,470 คน ลดลงร้อยละ 8.41 ส่วนเที่ยวบินมีจำนวนทั้งสิ้น 75,511 เที่ยวบิน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 4.26 แบ่งเป็นเที่ยวบินระหว่างประเทศ 59,245 เที่ยวบิน ลดลงร้อยละ 6.18 และเที่ยวบินภายในประเทศ 16,266 เที่ยวบิน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.41 ในส่วนของปริมาณการขนถ่ายสินค้าและไปรษณียภัณฑ์มีจำนวนทั้งสิ้น 328,667 ตัน เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 1.01 แบ่งเป็นการขนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ 317,045 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.01 และการขนถ่ายสินค้าภายในประเทศ 11,622 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.14 สำหรับไตรมาส 2 คาดการณ์ว่าจะมีผู้โดยสารเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 9 โดยในแต่ละวันคาดว่าจะมีผู้โดยสารใช้บริการเฉลี่ยวันละ 150,000 – 160,000 คน ท่าอากาศยานดอนเมือง สถิติการจราจรทางอากาศดอนเมือง มีเที่ยวบิน 593 เที่ยวบิน เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.1 มีผู้โดยสาร 78,959 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.8 (ประชาชาติธุรกิจ, 2562) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาท่าอากาศยานไทยเปรียบเทียบกับท่าอากาศยานของประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะพบว่าจากการจัดอันดับของสมาคมท่าอากาศยานระหว่างประเทศหรือ Airports Council International: ACI ในปี พ.ศ.2554-2555 ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมีจำนวนผู้โดยสารค้ำเป็นอันดับที่ 6 ของเอเชียและเป็นอันดับที่ 2 ในภูมิภาคอาเซียนรองจากท่าอากาศยานซูการ์โน ฮัตตา ของอินโดนีเซีย ขณะที่ท่าอากาศยานซางฮีของสิงคโปร์ มีจำนวนผู้ใช้บริการเป็นอันดับที่ 3 และที่ผ่านมาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิของประเทศไทยติดอันดับท่าอากาศยานที่มีผู้โดยสารมาเยือนมากที่สุด 20 อันดับแรกของโลก โดยในปี พ.ศ. 2555 ทำสถิติติดอันดับที่ 14 ซึ่งเป็นการติดอันดับ 1 ใน 15 เป็นครั้งแรก (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2556)

ภาพที่ 1 10 อันดับท่าอากาศยานเที่ยวบิน-ผู้โดยสารสูงสุด (กรุงเทพมหานคร, 2562)

ปัจจุบันศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยสามารถดึงดูดเที่ยวบินต่าง ๆ ให้มาใช้บริการท่าอากาศยานและการบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบินของประเทศไทย เป้าหมายที่จะเป็นศูนย์กลางทางการบินภูมิภาคมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของท่าอากาศยานต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้วย เพื่อเป็นสามารถแข่งขันกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม เป็นต้น แม้ภาพรวมศักยภาพของท่าอากาศยานไทยในยังเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุหลัก คือ 1) ปัจจัยด้านการท่องเที่ยว 2) ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558 3) การขยายตัวอย่างต่อเนื่องของสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airlines) การเดินทางของผู้โดยสารมาใช้บริการของท่าอากาศยานในประเทศไทยซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา คือด้านการที่ต้องปิดซ่อมรันเวย์เนื่องจากการชำรุดเสียหายในการใช้งาน ด้านความแออัดของผู้คนที่มาใช้บริการซึ่งเกินกำลังของท่าอากาศยานในประเทศไทยที่สามารถรับได้ ด้านกำลังคนที่มีประสิทธิภาพและมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบิน ด้านการฝึกอบรมบุคลากรให้ได้มาตรฐานเพื่อรองรับบรรยากาศการเป็นอาเซียน ด้านความสามารถทางภาษาที่สองและที่สามของบุคลากรในแวดวงธุรกิจสายการบิน (ขวัญตา ชิตะวัชร, 2555)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและปัญหาของศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย โดยการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้การประเมินความสามารถด้านศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ด้านบุคลากรที่ทำงานในท่าอากาศยานในประเทศไทยด้วยเหตุผลที่ว่า การให้บริการที่มีคุณภาพจะสามารถสร้างการรับรู้ที่ดีแก่ผู้โดยสารได้ซึ่งจะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารและการเป็นตัวเลือกของผู้โดยสารในการเลือกท่าอากาศยานในประเทศไทย โดยมีเหตุผลในการเลือกกลุ่มประชากรเป็นผู้โดยสารขาออก และเดินทางระหว่างประเทศ เพราะผู้โดยสารจะต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ในการบริการของท่าอากาศยานอย่างครบถ้วน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารของสายการบินต่าง ๆ ทั้งสายการบินต้นทุนต่ำ โดยบทความวิจัยนี้ได้จำแนกการรับรู้คุณภาพบริการออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้ภาษาสากลในการให้บริการและด้านความเอาใจใส่ 2) ด้านความน่าเชื่อถือ 3) ด้านการตอบสนอง 4) ด้านสิ่งที่สัมผัสได้ 5) ด้านการให้ความมั่นใจ จากผลสรุปที่ได้รับจะนำมาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงคุณภาพการบริการในด้านต่าง ๆ ของท่าอากาศยานในประเทศไทยเพื่อให้การบริการมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไปในอนาคต และสอดคล้องกับเป้าหมายของการเป็นศูนย์กลางการบินในภูมิภาคหลังเข้าสู่ AEC

ที่มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้ธุรกิจสายการบินทุกภาคส่วนในประเทศไทยมีความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางการบินในภูมิภาคหลังเข้าสู่ AEC เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคคลของผู้ให้บริการที่มีผลต่อบริการด้านศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพของการให้บริการมีความสัมพันธ์ต่อการประเมินศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นในส่วนของการสนับสนุนการพัฒนาการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำแตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านการรับรู้ในด้านศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับความมั่นใจในการเลือกใช้บริการแตกต่างกัน
3. ปัจจัยด้านความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสายการบินในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับทิศทางของพัฒนาธุรกิจการบินเพื่อตอบสนองต่อการเป็นศูนย์กลางการบินในอาเซียนแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสายการบินต้นทุนต่ำและผู้โดยสารขาออกในท่าอากาศยานดอนเมือง จำนวน 400 คน โดยการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ขั้นตอนการ Purposive sampling เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง หรือแบบใช้วิจารณญาณเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสายการบินต้นทุนต่ำและผู้โดยสารขาออกในท่าอากาศยานดอนเมือง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามเป็นการเก็บข้อมูลแบบเผชิญหน้า โดยการใช้การพูดคุยสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายและตอบแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามที่ผู้เก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ด้วยปากเปล่าในขณะที่ผู้ให้ข้อมูล ผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้บันทึกด้วยการจดบันทึกโดยตรงหรือใช้สิ่งต่าง ๆ เช่น เทปเสียง วัสดุทัศน และการบันทึกในคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการจดจำคำตอบแล้วนำมาบันทึกอีกครั้งหนึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

วิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

1. นัดหมายผู้บริหารของสายการบินที่ทำงานในท่าอากาศยานดอนเมืองโดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ต่อการพัฒนาศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยตามแนวทางในแบบสัมภาษณ์
3. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกออกมาเป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบนี้มีลักษณะเหมือนการใช้แบบสอบถามเพียงแต่ต่างกันที่มีการใช้วิธีการซักถามแทนการให้ผู้ตอบอ่านแล้วตอบข้อคำถามในแบบสอบถาม

4. แบบสอบถาม โดยมีคำถามหลัก 40 คำถาม 1. ด้านข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 10 คำถาม 2. ด้านการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้น จำนวน 10 คำถาม 3. ด้านความพร้อมของพนักงานต้อนรับภาคพื้น จำนวน 10 คำถาม 4. ด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างถูกต้องและเหมาะสม จำนวน 5 คำถาม 5. ด้านความสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที จำนวน 5 คำถาม การวางรูปแบบจะเน้นความสะดวกในการถาม การตอบ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยมีคำถามหลัก 40 คำถาม 1. ด้านข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 10 คำถาม 2. ด้านการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้น จำนวน 10 คำถาม 3. ด้านความพร้อมของพนักงานต้อนรับภาคพื้น จำนวน 10 คำถาม 4. ด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างถูกต้องและเหมาะสม จำนวน 5 คำถาม 5. ด้านความสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที จำนวน 5 คำถาม การวางรูปแบบจะเน้นความสะดวกในการถาม การตอบ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดทำข้อมูล (Data Processing) หรือการจัดระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเรียบร้อยแล้ว มาจัดให้เป็นระเบียบก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. การตรวจสอบข้อมูล ว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีเพียงพอหรือไม่และสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้หรือไม่ ถ้าได้ข้อมูลไม่ตรงกัน ก็จะต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร
3. เมื่อตรวจสอบข้อมูลเสร็จแล้วจะทำการรวบรวมข้อมูล ควบคุมไปกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาทดสอบสมมติฐาน และเมื่อได้ข้อมูลผ่านการวิเคราะห์สรุปเบื้องต้นแล้ว เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยนำเสนอในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของข้อมูลศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

ศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้น	3.45	0.863	มาก
ด้านความพร้อมของพนักงานต้อนรับภาคพื้น	3.45	0.806	มาก
ด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างถูกต้องและเหมาะสม	3.44	1.049	มาก
ด้านความสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที	3.49	0.942	มาก
รวม	3.45	0.804	มาก

จากการศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารสายการบินและผู้โดยสารในท่าอากาศยานดอนเมือง จำนวน 400 ตัวอย่าง สถิติที่

ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และสถิติที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรปัจจัยศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความเข้าใจและรับรู้ความต้องการ และด้านความเป็นรูปธรรม ที่ส่งผลต่อศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย โดยผู้ตอบโดยการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพโสด การศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพพนักงาน บริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน 25,001-35,000 บาท มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร และ ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 1-3 คน

2. ผลการศึกษาข้อมูลพบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมของผู้ตอบการสัมภาษณ์และแบบสอบถามต่อศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ด้านการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้นคำถามระดับคะแนนเฉลี่ย 3.45 ด้านความพร้อมของพนักงานต้อนรับภาคพื้นคำถาม ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.45 ด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างถูกต้องและเหมาะสม ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44 ความสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.49 โดยผู้ตอบการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเห็นด้วยพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทีเป็นอันดับหนึ่ง และพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำมีความสามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ เป็นอันดับสุดท้าย

ข้อเสนอแนะ

1. เชิงนโยบาย งานวิจัยศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร พบว่า ศักยภาพการให้บริการของพนักงานภาคพื้นของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยด้านความสามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ เป็นอันดับสุดท้าย ควรมีการอบรมด้านการใช้ภาษาอังกฤษให้พนักงานภาคพื้นของสายการบินเป็นระยะ ๆ เนื่องจากการทำงานของสายการบินไม่แน่นอนในเรื่องของเวลาในการปฏิบัติงาน ทางสายการบินควรจัดทำรอบการอบรมเพื่อพัฒนาด้านภาษาอังกฤษ

2. การเพิ่มแรงจูงใจในการใช้ภาษาอังกฤษของสายการบิน เช่น การใช้ผลทดสอบภาษาอังกฤษมาเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการประเมินค่าตอบแทนในการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้พนักงานภาคพื้นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. งานวิจัย พบว่า ความสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที มีผลวิจัยเป็นอันดับหนึ่ง ทางสายการบินควรเพิ่มประเด็นนี้ในการอบรมต่าง ๆ ของสายการบิน โดยการบอกเล่าจากพนักงานภาคพื้นที่มีประสบการณ์ตรง เพื่อสร้างความประทับใจและแรงจูงใจให้พนักงานภาคพื้นคนอื่น ๆ เพราะบางสถานการณ์ไม่ได้เกิดกับพนักงานต้อนรับทุกคน แต่เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อให้เกิดความเตรียมพร้อมในการให้บริการที่ดี

รายการอ้างอิง

- กร วงศ์กรวิส. (2559). *ความพึงพอใจของผู้โดยสารชาวไทยต่อบริการ ณ ท่าอากาศยานสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, ปทุมธานี.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2562). *ศักยภาพอยู่ตะเลาก่อนเป็นเมืองการบิน*. สืบค้น 30 ธันวาคม 2562, จาก <https://today.line.me/th/v2/article/ศักยภาพอยู่ตะเลาก่อนเป็นเมืองการบิน-vnJRxE>
- ขวัญตา ชิตะวัชร. (2555). *ความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติต่อการให้บริการของท่าอากาศยานกระบี่* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2562). *ทอท.สรุปยอดทราฟฟิกช่วงปีใหม่ ดอนเมืองผู้โดยสารทะลัก โตสุด 42%*. สืบค้น 27 มกราคม 2563, จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1420789222
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2556). *ความท้าทายในการเป็น “ศูนย์กลางทางการบินภูมิภาค” ของประเทศไทย*. สืบค้น 27 มกราคม 2563, จาก <http://library.dip.go.th/multim6/edoc/2556/21915.pdf>

การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง
สรนช ธนะไพรรักษ์¹

The Development of the Chinese Language Learning Material:
Pinyin Learning Package by Khru Ting Ting
Soranoch Thanaprairak¹

Received 30/4/2020

Revised 20/10/2020

Accepted 28/10/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับ ครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีคุณภาพ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้เอกสารประกอบการเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองศาลางาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 17 คน รูปแบบการศึกษเป็นแบบ One Group Pretest Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (Pair t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.53 ± 0.28 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักเรียนหลังการเรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: เอกสารประกอบการเรียน การสอนภาษาจีน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจ

Abstract

This experimental research aims to 1) to the quality development of the Chinese Language Learning Material: Pinyin Learning Package by Khru Ting Ting for Prathomsuksa I. 2) comparing the students' achievement before and after using the learning material and 3) to study on satisfaction towards the developed learning material. The samples were 17 Prathomsuksa I students of Watthongsalangam School, in a first semester, academic year 2017. A one group pretest posttest design was used in this study. Research tools include Chinese language learning material, an achievement test,

¹ โรงเรียนวัดทองศาลางาม
Watthongsalangam School
E-mail: bilefrog@gmail.com

and the students satisfaction questionnaire. Statistics used in the analysis were mean, standard deviation and Pair t-test.

The research found that 1) the quality of the Chinese Language Learning Material: Pinyin Learning Package by Khru Ting Ting for Prathomsuksa I evaluated by the experts was the highest in a mean of 4.53 ± 0.28 2) The students after learning using the Chinese Language Learning Material had higher learning achievement than those before using them ($p < .05$) and 3) the Chinese Language Learning Material was satisfied by students at a high level.

Keywords: learning material, Chinese language teaching, achievement, satisfaction

บทนำ

ในช่วงศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางกระแสการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบกับการแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ของประเทศจีนในระดับสากล สู่สายตาประชาคมโลกส่งผลให้เห็นว่าภาษาจีนเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่าภาษาอื่น ๆ ด้วยความสำคัญของภาษาจีนในระดับสากล องค์การสหประชาชาติได้จัดให้ภาษาจีนเป็นหนึ่งในภาษาหลักที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและการประชุมระดับนานาชาติ รวมทั้งมีตราภาพที่ติดามในระดับราชวงศ์ ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศจีนหลายครั้ง ทรงเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาด้านภาษาจีน ทรงให้ความสนพระทัยการเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาจีนของคนไทยว่าจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาจีนนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาจีนทำให้ติดต่อกับชาวจีนได้ง่าย สามารถสร้างเครือข่ายในระดับภูมิภาค สร้างความสำคัญด้านการค้า ด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ดี สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559 เน้นส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งเน้นการเรียนรู้ภาษาสากล ส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบสองภาษาอย่างเข้มข้น (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

สำนักงานการศึกษา ภายใต้การบริหารงานโดยตรงจากกรุงเทพมหานครนั้น ขานรับในการจัดทำโครงการโรงเรียนสองภาษา เพื่อพัฒนาการศึกษาของเยาวชน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งโรงเรียนวัดทองศาลางาม สำนักงานเขตภาษีเจริญ ตระหนักเห็นความสำคัญของภาษาจีน จึงได้เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนสองภาษา (ไทย – จีน) เริ่มตั้งแต่การเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จากบริบทเดิม โรงเรียนวัดทองศาลางาม มีการจัดการเรียนการสอน รายวิชาภาษาจีน ในหลักสูตรสถานศึกษาเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งเรียนวิชาภาษาจีน 1 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ เริ่มเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป ตามโครงการเรียนดีเรียนพร้อมอย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูคู่สอน (Co-Teacher) ร่วมกับครูต่างชาติ (ชาวจีน) สอนในชั้นเดียวกัน วิชาเดียว และ ในเวลาเดียวกัน มีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาพร้อมกัน

ในปัจจุบัน โรงเรียนวัดทองศาลางาม ได้จัดการเรียนการสอนภาษาจีน เพื่อมุ่งฝึกให้นักเรียนมีความสามารถทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน โดยเฉพาะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นมากสำหรับนักเรียนที่เริ่มต้นเรียนภาษาจีน และการอ่านยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่ความรู้ทั้งปวงในการเรียนอีกหลายวิชาในหลักสูตรโครงการโรงเรียนสองภาษา นักเรียนยังสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ด้วยการอ่านของตนเองได้ตลอดเวลา หากเด็กไม่สามารถอ่านหนังสือได้ จะทำให้การเรียนรู้สาระต่างๆ มีปัญหาไปด้วย ทักษะในการอ่านมีความสำคัญต่อการ

ดำรงชีวิตประจำวันของเราอย่างยิ่ง การอ่านเป็นส่วนสำคัญในการสื่อความหมายถึงกันได้ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสอนให้ทุกคนสามารถอ่านออกได้ (กนกวรรณ ทับสรีร์, สุรกันต์ จักรหา และประสพสุข ฤทธิเดช, 2559, หน้า 846)

จากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน พบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านมากที่สุด ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่ใช้เริ่มต้นในการเรียน เพราะมีสาเหตุจากหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ที่ไม่ได้จบวิชาเอกภาษาจีนโดยตรง และครูต่างชาติ(ชาวจีน) ที่เป็นบุคลากรช่วยสอน ยังไม่เข้าใจระบบการศึกษาของประเทศไทย ยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร ไม่สามารถจำแนกตัวชี้วัดต่าง ๆ การนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน ครูต่างชาติจะยึดแบบเรียนเป็นสื่อในการสอนเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่สื่ออื่น ๆ ประกอบทำให้การสอนไม่หลากหลาย ประกอบกับไม่มีประสบการณ์ในการสอนเชิงเทคนิคในการควบคุมชั้นเรียน รวมทั้งปัญหาการสื่อสารกับผู้เรียนเนื่องจากครูชาวจีนส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษได้จึงทำให้การสื่อสารเกิดความผิดพลาดและมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ส่วนปัญหาของนักเรียน คือ นักเรียนไม่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในภาษาจีนมาก่อน และประกอบด้วยวัยของนักเรียนยังไม่เห็นความสำคัญไม่เห็นคุณค่าของการเรียนภาษาจีนทำให้นักเรียนไม่สนใจ นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในทักษะเบื้องต้น และสำเนียงเสียงในภาษาจีนไม่ได้เป็นที่คุ้นเคยจึงส่งผลให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออกด้านการอ่านออกเสียงภาษาจีน เพราะกลัวว่าอ่านผิด อ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง และด้านสื่อและอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ล้วนมาจากสำนักพิมพ์ของต่างประเทศ ประกอบไปด้วยตัวอักษรภาษาจีน ตัวอักษรภาษาอังกฤษ ซึ่งนักเรียนไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร เพราะนักเรียนไม่มีทักษะด้านการอ่านและที่สำคัญนักเรียนอ่านไม่ออก แม้จะมีรูปภาพประกอบก็ตาม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

สาเหตุดังกล่าวมานั้นและสภาพนักเรียนในปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยมีความคิดและตระหนักว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการพัฒนา จำเป็นต้องใช้กระบวนการและวิธีสอนที่หลากหลาย โดยฝึกให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น ใช้กระบวนการคิด รู้จักตรวจสอบความรู้ของตนเอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน ภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนาการอ่านอย่างแท้จริงโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อช่วยในการฝึกกระบวนการคิด ส่งเสริมทักษะการอ่าน สะกดคำศัพท์ ให้สามารถอ่านได้ แก้ปัญหาเป็น เขียนอักษรพินอินอย่างถูกวิธี มุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยให้สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตลอดจนเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนภาษาจีนของนักเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการใช้ภาษาจีนเรียนในวิชาอื่น ๆ ตามโครงการโรงเรียนสองภาษาอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดเรียนพินอินกับ ครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีคุณภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้ เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดเรียนพินอินกับ ครูถึง ถึง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดเรียนพินอินกับ ครูถึง ถึง

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสามารถในการอ่านสะกดคำศัพท์ภาษาจีนสูงขึ้น หลังการใช้เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง ในระดับมาก

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้รูปแบบการศึกษาแบบกลุ่มเดียว โดยทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest - Posttest Design) (Fitz-Gibbon & Morris, 1987, หน้า 113) ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

E	O1	X	O2
---	----	---	----

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบการวิจัย

- E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experimental group)
- O1 หมายถึง การวัดผลก่อนการทดลอง
- X หมายถึง การทดลองโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง
- O2 หมายถึง การวัดผลหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ห้องเรียนสองภาษา ไทย-จีน) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวัดทองศาลางาม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 (ห้องเรียนสองภาษา ไทย-จีน) กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวัดทองศาลางาม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 17 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

1.1 เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยมีจุดมุ่งหมายสร้างความเข้าใจพื้นฐานการอ่านออกเสียงภาษาจีนด้วยระบบพินอินให้ถูกต้อง เรียนรู้ผ่านตัวอักษรพินอินมุ่งให้ความรู้ ด้านการอ่าน พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ หลักการใช้พินอิน เพิ่มเติมรูปแบบ การเขียนอักษรพินอินที่ถูกต้อง คำศัพท์ต่างๆนำเสนอในรูปแบบอย่างง่าย ในช่วงระหว่างบทและท้ายบท มีการทบทวนคำศัพท์ด้วย เกมการศึกษา พร้อมตรวจสอบความรู้ด้วยข้อทดสอบที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนเพื่อให้สามารถจดจำการอ่าน การผสมเสียงในภาษาจีนได้ดียิ่งขึ้น และมีทัศนคติ เจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 มาตรฐานพินอิน เรื่องที่ 2 พยัญชนะพาเพลิน และเรื่องที่ 3 เรียนสนุกอ่านพินอิน

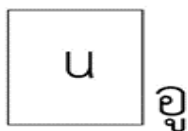
1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

หน้า ๙

สระเดี่ยว 单韵母

อ่านออกเสียง 读一读

U ออกเสียงคล้ายเสียงสระอุ ในภาษาไทย

เวลาออกเสียงลักษณะปากกลมและยื่น

ออกมาเล็กน้อย เปลี่ยนเสียง U (อู)

วิธีการเขียน 学写拼音

ดูปากคุณครูนะค่ะ

อ่านออกเสียง

dú yī dú

读一读

b(ปอ)

ฝึกสะกดคำ

pīn yī pīn

拼一拼

b

ā-bā-ปอ-อา-ปา

á-bá-ปอ-อ้า-ป้า

ǎ-bǎ-ปอ-อ๋า-ป๋า

à-bà-ปอ-อ๊า-ป๊า

วิธีการเขียน

xiě yī xiě

写一写

bàba

爸爸

พ่อ

ฝึกสะกดคำและอ่านออกเสียง (กลุ่มเสียงพยัญชนะปลายลิ้น)

dú yī dú , pīn yī pīn

读一读 . 拼一拼

a - da

e - de

i - di

u - du

dì di

弟弟

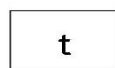
น้องชาย

a - ta

e - te

i - ti

u - tu

tù zi

兔子

กระต่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนด้วยการใช้เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) หนังสือแบบเรียนวิชาภาษาจีนต่างๆ ที่ใช้สอนในโครงการโรงเรียนสองภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

- ตัวชี้วัดขั้นปีที่ 2 คือ ผู้เรียนสามารถระบุสัทอักษรตามระบบพินอิน (拼音) อ่านออกเสียง และประสมเสียง คำง่าย ๆ ตามหลักการออกเสียง ที่มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ภาษาจีน คือ พยัญชนะ สระเดี่ยว และวรรณยุกต์ หลักการออกเสียง และการประสมเสียง

- ตัวชี้วัดขั้นปีที่ 3 คือ ผู้เรียนระบุภาพ หรือสัญลักษณ์ ตรงตามความหมายของคำ กลุ่มคำ และประโยคจากการฟังหรืออ่าน ที่มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ภาษาจีน คือ คำ กลุ่มคำ และประโยคที่มีความหมายเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว อาหาร และเครื่องดื่ม คำศัพท์ 50-100 คำ

3. วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้

4. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับภาษาจีน การเรียนการสอนภาษาจีน จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวารสาร ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และสร้างเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

5.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) หนังสือแบบเรียนวิชาภาษาจีนต่างๆ ที่ใช้สอนในโครงการโรงเรียนสองภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้ ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

5.2 ศึกษาทฤษฎีหลักการสร้าง เอกสารประกอบการเรียน เพื่อให้แบบเรียนมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาภาษาจีน และด้านสื่อประเมิน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

6. สร้างแบบทดสอบ โดยเขียนเป็นแบบตัวเลือกชนิด 3 ตัวเลือก เพื่อให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ รวมทั้งหมดจำนวน 40 ข้อ เป็นข้อสอบปรนัย ชนิด 3 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ให้ครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 (ห้องเรียนสองภาษา ไทย-จีน) โรงเรียนวัดทองศาลางาม เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีนักเรียนจำนวน 22 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ตรวจให้คะแนน ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

8. นำผลคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายข้อ โดยใช้สัดส่วน และเลือกค่า ความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 จำนวน 20 ข้อ แล้วนำข้อสอบจำนวน 20 ข้อที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยใช้สูตร KR-20 คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ, อังคณา สายยศ, 2539, หน้า 215 - 217) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 แล้วไปใช้เป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเอกสารประกอบการเรียน

9. สร้างแบบประเมินคุณภาพเอกสารประกอบการเรียนสำหรับผู้เชี่ยวชาญ คุณภาพตามแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยกำหนดระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5 ดีมาก 4 มาก 3 ปานกลาง 2 พอใช้ 1 ควรปรับปรุง ให้

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อความ โดยประเมินตามแบบประเมินในตารางวิเคราะห์ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม โดยใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) นำตารางวิเคราะห์ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วเลือกข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.92

10. นำแผนการจัดการเรียนรู้ และเอกสารประกอบการเรียน ที่สร้างเสร็จแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา โดยใช้แบบประเมินคุณภาพ

11. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเอกสารประกอบการเรียนฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

12. สร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ออกสารประกอบการเรียน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบ Likert ได้แก่ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด

13. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อความ โดยประเมินตามแบบประเมินในตารางวิเคราะห์ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม โดยใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) นำตารางวิเคราะห์ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วเลือกข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.86 แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองศาลางาม เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่สร้างเสร็จแล้ว ได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านเนื้อหาการเรียนการสอน และเทคนิคนวัตกรรมการศึกษาการผลิตสื่อ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาทดลองใช้สอนกับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 (ห้องเรียนสองภาษา ไทย – จีน) โรงเรียนวัดทองศาลางาม เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 17 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง โดยผู้รายงานได้ดำเนินการสอนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียน จะใช้ระยะเวลาการสอน คือ 20 ชั่วโมง

2. โดยครูจะสอนทีละบท ก่อนการเรียนจะให้ผู้เรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน ในระหว่างเรียน ศึกษา รายละเอียดของจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน หลังเรียน เมื่อศึกษาจนจบบทเรียนแล้ว ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำผลการประเมินของการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ด้วยเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของแต่ละเรื่อง ทั้ง 3 เรื่อง ไปวิเคราะห์ผล โดยหาค่าด้วยสูตรที่ (t – test Dependent) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อสรุปและอภิปรายผลต่อไป

2. นำแบบประเมินคุณภาพเอกสารประกอบการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ ไปวิเคราะห์ผลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณภาพของเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ชุด เรียนพินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพเอกสารประกอบการเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
คุณภาพเนื้อหา	4.67	0.26	ดีมาก
คุณภาพการใช้ภาษา	4.47	0.38	ดี
ภาพประกอบ	4.27	0.76	ดี
ลักษณะรูปแบบและการพิมพ์	4.70	0.33	ดีมาก
คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.33	0.60	ดี
ภาพรวม	4.53	0.28	ดีมาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพเอกสารประกอบการเรียนสำหรับผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมของผู้เชี่ยวชาญ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณภาพด้านลักษณะรูปแบบและการพิมพ์ และคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับที่ดีมาก ส่วนคุณภาพการใช้ภาษา คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับและภาพประกอบ ได้อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.70$, $\bar{X} = 4.67$, $\bar{X} = 4.47$, $\bar{X} = 4.33$, $\bar{X} = 4.27$)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในภาพรวมโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	17	14.00	2.26	4.197	0.001
หลังเรียน	17	16.47	2.00		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองศาลางาม สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน ในภาพรวม พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละก่อนเรียน 14.00 คะแนนเฉลี่ยร้อยละหลังเรียน 16.47 คะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องที่ 1 มารู้จักพินอินโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน

การทดสอบ เรื่องที่ 1	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	17	3.41	0.62	3.792	0.002
หลังเรียน	17	4.18	0.64		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองศาลางาม สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 1 มารู้จักพินอิน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละก่อนเรียน 3.41 คะแนนเฉลี่ยร้อยละหลังเรียน 4.18 คะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องที่ 2 พยัญชนะพาเพลิน โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน

การทดสอบ เรื่องที่ 2	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	17	7.00	1.17	3.543	0.003
หลังเรียน	17	8.24	1.39		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองศาลางาม สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 2 พยัญชนะพาเพลิน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละก่อนเรียน 7.00 คะแนนเฉลี่ยร้อยละหลังเรียน 8.24 คะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 5 แสดงคะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องที่ 3 เรียนสนุกอ่านพินอินโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน

การทดสอบ เรื่องที่ 3	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	17	3.59	0.71	2.704	0.016
หลังเรียน	17	4.06	0.56		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองศาลางาม สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องที่ 3 เรียนสนุกอ่านพินอิน พบว่า

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละก่อนเรียน 3.59 คะแนนเฉลี่ยร้อยละหลังเรียน 4.06 คะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลความพึงพอใจของนักเรียนต่อเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้กับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้กับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	เนื้อหาที่เรียนมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.53	0.62	มากที่สุด
2	มีการนำเสนอบทเรียนที่น่าสนใจและน่าติดตาม	4.35	0.49	มาก
3	รูปภาพที่ใช้ประกอบบทเรียนชัดเจนเหมาะสมต่อการเรียนรู้	4.65	0.49	มากที่สุด
4	การเรียนรู้ผ่านภาพทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น	4.29	0.47	มาก
5	ช่วยให้นักเรียนเกิดความสุขและสนุกสนานในการเรียนรู้	4.41	0.51	มาก
6	ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น	4.18	0.53	มาก
7	ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ศึกษาด้วยตนเอง ทำให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้	4.71	0.47	มากที่สุด
8	เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นขั้นตอนและประสบความสำเร็จ	4.35	0.49	มาก
9	ช่วยฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนและมีวินัยในตนเอง	4.47	0.51	มาก
10	นักเรียนได้รับความรู้จากการใช้เอกสารประกอบการเรียน	4.59	0.51	มากที่สุด
รวม		4.45	0.15	มาก

จากตารางที่ 6 ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้อเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้กับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ศึกษาด้วยตนเอง ทำให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ($\bar{X} = 4.71$) รองลงมารูปภาพที่ใช้ประกอบบทเรียนชัดเจนเหมาะสมต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$) และนักเรียนได้รับความรู้จากการใช้อเอกสารประกอบการเรียน ($\bar{X} = 4.59$)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการทดลอง

1. คุณภาพของเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้กับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.53$)

2. ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 กล่าวคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมติฐาน

5. ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้อเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$)

อภิปรายผล

1. ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 กล่าวคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ ระบุขั้นตอนการเรียนรู้ละเอียด และแยกกิจกรรมที่เป็นความรู้ทฤษฎีและการปฏิบัติตามความเหมาะสมของผู้เรียน มีแบบทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมท้ายบทเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเป็นการศึกษาและทบทวนความรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการใช้ภาพประกอบการนำเสนอที่จะช่วยสร้างความสนใจ หรือเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การใช้ภาษาที่สอดคล้องกับเนื้อหา มีความชัดเจน มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิด เกิดการเรียนรู้และเข้าใจที่แท้จริง ได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และที่สำคัญผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงเอกสารประกอบการเรียนก่อนการนำไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของถวิลจิต ชาติเวท (2561, หน้า 71) กล่าวว่า เอกสารประกอบการเรียนต้องมีเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมีเนื้อหาที่ทันสมัย ง่ายต่อการเข้าใจของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมุ่งมั่นในการเรียนมากขึ้น ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของพรทิพย์ ปรีวาทิต และวิชัย นภาพงส์ (2559) พบว่า ผลของการใช้บทเรียน Augmented Reality Code เรื่องคำศัพท์ภาษาจีนพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ เนื่องจากบทเรียนมีสีสัน ภาพการ์ตูนที่น่ารัก ทำให้อยากเรียนมากขึ้น ทำให้การเรียนภาษาจีนไม่น่าเบื่อ มีความสนุกสนาน สามารถนำไปทบทวนเองที่บ้านได้ เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาได้เร็วขึ้น เพราะมีภาพ เสียง หนังสือเรียน และแบบทดสอบระหว่างเรียนที่ดี มีแบบทดสอบที่สนุกสนาน ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้เร็วขึ้น นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน หลังจากการใช้เอกสารประกอบการเรียน นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดว่า นวัตกรรมได้แก่ สื่อ วิธีสอนที่ครูใช้สอนนั้นใช้ได้เหมาะสม และนอกจากนี้ยังมีการวิจัยที่พบว่าการพัฒนาสื่อที่ใช้ในการเรียนภาษาจีนทำให้ผลการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ได้แก่ นภาพร บำรุงศิลป์ (2560); เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์ (2561); ปฐมพร ฉิมพาลี, อุทิศ บำรุงชีพ และวิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2562); กชนันท์ เข้มสกุลทอง, ศาวพา บัวศรี และนุจรี สีก้าว (2562)

2. ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้อเอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนรู้พินอินกับครูถึง ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้เรียนรู้ศึกษาด้วยตนเอง ทำให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ มีรูปภาพที่ใช้ประกอบบทเรียนชัดเจนเหมาะสมต่อการเรียนรู้ ทำให้เกิดความสนใจและตั้งใจเรียน และยังได้รับความรู้จากการใช้อเอกสารประกอบการเรียน สนุกสนานในการทำแบบทดสอบ เริ่มเปิดใจรับการเรียนรู้ภาษาจีน ทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน นำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกนกวรรณ ทับสิริก, สุรกันต์ จิงหาร, และประสพสุข ฤทธิเดช (2559); พรทิพย์ ปรีวาทิต

และวิชัย นภาพงศ์ (2559); นภาพร บำรุงศิลป์ (2560); เบญจจรรยา พิเศษสกุลวงศ์ (2561); ปฐมพร ฉิมพาลี, อุทิศ บำรุงชีพ และ วิมลรัตน์ จตุรนนท์ (2562); กชนันท์ เข้มสกุลทอง, ศาวพา บัวศรี และนุจรี สี่แก้ว (2562)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เอกสารประกอบการเรียนเป็นอย่างดี จะต้องศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการใช้เอกสารประกอบการเรียนให้เข้าใจอย่างชัดเจน จะทำให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งครูผู้สอนควรชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจก่อนที่จะเริ่มเรียน และควรสอนเรียงตามลำดับเนื้อหาให้ถูกต้อง

2. จากการสังเกตนักเรียนพบว่าการใช้เอกสารประกอบการเรียนภาษาจีน ชุดการเรียนพินอินกับครูถึง ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย สนใจ ติดตาม และได้รับความรู้ ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนครูผู้สอนควรสนับสนุนให้มีการสร้างเอกสารประกอบการเรียน เพื่อใช้เป็นสื่อการสอน ในการสอนแทนครูที่ลาหรือขาด ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถทบทวนบทเรียนนอกเวลาเรียนได้ตลอดเวลาเนื่องจากการสอนโดยการบรรยาย หรือสัทธิของครูเท่านั้น

3. ในการทำเอกสารประกอบการเรียน หากพบว่า นักเรียนคนใดที่มีคะแนนยังไม่ผ่านเกณฑ์ ครูผู้สอนต้องอธิบายให้คำแนะนำรายบุคคลและให้นักเรียนแก้ไขจนกว่านักเรียนจะเข้าใจและออกเสียงถูกต้อง จึงให้ฝึกในเรื่องต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาสื่อเอกสารประกอบการเรียนในเนื้อหาวิชาภาษาจีนให้ครอบคลุมหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ในระดับช่วงชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรมีการพัฒนาสื่อสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย บทเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนวิชาภาษาจีนกับการสอนแบบปกติ

รายการอ้างอิง

กชนันท์ เข้มสกุลทอง, ศาวพา บัวศรี และนุจรี สี่แก้ว. (2562). การพัฒนาทักษะการออกเสียง โดยใช้ชุดฝึกการอ่านออกเสียงสัทอักษรพินอิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครุศาสตร์ศึกษา ครั้งที่ 2*, หน้า 21-30. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

กนกวรรณ ทับสรีรัก, สุรกานต์ จังหาร และประสพสุข ฤทธิเดช. (2559). การพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้เกมประกอบแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21*, หน้า 843-851. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

- ถวิลจิต ชวตะเวที. (2561). *ผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง อิทธิมอญ โดยใช้การสอนแบบสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าเหมือด อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นภาพร บำรุงศิลป์. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะภาษาจีนแบบบูรณาการโดยใช้บริบทของชุมชน. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(2), 131-145.
- ปฐมพร นิมพาลี, อุทิศ บำรุงชีพ และวิมลรัตน์ จตุรนนท์. (2562). การพัฒนาชุดการสอนภาษาจีนระดับพื้นฐานโดยประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(3), 127-138.
- พรทิพย์ ปริญญาทิติ และวิชัย นภาพงค์. (2559). ผลของการใช้บทเรียนAugmented Reality Code เรื่องคำศัพท์ภาษาจีนพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๒ วัดตานีนรสโมสร. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 27(1), 9-17.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- Fitz - Gibbon & Carol, T. (1987). *How to Design a Program Evaluation*. Newbury Park: Sage.

การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นปฐมวัย
โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม
อมรรัตน์ สารบุญ¹

The Development of Pre-School Students' Social Behavior by
Using the Creative Art Activities Through a Group Method

Amonrat Sarabun¹

Received 22/6/2020

Revised 14/8/2020

Accepted 21/8/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม 2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม 3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมการทำงานกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนภูผากิติ) จำนวน 29 คน ดำเนินการทดลอง 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม จำนวน 18 แผน แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม แบบสังเกตพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดลองส่งผลให้พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนมีพฤติกรรมทางกระบวนการกลุ่ม หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะเน้นกระบวนการกลุ่ม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กระบวนการกลุ่ม ศิลปะสร้างสรรค์ พฤติกรรมทางสังคม

¹ โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนภูผากิติ) สำนักการศึกษาเทศบาลเมืองนราธิวาส
Thetsaban 1 (Phupha Phakdi Road) School, Narathiwat Town Municipality
E-mail: sarabanamonrat@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were: 1. to compare the social behavior of the pre-school students before doing the creative art activities through a group method with that after doing the creating art activities through a group method; 2. to compare the group process behavior of the pre-school students before doing the creative art activities through a group method with that after doing the creative art activities through a group method; and 3. To explore the satisfaction of the pre-students' guardians before and after doing the creative art activities through a group method. The target group was a group of 29 pre-school students studying at the Anuban 2 of Thetsaban 1 (Phupha Phakdi Road) School, Narathiwat Town Municipality. The experiment was conducted for 6 weeks. The instruments used in this study included 18 lesson plans of the creative art activities through a group method, a learning experience program, a social behavior observation form, a group process observation form, and a guardian satisfaction survey form. The data were analyzed by using percentage (%), mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.) The findings indicated that the social behavior of the students after using the creative art activities through a group method was significantly higher at the 0.05. The group process behavior of the students after using the creative art activities through a group method was significantly higher at the 0.05. The satisfaction to the creative art activities through a group method of the students' guardians after doing the activities was at high level.

Keywords : group method, creative art, social behavior

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง เป็นความหวังของครอบครัว เป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและความเป็นมาของมนุษยชาติ รวมถึงเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ อนาคตของชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็ก เด็กที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจริยธรรมจะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เราจึงควรจัดการศึกษาที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย โดยการฝึกให้เด็กเกิดความไว้วางใจในผู้อื่น เมื่ออยู่ร่วมกันทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นจะได้มีความรับผิดชอบ ทำงานต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้ ให้เด็กเข้าใจข้อตกลงและเกณฑ์ต่าง ๆ ฝึกให้รู้จักอดทนรอคอยให้ถึงโอกาสของตน หัดให้เด็กรับฟังผู้อื่น ชมเชยผู้อื่น (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542, หน้า 85) ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมเป็นการแสดงออกทางสังคมในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคลนั้น ๆ ผู้ที่มีการพัฒนาทางสังคมดีจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547, หน้า 127 อ้างถึงใน พรเพ็ญ บัวทอง, 2555, หน้า 1) ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมด้านบวกจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เมื่อเด็กได้กระทำไปแล้วส่งผลต่อการสร้างความพึงพอใจและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและเป็นพื้นฐานของการสร้างคุณค่าในตนเอง การที่เด็กมีความสัมพันธ์อันดีจะช่วยให้เด็กเป็นที่รักของเพื่อนๆ เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มขึ้น ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมอาจเป็นลักษณะของการแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

รู้จักการแบ่งปันและการให้ตลอดจนการเสียสละ เหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นตามลำดับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่แสดงออกต่อผู้อื่น

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรม 1 ใน 6 กิจกรรมที่เด็กปฐมวัยจะต้องปฏิบัติในแต่ละวัน ที่สามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดกระบวนการคิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งนอกจากจะให้เด็กฝึกการใช้ความคิด และการใช้สายตาและมือให้ประสานสัมพันธ์กันแล้ว กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ยังช่วยถ่ายทอดความรู้และความรู้สึกรู้อย่างดีออกมาในรูปของงานศิลปะ เช่น การวาดภาพ การปั้น การฉีก - ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์หรือวิธีการอื่นที่เด็กคิดสร้างสรรค์ผลงาน (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547, หน้า 7) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้หลายด้าน เพราะธรรมชาติของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดและจินตนาการอย่างอิสระ เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่ม การยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม (พรเพ็ญ บัวทอง, 2555, หน้า 3) มนทา ธงอินเนตร (อ้างถึงใน อินวา พรหมสุข และสันติ คุณประเสริฐ, 2552, หน้า 145) กล่าวว่า วิธีการสอน ด้วยกระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กลุ่มย่อย โดยการลงมือปฏิบัติและช่วยกันค้นคว้าสิ่งที่ต้องการเรียนด้วยตนเอง กระบวนการกลุ่มช่วยให้การปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นกลุ่มราบรื่นได้ผลดี เพราะช่วยให้เด็กได้สร้างความสัมพันธ์ในกลุ่ม ช่วยส่งเสริมและแก้ปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์ เพราะทักษะที่ใช้ในกระบวนการกลุ่มสามารถพัฒนามนุษยสัมพันธ์และการรับรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ช่วยฝึกทักษะในการช่วยเหลือผู้อื่น อีกทั้งยังช่วยฝึกทักษะในการวิจารณ์ วิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมต่าง ๆ และช่วยฝึกทักษะในการพัฒนาตนเอง

ผู้รายงานในฐานะผู้สอนระดับปฐมวัย สังเกตว่าจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มักประสบปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านการเล่นและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงได้จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยให้เด็กมีโอกาสได้พัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและการทำงานกระบวนการกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคม และการทำงานกระบวนการกลุ่มที่ดีขึ้น ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมทางสังคมและการทำงานกระบวนการกลุ่ม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม

วิธีการวิจัย

1. สุ่มแบบบังเอิญพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของนักเรียน ชั้นอนุบาล ปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนภูผาภักดี) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลเมืองนราธิวาส อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส จำนวน 29 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ก่อนการจัดประสบการณ์ จำนวน 5 วัน โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มจำนวน 2 ฉบับ เวลา 09.30 – 10.20 น.

2. ผู้ปกครองประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม
3. ดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมละ 50 นาที โดยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในช่วงเวลา 09.30 – 10.20 น. โดยสัปดาห์ที่ 1, 3, 5 ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านการรู้จัก การรอคอยและการเล่นทำงานร่วมกับผู้อื่น สัปดาห์ที่ 2, 4, 6 ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ด้านการเป็นผู้นำ ผู้ตามและการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นรายด้านอย่างต่อเนื่อง 6 สัปดาห์ เพื่อให้ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมที่คงทนถาวรต่อไป และมีการส่งเสริมพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มเป็นประจำทุกวัน
4. สังเกตและบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมและแบบสังเกตพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มสำหรับนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 2 ฉบับ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้ 2.51 – 3.00 อยู่ในระดับดีมาก 2.00 – 2.50 อยู่ในระดับดี และ 1.00 – 1.99 อยู่ในระดับพอใช้
5. ผู้ปกครองประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม
6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependence และใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 17

ผลการวิจัย

ตาราง 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม

รายการประเมิน	การประเมิน	ผลการประเมิน		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.การรู้จักการรอคอย	ก่อนจัดกิจกรรม	1.79	0.22	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.13	0.37	ดี
2.การเล่น ทำงานร่วมกับผู้อื่น	ก่อนจัดกิจกรรม	1.72	0.32	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.16	0.41	ดี
3.การเป็นผู้นำ ผู้ตาม	ก่อนจัดกิจกรรม	1.68	0.27	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.15	0.40	ดี
4.การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม	ก่อนจัดกิจกรรม	1.82	0.17	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.17	0.35	ดี

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตามตารางพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม นักเรียนอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมอยู่ในระดับพอใช้ หลังการจัดกิจกรรม นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมอยู่ในระดับดี และพฤติกรรมทางสังคมรายด้านของนักเรียน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมอยู่ในระดับพอใช้ หลังได้รับการจัดกิจกรรม นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม

รายการประเมิน	การประเมิน	ผลการประเมิน		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1. การเลือกหัวหน้ากลุ่ม	ก่อนจัดกิจกรรม	1.68	0.40	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.48	0.39	ดี
2. การวางแผน กำหนดเป้าหมาย	ก่อนจัดกิจกรรม	1.89	0.43	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.51	0.37	ดีมาก
3. การแบ่งงานตามบทบาทหน้าที่	ก่อนจัดกิจกรรม	1.75	0.37	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.63	0.33	ดีมาก
4. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ก่อนจัดกิจกรรม	1.97	0.39	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.52	0.33	ดีมาก
5. การตั้งชื่อผลงานและชื่นชมผลงาน	ก่อนจัดกิจกรรม	2.21	0.46	พอใช้
	หลังจัดกิจกรรม	2.43	0.46	ดี

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตามตารางพบว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม นักเรียนอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับพอใช้ หลังการจัดกิจกรรม นักเรียนมีพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับดีและดีมาก และมีพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มรายด้าน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม นักเรียนมีพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับพอใช้ หลังได้รับการจัดกิจกรรม นักเรียนมีพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับดีและดีมาก

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้านระหว่างก่อนจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม

พฤติกรรมทางสังคม		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	SD_D	t	Sig.
1. การรู้จักการรอคอย	ก่อนจัดกิจกรรม	1.79	0.22	2.07	1.07	10.45	.00*
	หลังจัดกิจกรรม	2.13	0.37				
2. การเล่น ทำงานร่วมกับผู้อื่น	ก่อนจัดกิจกรรม	1.72	0.32	2.14	1.39	8.29	.00*
	หลังจัดกิจกรรม	2.16	0.41				
3. การเป็นผู้นำ ผู้ตาม	ก่อนจัดกิจกรรม	1.68	0.27	2.17	0.73	16.02	.00*
	หลังจัดกิจกรรม	2.15	0.40				
4. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม	ก่อนจัดกิจกรรม	1.82	0.17	2.48	0.69	2.22	.00*
	หลังจัดกิจกรรม	2.17	0.35				
รวมเฉลี่ยทั้ง 4 ด้าน	ก่อนจัดกิจกรรม	1.75	0.24	2.21	0.52	22.87	.00*
	หลังจัดกิจกรรม	2.15	0.38				

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 แสดงว่า หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้าน คือ การรู้จักการรอคอย การเล่น ทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำ ผู้ตาม และการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่ม

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. พฤติกรรมทางสังคม	4.06	.139	มาก
1.1 การรอคอย	4.05	.244	มาก
1.2 เล่นร่วมกันเป็นกลุ่มได้	4.06	.142	มาก
1.3 การเป็นผู้นำ ผู้ตาม	4.09	.229	มาก
1.4 การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม	4.02	.171	มาก
2. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้น	4.03	.186	มาก
3. พฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่ม	4.02	.127	มาก
3.1 การเลือกหัวหน้ากลุ่ม	4.0	.000	มาก
3.2 การวางแผน/กำหนดเป้าหมาย	4.0	.000	มาก
3.3 การแบ่งงานตามความสามารถ	4.07	.258	มาก
3.4 ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	4.03	.186	มาก
3.5 การตั้งชื่อผลงานและชื่นชมผลงาน	4.03	.186	มาก
4. การทำงานกระบวนการกลุ่มส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้น	4.03	.186	มาก

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 29 คน มีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมากทุกรายการ อาจกล่าวได้ว่า เมื่อนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม ทำให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรม ด้านกระบวนการกลุ่มไปในทางที่ดีขึ้น สร้างความพึงพอใจแก่ผู้ปกครอง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นปฐมวัย โดยใช้จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม ทำให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมที่สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้น

กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่มที่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ เน้นให้มีการวาดภาพระบายสีหรือการผลิตสิ่งต่าง ๆ และขณะทำกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการรอยคอย การเล่นร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลงและการเป็นผู้นำ ผู้ตาม โดยพรเพ็ญ บัวทอง (2555, หน้า 45) กล่าวว่า การที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและสร้างพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน อันก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมในการทำกิจกรรมและนำไปสู่ความสำเร็จตามที่วางไว้อย่างราบรื่น โดยมีพฤติกรรมทางสังคมรายด้านที่สูงขึ้น ดังนี้ 1. ด้านการรอยคอย 2. ด้านการเล่น 3. ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม 4. ด้านการเป็นผู้นำ - ผู้ตาม

2. ผลการพัฒนาพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่มนั้น ทำให้นักเรียนอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม ที่คำนึงถึงการทำงานร่วมกันของเด็กอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยวิรุณ ตั้งเจริญ (2532, หน้า 26,32-34) กล่าวถึง คุณค่าของงานศิลปะว่าจะส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะนิสัยด้านการทำงานร่วมกัน กิจกรรมศิลปะในโรงเรียนสามารถช่วยสร้างลักษณะนิสัยการทำงานร่วมกันได้อย่างดี เพราะการสร้างสร้งงานศิลปะต้องมีการพูดคุยปรึกษาหารือ แบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ต่อกัน และต้องคิดวางแผนแบ่งงานกัน และส่งเสริมให้เด็กสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ระดับพื้นฐาน โดยพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่มของนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมที่สูงขึ้น ดังนี้ 1. การเลือกหัวหน้ากลุ่ม 2. การวางแผน/กำหนดเป้าหมาย 3. การแบ่งงานตามความสามารถ 4. การปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่มอบหมาย 5. การตั้งชื่อและชื่นชมผลงาน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนชั้นปฐมวัย ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมด้านกระบวนการกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม ปรากฏว่า ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากสรุปได้ว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมการทำงานกระบวนการกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่มส่งเสริมให้เด็กรู้จักการรอยคอย การเล่น ทำงานร่วมกับกลุ่ม การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม การเป็นผู้นำ ผู้ตาม ซึ่งเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมนอกเหนือจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่มฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วย ความกรุณาให้คำปรึกษาจากนางคล่องพร สุภาไชยกิจ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนภูผาภักดี) และผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์ อาจารย์ผู้สอนสาขาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ดร.อุไรวรรณ ชินพงศ์ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนราธิวาส นายโชคชัย รัตนอุดม ข้าราชการบำนาญ ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ,กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546* (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอติสัน เพรสโปรดักส์.
- ธัญวาท พรหมสุข และสันติ คุณประเสริฐ. (2552). *ผลการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาช่างศิลป์ ของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรเพ็ญ บัวทอง. (2555). *ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย* (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2542). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2532). *ศิลปะทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

พิเชษฐ์ เลิศวรรัตติกุล¹

English Reading Skill Development with Cooperative Learning Of Students at Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Piched Lertworaruttikul¹

Received 29/5/2020

Revised 30/8/2020

Accepted 7/9/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มคะแนนผลสัมฤทธิ์ (Student Teams-Achievement Divisions: STAD) เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 2) ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือนักศึกษาสาขาเศรษฐศาสตร์ชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 ในภาคเรียนที่ 2/2560 จำนวน 1 ห้องเรียนโดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านจับใจความแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD รวมทั้งสิ้น 5 แผน ใช้เวลาทำกิจกรรมแผนละ 90 นาที (2) แบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) (3) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ STAD หลังการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าด้วย Paired t-test ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์หลังกิจกรรมการเรียนรู้ (Posttest) ด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นอกจากนี้ยังพบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD อยู่ในที่ระดับค่อนข้างสูง (Mean = 4.28, S.D. = 0.36) และเมื่อพิจารณารายด้านปรากฏว่าความพึงพอใจของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาโดยภาพรวม

คำสำคัญ: ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิคการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail.compiched_l@rmutt.ac.th

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the effect of using STAD Cooperative Learning Activities to develop the English Reading Comprehension in English for Communication 2 taken by RMUTT students 2) to assess the students' satisfaction toward learning English after participating STAD Cooperative Learning Activities. The sample comes from Economics Major, the Faculty of Business Administration. The total number of sample were 55 students derived from the purposive sampling method and all of them enrolled in English for Communication 2 (01320002) in the second semester of academic year 2017, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. The instrument employed to collect data were 1) lesson plans of English Reading Comprehension by Cooperative Learning with STAD technique consisting of 5 units whose the units periods are 90 minutes. 2) The pre-test and post-test to measure learning achievement in English Reading Comprehension. 3) The questionnaire used to assess the students' satisfaction toward learning English by using STAD Cooperative Learning Activities. Percentage, Average, Standard Deviation (S.D.) and the matched pair t-test were used to analyze the collected data.

The research findings are as follows.

1. After taking STAD Cooperative Learning Activities, the students post-test reading comprehension scores were significantly higher than the pre-test scores at the 0.001 level.
2. The overall results of students' satisfaction level toward reading comprehension learning with cooperative learning using STAD technique was quite high (Mean = 4.06, S.D. = 0.57). Furthermore, considering the students' satisfaction in depth, their overall level of satisfaction was the highest in all aspects.

Keywords: english reading skill, cooperative learning, stad (student-teams achievement Division)

บทนำ

ปัจจุบันนี้ ภาษาที่เป็นเครื่องมือสื่อสารของนานาชาติที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการศึกษา และการทำธุรกิจต่าง ๆ และเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับให้เป็นภาษาสากลคือภาษาอังกฤษ ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงส่งเสริมให้ประเทศตนเองใช้ภาษาอังกฤษ รวมไปถึงประเทศในกลุ่มอาเซียน ตามที่ สมเกียรติ อ่อนวิมล (2555) ได้กล่าวว่า กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เรียกอีกอย่างว่าอาเซียน (ASEAN) ประกอบด้วย 10 ประเทศสมาชิก คือ ประเทศบรูไน ไทย กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม ในฐานะประเทศสมาชิก ประเทศไทยจึงพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมและสอดคล้องกับประเทศสมาชิก รัฐบาลจึงมีนโยบายจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือแม้แต่มหาวิทยาลัยตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม คนไทยส่วนมากมีทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ เพราะการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียนส่วนใหญ่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดการเรียนสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ซึ่งการอ่านนั้นช่วยเพิ่มพูนความรู้และสติปัญญา เกิดทักษะในการทำ ความเข้าใจในเรื่องที่อ่านจนเกิดองค์ความรู้ได้จากเรื่องที่อ่านด้วยตนเองอีกด้วย

การอ่านเป็นการหาความรู้แบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านเพื่อจับใจความนั้นมีความสำคัญที่ช่วยในการหาความรู้ แม้กระนั้นก็ตาม การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้นกลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าไร เพราะการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่มีประสิทธิภาพ ตามที่ อักคุน (Agkun, 1997) อธิบายว่าการสอนอ่านจับใจความนั้นจะเป็นรูปแบบเดิมคือผู้สอนเตรียมสื่อให้ผู้เรียนอ่านแล้วทำแบบฝึกหัดจากเรื่องที่อ่านอาจมีการระดมสมอง หรือกิจกรรมเพิ่มเติม เช่นการวาดรูปตามคำบอกบ้าง แต่ไม่ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านหรือเรียนรู้สิ่งใหม่ เนื่องจากผู้เรียนพื้นฐานภาษาค่อนข้างอ่อนจึงไม่สามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านทำให้เบื่อหน่ายบทเรียน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ สมุทร เช่นเชาวนิช (2542) ที่กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านหมายถึง ความสามารถที่จะอนุมานข้อมูลจากสิ่งที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ความสามารถในการทำความเข้าใจในนั้นผันแปรไปตามพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน หากผู้เรียนขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง ความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างถ่องแท้อาจไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้

จากประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะการสอนอ่านภาษาอังกฤษนั้น ปัญหาที่พบ คือ นักศึกษาพื้นฐานภาษาอังกฤษอ่อนอีกทั้งขาดแรงจูงใจในการเรียนเพราะรายวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาศึกษาทั่วไปไม่ใช่วิชาเอกในสาขาตนเอง ผลที่ตามมาคือ นักศึกษามักไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน ขาดความตั้งใจและจริงจัง ไม่ค่อยสนใจเรียน พุดคุยกันขณะเรียน หรือเล่นโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาแต่ละปีค่อนข้างมาก ซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีประมาณ 3,000 ถึง 5,000 คน ที่ส่วนมากต้องลงเรียนภาษาอังกฤษ ทำให้ห้องเรียนมีขนาดใหญ่ประมาณ 40 ถึง 70 คนจึงเป็นอีกสาเหตุที่การสอนไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอนและค้นหาวิธีการในการแก้ไขปัญหา จากการสังเกตการเรียนในห้อง ปัจจุบันหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมผู้เรียนคือเพื่อน ก็จะตั้งใจเรียน แต่ถ้าเพื่อนไม่สนใจเรียนผู้เรียนก็มีแนวโน้มจะไม่สนใจเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student-Team Achievement Division) มาใช้ ซึ่งแนวคิดนี้พัฒนาโดย สลาวิน (Slavin, 1987) เป็นการจัดการเรียนที่ผสมระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือและการสอนรายบุคคลเข้าด้วยกัน โดยแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่เก่ง กลาง และอ่อนอยู่ด้วยกัน แล้วให้สมาชิกในกลุ่มลงมือทำกิจกรรมศึกษาเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดจากใบงานของผู้สอน ซึ่งการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD นั้นช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วและเกิดแรงจูงใจในการเรียนเพราะเกิดการอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมาใช้จัดกิจกรรมสอนอ่านเพื่อจับใจความภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและต่อยอดไปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่อไป อีกทั้งเพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 (01320002) ของนักศึกษาเศรษฐศาสตร์ชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคดังกล่าว

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการเรียนการสอนนั้น บางคาบเรียนนักศึกษาจะขอลาเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ป่วย ไปงานศพ สอบใบขับขี่ เป็นต้น ทำให้จำนวนสมาชิกกลุ่มไม่ครบ ซึ่งผู้วิจัยแก้ไขโดยให้กลุ่มที่สมาชิกไม่ครบดำเนินกิจกรรมเท่าที่มีอยู่ แล้วในสัปดาห์ถัดไปจึงให้นักศึกษาที่ขาดมาเรียนเพิ่มเติมโดยแจกใบงานในสัปดาห์ที่ขาดไปและต้องเรียนเนื้อหาตามปกติด้วย และต้องทำการทดสอบย่อยสัปดาห์ที่ขาดและสัปดาห์ที่เรียนอยู่ด้วย

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 54 คน จาก 1 กลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 (01320002) เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ก่อนทำการทดลองได้แจ้งนักศึกษาว่าจะทำการวิจัยในห้องเรียนซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากนั้นแบ่งนักศึกษาเป็น 10 กลุ่ม จาก 54 คนคัดออกเหลือ 50 คนเพื่อให้แบ่งได้ 10 กลุ่ม คือกลุ่ม A,B,C,D,E,F,G,H,I,J กลุ่มละ 5 คน ในกลุ่มสมาชิกจะมีความสามารถต่างกัน เก่ง 1 ปานกลาง 1 อ่อน 3 เกณฑ์แบ่ง คือ เกรดรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1 ภาคการศึกษาที่ 1/2560 และการพิจารณาของผู้วิจัยเพื่อให้แบ่งจำนวนสมาชิกได้เท่ากันทุกกลุ่ม ทำให้แบ่งนักศึกษาออกเป็น กลุ่มเก่ง 10 คน (ได้เกรด A B+ B รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1) กลุ่มปานกลาง 10 คน (ได้เกรด C+ C รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1) กลุ่มอ่อน 30 คน (ได้เกรด D+ D F รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1)

จากนั้นทุกกลุ่มทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อหาคะแนนฐานคือการนำเอาคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนของสมาชิกรายบุคคลในกลุ่มมารวมกันหารด้วยจำนวนสมาชิก ตัวอย่างเช่น สมาชิกในกลุ่ม A จำนวน 5 คน สอบได้คะแนน 18 10 11 4 10 ตามลำดับ แล้วนำคะแนนทั้ง 5 คนบวกกัน หารด้วยจำนวนสมาชิก 5 คน ได้ 53 แล้วหารด้วยจำนวนสมาชิก 5 คนจะได้ค่าคะแนนฐานประจำกลุ่ม A คือ 10.6

เมื่อได้คะแนนฐานแล้ว จึงดำเนินการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การนำเสนอบทเรียนต่อผู้เรียนทั้งชั้น

กิจกรรมนำเข้าสู่การอ่าน (Pre-Reading) โดยจะทบทวนเนื้อหาบทเรียนเดิม และนำเสนอเนื้อหาบทเรียนใหม่ จากนั้นจะแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนทำกิจกรรม

2. การอ่านเพื่อจับใจความร่วมกัน กิจกรรมนี้มี 2 ขั้นตอน คือ

2.1 Personalization เป็นขั้นตอนสนทนากันระหว่างผู้วิจัยกับนักศึกษาในกลุ่ม หรือระหว่างนักศึกษากันเอง เพื่อทบทวนความที่มีอยู่เดิมอีกทั้งยังเป็นการเตรียมรับความรู้ใหม่จากการเรียน

2.2 Predicting ให้นักศึกษาคาดการณ์เนื้อหาที่จะอ่าน อาจให้ดูแผนภูมิ รูปภาพ หัวเรื่อง ฯลฯ เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน แล้วสนทนากันเกี่ยวกับภาพนั้น ๆ เพื่อบอกแนวทางเบื้องต้นว่าเนื้อหาจะเกี่ยวกับอะไร

3. การเรียนเป็นกลุ่มย่อยของสมาชิกแต่ละคน

ขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมระหว่างการอ่าน (While-Reading) โดยให้นักศึกษาเข้ากลุ่ม และเรียนรู้ผ่านใบงานแล้วฝึกฝนผ่านกิจกรรมกลุ่ม เนื้อหาใบงานประกอบด้วยคำอธิบายเนื้อหา ตัวอย่างประโยค และแบบฝึกหัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 บทเรียน เรียนสัปดาห์ละ 1 บทเรียน เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 90 นาที ประกอบด้วย การหาใจความสำคัญ การหา

รายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน การหาสรพนามในเรื่อง การหาคำศัพท์จากบริบท และการอนุมาน ซึ่งแต่ละคนจะศึกษาเนื้อหาใบงาน แล้วปรึกษากันเพื่อทำความเข้าใจ จากนั้นจึงช่วยกันตอบคำถามในใบงาน

4. การทำแบบทดสอบย่อยเพื่อวัดความรู้เป็นรายบุคคล

ขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมหลังการอ่าน (After-Reading) โดยหลังจากศึกษาใบงานแล้ว สมาชิกในกลุ่มทำแบบทดสอบแบบปรนัยด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัยจะตรวจแบบทดสอบและนำคะแนนรายบุคคลมาเทียบกับคะแนนฐานของกลุ่มเพื่อหาความก้าวหน้าโดยถ้าคะแนนรายบุคคลมากกว่าคะแนนฐานแสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน

จากนั้นนำคะแนนรายบุคคลในกลุ่มมารวมกันเพื่อหาค่าเฉลี่ยของกลุ่มแล้วเทียบกับคะแนนฐานของกลุ่มนั้น หากค่าเฉลี่ยที่ได้มากกว่าคะแนนฐานของกลุ่มแสดงว่ากลุ่มนั้นมีความก้าวหน้าในการเรียน กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐานสูงสุด 3 กลุ่มแรกจะได้รับการยกย่องเป็นกลุ่มยอดเยี่ยม เก่งมาก และเก่ง เมื่อจบแผนการเรียนรู้ทั้งหมดจะให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ อีกทั้งยังให้ทุกคนตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD อีกด้วย

ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจำนวน 5 คน มาตรวจสอบแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน และแบบทดสอบย่อยเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้การเรียนภาษาอังกฤษด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษเพื่อหาดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ (IOC) และได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบเท่ากับ 0.75 และ 0.86 ตามลำดับ และยังให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา 1 ท่านตรวจความถูกต้องทางด้านภาษาของแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD อีกด้วย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักศึกษาในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 และเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ปรากฏว่า 1) เมื่อทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 7.56 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 37.8 และคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 10.25 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.25 และเมื่อทำการทดสอบด้วย Paired t-test แล้วผลปรากฏว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักศึกษาด้วยการทดสอบ Paired t-test โดยใช้แบบทดสอบทักษะความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและกลุ่มหลังทดลองการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค STAD

ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
คะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)	7.56	3.21	8.176	0.001*
คะแนนทดสอบหลังเรียน (Post-test)	10.25	2.66		

2) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความก้าวหน้าโดยเฉลี่ยของนักศึกษาในแต่ละกลุ่มด้วยการทำแบบทดสอบย่อยหลังเรียนในครั้งแรกและครั้งสุดท้าย แล้วนำคะแนนความก้าวหน้ารวมถึงผลการยกย่องจากนักศึกษาใน

แต่ละกลุ่มมาแจกแจง ผลปรากฏว่ากลุ่มนักศึกษาที่สอบได้และผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐานที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดว่าจะได้รับการยกย่องนั้นมี 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม B ได้คะแนนสอบ 18.12 โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐานที่ 16.25 เท่ากับ 2 ส่วนกลุ่ม C ได้คะแนนสอบ 19.37 มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐานที่ 17.50 เท่ากับ 2 และกลุ่ม E สอบได้ 19.37 มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐานที่ 16.25 เท่ากับ 3 ซึ่งกลุ่มทั้ง 3 กลุ่มนั้นได้รับการยกย่องให้อยู่ในระดับเก่งตามเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ กล่าวคือ “คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐานตั้งแต่ 2-3 คะแนน ในทางกลับกัน กลุ่ม A ได้คะแนนสอบและมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐาน เท่ากับ 1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่สมควรได้รับการยกย่อง นอกจากนี้ กลุ่ม F, D และ G ได้คะแนนสอบและมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐาน เท่ากับ 1, 0 และ 7.49 ตามลำดับ จึงส่งผลให้ กลุ่ม A, D, F , และ G กลายเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการยกย่อง (Slavin, 1980)

ตารางที่ 2 เกณฑ์การคิดคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคน

คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐานเกิน 3 คะแนน	0
ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐาน 1-3 คะแนน	5
ได้คะแนนเท่ากับคะแนนฐาน	10
ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐานตั้งแต่ 1-3 คะแนน	15
ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐานมากกว่า 3 คะแนน	20

ตารางที่ 3 เกณฑ์การคิดคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่ม

คะแนนเฉลี่ยที่ได้ของกลุ่มทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐานเกิน 3 คะแนน	0
ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐาน 1-3 คะแนน	5
ได้คะแนนเท่ากับคะแนนฐาน	10
ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐานตั้งแต่ 1-3 คะแนน	15
ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐานมากกว่า 3 คะแนน	20

ตารางที่ 4 เกณฑ์การได้รับการยกย่องของแต่ละกลุ่ม

กลุ่มที่ได้รับการยกย่อง	คะแนนเฉลี่ยของคะแนนรวมความก้าวหน้าของกลุ่ม
กลุ่มระดับเก่ง	คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐานตั้งแต่ 2-3 คะแนน
กลุ่มระดับเก่งมาก	คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐานตั้งแต่ 4-5 คะแนน
กลุ่มยอดเยี่ยม	คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนฐาน มากกว่า 5 คะแนนขึ้นไป

3) เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จนเสร็จสมบูรณ์ นักศึกษาทุกกลุ่มทำแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนแบบกลุ่มด้วยเทคนิค STAD ผลปรากฏว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (Mean = 4.28 S.D. = 0.36) (วนิดา ศรีมุงคุณ, 2554) และเมื่อพิจารณาราย

คำถามพบว่าคำถามทุกด้านมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในระดับที่สูง โดยด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ผู้เรียนพึงพอใจกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มากกว่าการเรียนรู้เดี่ยว (Mean = 4.53 S.D. = 0.69) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มมีส่วนร่วมในชั้นเรียน (Mean = 4.07 S.D. = 0.74)

ตารางที่ 5 ผลการวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ STAD หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

คำถามเพื่อวัดความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มได้ช่วยเหลือกัน	4.33	0.695	สูง
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มมีส่วนร่วมในชั้นเรียน	4.07	0.741	สูง
3. การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน	4.17	0.897	สูง
4. การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้ผู้เรียนที่เก่งได้ช่วยเหลือผู้เรียนที่อ่อนกว่า	4.28	0.756	สูง
5. การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้การเรียนสนุกและไม่น่าเบื่อในขณะที่เรียน	4.25	0.699	สูง
6. การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระมากขึ้น	4.20	0.704	สูง
7. การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	4.40	0.662	สูง
8. ผู้เรียนคิดว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD นั้นสามารถพัฒนาความรู้ได้มากกว่าเรียนเดี่ยว	4.29	0.628	สูง
9. การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้ได้ความรู้ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างสมบูรณ์	4.22	0.762	สูง
10. ผู้เรียนพึงพอใจกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มากกว่าการเรียนเดี่ยว	4.53	0.689	สูงที่สุด
ภาพรวมของความพึงพอใจ	4.28	0.361	สูง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรวมกลุ่มแบบร่วมมือ ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการเรียนการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 (01320002) นั้นสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการสังเกตพบว่านักศึกษาให้ความร่วมมือทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มอย่างกระตือรือร้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือสนับสนุนสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมทำงานกับเพื่อนในกลุ่ม โดยร่วมคิดและช่วยกันแก้ปัญหา ส่งผลให้ผู้เรียนสนุกสนานกับกิจกรรมและมีความสุขกับการเรียน ตรงกับที่ ปราณี แพร่อัตร์ (2553, หน้า 117) กล่าวว่า นักเรียนชื่นชอบการเรียนรู้แบบร่วมมือเนื่องจากมีโอกาสทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม และยังส่งผลถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีซึ่งระหว่างกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

2. จากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่าคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยคะแนนสอบหลังทำกิจกรรมสูงกว่าคะแนนสอบก่อนทำกิจกรรมซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และช่วยเหลือกันในกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนผลการเรียนดีขึ้นเนื่องจากเกิดความเข้าใจในบทเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญณภัทร สมเพชร (2554) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญสูงกว่าก่อนเรียน และกิริยา ปัทม (2552) ได้กล่าวว่า “นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน”

3. แบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD อยู่ในที่ระดับค่อนข้างสูง (Mean = 4.28, S.D. = 0.36) และเมื่อพิจารณารายด้านปรากฏว่าความพึงพอใจของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมตามที่ชี้ขยี้ แซ่ปิง (2554) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่อกเหนือ จำนวน 25 คนและหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) อยู่ในระดับมาก

กล่าวโดยสรุปคือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีขั้นตอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การเสริมสร้างพัฒนาการของนักศึกษา ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย เมื่อเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม โดยแต่ละคนมีบทบาทของตนเอง และเข้าใจในบทบาทของตนเอง มีความเอาใจใส่เพื่อนในกลุ่มและช่วยเหลือกิจกรรมกลุ่ม อีกทั้งแต่ละคนยังกำกับการให้ลูกลงได้ ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนี้การทำกิจกรรมกลุ่มแบบร่วมมือจะสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสร้างความสามัคคีของกลุ่ม อีกทั้งยังลดความขัดแย้งและความเห็นแก่ตัวของแต่ละคนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการเรียนรู้แบบร่วมมือทำได้ด้วยเทคนิคหลากหลาย ดังนั้นจึงควรทำวิจัยเปรียบเทียบการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคอื่น ๆ เช่น เทคนิค TAI (Team Assisted Individualization) เทคนิค Jigsaw และเทคนิค TAT (Team Games Tournament) เป็นต้น

2. นำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกลุ่มไปประยุกต์ใช้กับการสอนภาษาอังกฤษในทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะด้านการฟัง การพูดหรือการเขียน หรือเรียกรวมว่า การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งรายวิชาอื่น ๆ เพื่อยืนยันผลการวิจัยอีกครั้ง

3. เพื่อผลการวิเคราะห์ที่เที่ยงตรงและมีความละเอียดมากขึ้น จึงควรเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เช่น ความมีวินัยในตนเอง การมีจิตอาสา และความรับผิดชอบในกลุ่ม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยนักวิจัยรุ่นใหม่ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

รายการอ้างอิง

- กิริยา ปัทมทอง. (2552). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบ STAD กับที่เรียนรู้แบบ 4 MAT* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- ปราณี แพร่อัตร์. (2553). *ผลการเรียนรู้เรื่องการวัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิค STAD โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทย* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- บุญยภัทร สมเพชร. (2554). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังผา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ซัชชัย แซ่ปิง. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (เอส ที เอ ดี) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 3(1), 90 -98.
- วนิดา ศรีมิ่งคุณ. (2554). *การพัฒนารูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ด้วยชุด การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. สืบค้น 13 ตุลาคม 2554, จาก <http://ครูไทย.com>
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2555). *การใช้ภาษาอังกฤษกับอนาคตไทยในอาเซียน*. สืบค้น 3 กันยายน 2560, จาก http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2013/5/2060_5264.pdf
- Akgun, Ali Mehmet. (1997). A Fun Reading Comprehension Activity. *The Internet TESL Journal*, 3(10), October.
- Slavin, R.E. (1980). Effects of student teams and peer tutoring on academic achievement and time on task. *Journal Experimental Education*, 48, 252-57.
- Slavin, R.E. (1987). Cooperative Learning and the Cooperative School. *Education Leadership*, 45(3), 7-13.

แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม

ณัฐกิตติ์ เอี่ยมสมบุญ^{1*} ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร² ปิยะ ดวงพัตรา³

Guidelines for Community Learning Development toward Water Resources Management in Samut Songkhram Province

Nuttakit Iamsomboon^{1*} Pattarawat Jeerapattanatorn² Piya Duangpatra³

Received 6/5/2020

Revised 22/10/2020

Accepted 29/10/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานภาพและปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงครามในปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากตัวแทนครัวเรือนใน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางจะเกร็ง ตำบลแควอ้อม และตำบลกระดังงา ผู้รู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน และนักวิชาการด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งสิ้น 8 คน

ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพและปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม จากการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาโครงการอย่างมีเหตุผล กลยุทธ์ คือ การพัฒนาการเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานองค์ความรู้เดิมของชุมชนให้เป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุด สำหรับการเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยแนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้การจัดการทรัพยากรน้ำบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน การจัดการทรัพยากรน้ำ การพัฒนาโครงการอย่างมีเหตุผล

^{1*} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: nuttakit_i@rmutt.ac.th

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Education, Kasetsart University

E-mail: fedupwj@ku.ac.th

³ สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Sustainable Land Use and Natural Resource Management, The Graduate School, Kasetsart University

E-mail: agrpyd@ku.ac.th

* Corresponding author e-mail: nuttakit_i@rmutt.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to survey the status and problems of community water resources management knowledge in Samut Songkram Province and to utilize the obtained results as a guideline for the community learning development toward water resources management. Samples used in this research were of 8 experts and academicians from 3 sub-districts: Bang Chakrang, Khwae Om, and Kradang Nga by using purposive sampling method.

The results of the research showed that current status and problems regarding knowledge of community water resources management in Samut Songkram Province, based on the analysis by applying the Logical Framework Approach (LFA), the development of learning about water resources management through learning media that is consistent with the basic knowledge of the community can be considered as the most applicable strategies. In addition, the way to improve the community learning on water resources management in Samut Songkram Province must be related to the concept of sustainable development of water resources management based on sustainable development covering social, economic and environment.

Keywords: community learning development, water resources management, logical framework approach

บทนำ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2548-2557) สถานการณ์น้ำของประเทศไทยมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการชะหน้าดินที่มีปัญตกค้างจากการเกษตรและการปศุสัตว์ สภาพปัญหาเกี่ยวกับน้ำดังกล่าว มีสาเหตุหลักมาจากการจัดการน้ำที่ขาดประสิทธิภาพและการใช้น้ำที่ไม่ชาญฉลาดและขาดการอนุรักษ์ สอดคล้องกับนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ที่ว่าด้วยการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนที่ว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เป็นเอกภาพในทุกมิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จัดให้มีแผนบริหารน้ำของประเทศ เพื่อให้การจัดทำแผนงานไม่เกิดความซ้ำซ้อนมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557)

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรน้ำและได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เกิดจากสาเหตุ 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยทางธรรมชาติ กล่าวคือ ในช่วงน้ำแล้งประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนของทุกปี พบปัญหาน้ำทะเลหนุนสูงกว่าปกติ ทำให้น้ำจากแผ่นดินไม่สามารถระบายลงสู่ทะเลได้ ส่งผลให้น้ำเค็มดันเข้าไปในพื้นที่ทำการเกษตรเกิดความเสียหายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพื้นที่สวนมะพร้าว เกษตรกรส่วนหนึ่งต้องเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่น นอกจากนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยทางสังคมที่เป็นผลมาจากการเพิ่มจำนวนประชากร การขยายตัวของเมือง โรงงานอุตสาหกรรม โรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร และการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมต่อการจัดการทรัพยากรน้ำที่ถูกต้องลดลง จึงมีความจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อนำไปสู่ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงปัญหาอันเนื่องมาจากทรัพยากรน้ำขาดความสมดุล

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงครามครั้งนี้ มีเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ชาวสมุทรสงครามเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ภายใตความร่วมมือต่อการ

จัดการทรัพยากรน้ำที่หลากหลายอาชีพ ก่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้แบบผสมผสานบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหา และส่งเสริมการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นได้เองในเบื้องต้นโดยไม่ต้องรอการแก้ไขปัญหามาจากหน่วยงานภาครัฐ อันนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศและสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนในด้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานภาพและปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากตัวแทนครัวเรือนใน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางจะเกร็ง ตำบลแคอ้อม และตำบลกระดังงา ผู้รู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน และนักวิชาการด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งสิ้น 8 คน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

การสำรวจสถานภาพและปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้แนวคิดการพัฒนาโครงการอย่างมีเหตุผล (Logical Framework Approach) สามารถแบ่งออกเป็น 11 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิด้านศักยภาพความรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร เพื่อทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับศักยภาพด้านความรู้ของชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ประเด็นต่าง ๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิด้านสถานภาพปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน จากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพด้านความรู้ของชุมชนในการจัดการทรัพยากรน้ำ ประเด็นต่าง ๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาในขั้นตอนแรกของกระบวนการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) จากตัวอย่างปัญหาที่พบว่ามีหลายด้านแล้วนำมาสร้างความเชื่อมโยงเพื่อให้ปัญหาหลัก เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (LFA Workshop) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อวิเคราะห์และจำแนกประเด็นปัญหาด้านความรู้ในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่จริง พร้อมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว และผลกระทบในทางลบต่อชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Analysis) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์หรือแนวทาง/วิธีการ ในการแก้ไขปัญหา และกลยุทธ์ (Strategy) ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์กลยุทธ์ (Strategies Analysis) ผู้วิจัยวิเคราะห์เพื่อกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดเพียงทางเลือกเดียวเพื่อให้เป็นกลยุทธ์ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม ต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดองค์ประกอบที่เป็นเนื้อแท้โครงการ (Defining Project's Main Element) ใช้กลยุทธ์ที่ได้จาก OT ดังกล่าวในการกำหนดองค์ประกอบที่เป็นเนื้อแท้ของโครงการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ในจังหวัดสมุทรสงคราม

ขั้นตอนที่ 8 กำหนดข้อสมมติฐาน (Assumption)

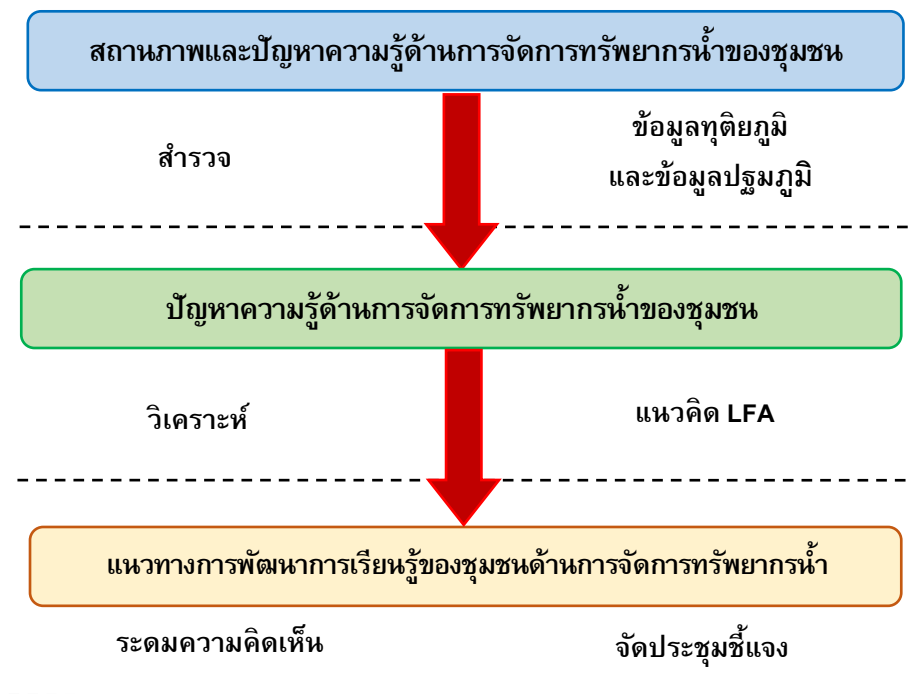
ขั้นตอนที่ 9 กำหนดตัวชี้วัด (Indicators) สำหรับใช้ติดตามความก้าวหน้าหรือประเมินผลความสำเร็จว่าผลงานตามที่ต้องการ ที่เรียกว่าผลลัพธ์ (Outcome) มีผลทำให้เกิดความก้าวหน้าหรือการบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ก่อนและหลัง สิ้นสุดการพัฒนา และตามวัตถุประสงค์ในระยะยาว (Goal)

ขั้นตอนที่ 10 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม

ขั้นตอนที่ 11 ประชุมชี้แจงระดมความคิดเห็น

ผู้วิจัยจัดประชุมชี้แจงระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ในจังหวัดสมุทรสงครามที่สอดคล้องกับพื้นฐานองค์ความรู้เดิมของชุมชนให้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อพิจารณาให้ความ เห็นชอบ เสนอแนะ ปรับปรุง เพื่อให้สามารถดำเนินการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยแนวคิด การจัดการทรัพยากรน้ำบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมต่อไป

จากรายละเอียดข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบวิธีการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบวิธีการวิจัย

ผลการวิจัย

การสำรวจสภาพภาพและปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้ แนวคิดการพัฒนาโครงการอย่างมีเหตุมีผล (Logical Framework Approach) ได้ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ด้านสังคม

ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อทราบศักยภาพความรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ การลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นเพื่อศึกษาสถานภาพปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในปัจจุบัน และได้วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพร้อมเชิญมาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ LFA (LFA Workshop) เพื่อทำการวิเคราะห์และจำแนกถึงปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยดำเนินการในระยะแรกมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Analysis) และการวิเคราะห์กลยุทธ์ (Strategies Analysis) ระยะที่สองมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดองค์ประกอบที่เป็นเนื้อแท้ของโครงการ (Defining Project's Main Element) การกำหนดข้อสมมติฐานหรือปัจจัยภายนอก (Assumption or External Factor) และการกำหนดตัวชี้วัด (Developing Indicators) มีผลการศึกษา ดังนี้

ระยะแรก

1. การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) จากการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยพิจารณาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสถานภาพและปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะนำมาพิจารณาในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกลักษณะตามความสัมพันธ์ บทบาทหน้าที่ และการมีอิทธิพลโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา 4 เกณฑ์ (ปิยะ ดวงพัตรา, 2546) คือ 1) ปัญหาสำคัญ (Main Problem) 2) ความสนใจ (Interests) 3) ศักยภาพ (Potential) 4) โอกาสและความเป็นไปได้ในการสร้างความเชื่อมโยง (Linkages) สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม มีทั้งหมด 8 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ด้านการได้รับผลกระทบโดยตรง เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อเกิดปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนใน 3 ตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษา

กลุ่มที่ 2 ด้านการส่งเสริมการแก้ไขปัญหา เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนให้แก่คนในชุมชน และส่งเสริมสนับสนุนให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ผู้รู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน และนักวิชาการด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ

2. การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) จากข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับศักยภาพความรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ และการสำรวจพื้นที่เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพปัญหาความรู้ในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในปัจจุบัน นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ LFA (LFA Workshop) กับตัวแทนครัวเรือนใน 3 ตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษา ผู้รู้ในแต่ละชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวน 8 คน เพื่อจำแนกถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่จริง พร้อมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว และผลกระทบในทางลบต่อชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาความสัมพันธ์ดังกล่าวระหว่างสาเหตุ ปัญหาหลัก และผลกระทบ ซึ่งพบว่า ปัญหาหลัก (Focal Problem) คือ การพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำยังไม่มีกลไกด้านนี้ที่ชัดเจน และไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญที่สุดจากปัญหาสำคัญต่าง ๆ ที่ได้แจกแจงไว้แต่เพียงปัญหาเดียว โดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ LFA (LFA Workshop) หลังจากนั้น นำปัญหาหลักดังกล่าวมา ในการพัฒนาแบบเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษาปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม นำไปพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม ให้มีความยั่งยืน เพื่อสอดคล้องเชื่อมโยงไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาต่อไป

3. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Analysis) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหรือลำดับชั้น (Hierarchy) ของปัญหาทั้ง 3 ลักษณะ คือ ปัญหาที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหลัก และผลที่เป็นปัญหาติดตามมาอันเนื่องมาจากปัญหาหลักดังกล่าว ในขั้นตอนต่อไป คือการเปลี่ยนข้อความที่ระบุแต่ละประเด็นปัญหา รวมทั้งปัญหาหลัก จากข้อความเชิงลบ (ข้อความที่แสดงถึงปัญหา) ให้เป็นข้อความเชิงบวก (ข้อความที่แสดงถึงวัตถุประสงค์หรือแนวทาง/วิธีการในการแก้ไขปัญหา) ให้พิจารณาทบทวนความเหมาะสม ความมีเหตุผล และความสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ (Strategy)

4. การวิเคราะห์กลยุทธ์ (Strategies Analysis) ขั้นตอนต่อมาคือ การวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บน OT เพื่อกำหนดให้เป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดเพียงทางเลือกเดียวเพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ทำให้ได้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา ทั้งหมด 3 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านการสื่อสารจากภาครัฐอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรน้ำของพื้นที่ให้ชุมชน

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาการเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำผ่านสื่อการเรียนรู้

จากกลยุทธ์ทั้ง 3 ด้าน ที่ได้กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์ทางเลือก (Alternative Options) โดยการเลือกกลยุทธ์ที่มีความเป็นไปได้ว่าจะประสบความสำเร็จได้มากที่สุด เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาที่สำคัญที่สุด โดยที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ LFA มีความเห็นเป็นมติร่วมกัน ได้เลือกกลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาการเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำผ่านสื่อการเรียนรู้ให้เป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุด เพราะจะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงครามให้มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้ในระดับสูงโดยใช้เวลาในการดำเนินงานจนแล้วเสร็จสั้นกว่า กลยุทธ์อื่น ๆ เพราะผู้มีส่วนร่วมมีความเหมาะสมต่อกลยุทธ์นี้ในระดับมาก และผลลัพธ์ที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายสูงด้วย แม้จะใช้ค่าใช้จ่ายสูงก็ตาม

ระยะที่สอง

1. การกำหนดองค์ประกอบที่เป็นเนื้อแท้โครงการ (Defining Project's Main Element) หลังจากเลือกกลยุทธ์ที่ดีที่สุดออกมาแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การใช้กลยุทธ์ที่ได้จาก OT ดังกล่าวมากำหนดองค์ประกอบที่เป็นเนื้อแท้ของการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา (Goal) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุตามเป้าหมายในระยะยาว 2) วัตถุประสงค์ของโครงการ (Immediate Objectives) 3) ผลงานที่ต้องการ (Outputs) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุตามวัตถุประสงค์ 4) กิจกรรม (Activities) ที่จะทำให้เกิดผลงานที่ต้องการ 5) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ที่จะทำให้เกิดกิจกรรมนั้น ๆ

2. การกำหนดข้อสมมติฐาน (Assumptions) ข้อสมมติฐานในที่นี้ หมายถึง สภาพปัจจัยที่จะต้องมี (Existing Conditions) หรือกำหนดให้เป็นเงื่อนไขมาก่อน (Pre - conditions) ว่าจะต้องมี ถ้าต้องการความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และตัวชี้วัด

3. การกำหนดตัวชี้วัด (Indicators) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม ด้วยวิธี LFA จากองค์ประกอบที่เป็นเนื้อแท้ ได้กำหนดตัวชี้วัดตามวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา (Goal) วัตถุประสงค์ของโครงการ (Immediate Objectives) ผลงานที่ต้องการ (Outputs) กิจกรรม (Activities) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) เพื่อตอบสนองต่อกลยุทธ์พัฒนาการเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำผ่านสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานองค์ความรู้เดิมของชุมชน

แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยแนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานองค์ความรู้เดิมของชุมชน

ด้านสังคม

1. วิเคราะห์ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในปัจจุบัน เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำผ่านสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานองค์ความรู้เดิมของชุมชน
2. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรน้ำ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่การจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริมงานวิจัยทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนให้มีบทบาทในการนำทรัพยากรน้ำมาพัฒนา เพื่อใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ
2. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่า และพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของทรัพยากรน้ำอย่างรู้คุณค่า โดยการบริหารจัดการของชุมชน ผสมผสานองค์ความรู้จากภูมิปัญญาของชุมชนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของชุมชนในการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
2. สนับสนุนให้มีศูนย์เรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งรวมความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาจากผู้รู้ในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีการจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการสืบสานองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมแก่คนรุ่นต่อไป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ปัญหาความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัญหาหลัก (Focal Problem) คือ การพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำยังไม่มีกลไกที่ชัดเจน จึงไม่แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยพบสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหลัก ได้แก่ ชุมชนขาดการสนับสนุนและการสื่อสารจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง นโยบายของรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน รัฐบาลการบังคับใช้กฎหมายอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ชุมชนขาดความตระหนักในการจัดการทรัพยากรน้ำของพื้นที่ที่ดี ชุมชนไม่เห็นความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนที่ดี ชุมชนขาดการสร้างความรู้การจัดการทรัพยากรน้ำที่ดีผ่านสื่อการเรียนรู้ ชุมชนขาดความรู้ทางวิชาการทำให้ไม่สามารถรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันสถานการณ์ และขาดสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน เมื่อพิจารณาผลกระทบ พบว่า 1) ด้านสังคม คือ วิถีชีวิตของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรน้ำ 2) ด้านเศรษฐกิจ คือ ผลผลิตจากการทำการเกษตรและการทำประมงลดลง ส่งผลต่อรายได้ของชุมชน และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม คือ ทรัพยากรน้ำได้รับความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ ดังที่กล่าวมาสามารถเชื่อมโยงไปสู่การสร้างแนวทางการแก้ปัญหาอย่างบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นวิชาการและองค์ความรู้ในท้องถิ่นเดิมเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในพื้นที่โดยให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจว่าการจัดการทรัพยากรน้ำเป็นภารกิจที่ทุกฝ่ายต้องเข้ามาช่วยกันดำเนินการ (Anderson, 1999 และ Novotny, 2003) โดยทั้งหมดนี้ต้องผ่านความเห็นชอบร่วมกันของผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ LFA (LFA

Workshop) ซึ่งจะพื้นฐานข้อมูลในการเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยแนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานองค์ความรู้เดิมของชุมชน เพื่อให้การจัดการทรัพยากรน้ำบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันความสับสนไม่ให้เกิดขึ้นกับการดำเนินการจึงจำเป็นต้องมีหลักการทั่วไปเป็นแกนกลางที่เชื่อมโยงหลักวิชาการและกระบวนการทางสังคม ให้เข้ากับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อให้สามารถดำเนินการขับเคลื่อนกลยุทธ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการระบบนิเวศที่บูรณาการวิทยาศาสตร์และระบบคุณค่าทางสังคม ของ Stanford and Poole (1996) ประกอบด้วยขั้นตอน 7 ประการ ดังนี้ 1) ตรวจสอบและสังเคราะห์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ 2) กำหนดระบบนิเวศโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่ดีที่สุดเท่าที่อยู่ในขณะนั้น 3) จัดจำแนกจุดมุ่งหมายโดยมีพื้นฐานอยู่บนการสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์และระบบคุณค่าทางสังคม 4) การพัฒนากลยุทธ์การจัดการที่ได้รับการวิเคราะห์ ตรวจสอบอย่างรอบคอบแล้ว 5) ประยุกต์ใช้แผนการจัดการที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์มาแล้ว 6) ดำเนินการวิจัย ทั้งการวิจัยพื้นฐานและการติดตามตรวจสอบ เพื่อลดความไม่แน่นอน และความเสี่ยงของการจัดการลง เพื่อประเมินผลการจัดการว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และ 7) กลับไปขั้นตอนที่ 1 เพื่อให้การบริหารจัดการระบบนิเวศสอดคล้องกับพลวัตของระบบนิเวศและวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม

รายการอ้างอิง

- ปิยะ ดวงพัตรา. (2546). *วิธีการวางแผนการพัฒนาโครงการวิจัยและพัฒนาโดยใช้แนวคิดในการพัฒนาโครงการอย่างมีเหตุมีผล (Logical Framework Approach)*. เอกสารประกอบการบรรยายสำหรับหลักสูตร KU - SLUSE, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัครา).
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี*. สืบค้น 2 ธันวาคม 2558, จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp61.pdf
- Anderson, S.D. (1999). Watershed Management and Nonpoint Source Pollution: The Massachusetts Approach. *Boston College Environmental Affairs Law Review*, 26(2), 339-386.
- Novotny, V. (2003). *Water Quality: Diffuse Pollution and Watershed Management*. New York: John Wiley and Sons.
- Standford, J.A. and Poole, G.C. (1996). A protocol for ecosystem management. *Ecological Application*, 6(3), 714-744.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการสถานเสริมความงามในเขตปทุมธานี

คีฟาง เทพยกุล^{1*} พรนภา ธนโพธิ์วิรัตน์² สุพิศ บุญลาภ³

Factors affecting the use of beauty clinics in Pathum Thani province

Keyfang Tappayakul^{1*} Pornnpha Thanapotivirat² Supit Boonlab³

Received 22/4/2020

Revised 5/7/2020

Accepted 13/7/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการสถานเสริมความงามในเขตจังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการของสถานเสริมความงาม การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบสมมติฐานด้วยค่า T-Test และ F-Test

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การเข้าใช้บริการสถานเสริมความงาม เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.5 มีอายุเฉลี่ย 20 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.0 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.0 และส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.0 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.0 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 81.0 ความคิดเห็นในปัจจัยทางการตลาดที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ตั้ง ด้านคุณภาพการบริการ และด้านพนักงาน ส่วนที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการบริการ ด้านราคา ตามลำดับ รวมข้อเสนอแนะการปรับปรุงพัฒนาด้านต่าง ๆ ของสถานเสริมความงามให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การบริการ สถานเสริมความงาม จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The purposes of this research were 1) to study factors affecting the use of beauty clinic in Pathum Thani province and 2) to propose guidelines for improvement of beauty clinic' service quality. This research was a quantitative research. The samples were 400 people who live in Pathum Thani Province. The research instrument used to collect data was a questionnaire. The statistics used to analyze data were percentage, average, standard deviation, T-Test, and F-Test

^{1* 2 3} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

* Corresponding author e-mail: keyfang.tappayakul@gmail.com

The result of the research showed that 70.5% of respondents who used service at the hair salons were females. 80.0% of respondents were about 20 – 40 years old. 36.0% of respondents had average income about 10,001 – 20,000 bath per month. 45.0% of respondents were students and 67.0% of respondents were undergraduate students. 81.0% of respondents were single. The marketing mix factors at the highest level were product, place, service quality, and people. The marketing mix factors at the high level were physical evidence, service, and price, respectively. Final, there were suggestions application to improve the beauty clinic into efficacy.

Keywords: service, beauty clinic, pathum thani province

บทนำ

ปัจจุบันคนส่วนใหญ่หันมาดูแลใส่ใจตัวเองไม่ว่าจะเป็น การดูแลรูปร่างหน้าตาทั้งภายในและภายนอกและมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เพราะการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันมีการพบปะผู้คนมากขึ้นทั้งด้านธุรกิจ การทำงานและการพบปะสังสรรค์ ดังนั้น บุคลิกภาพที่ดีจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจ การตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงามจึงเพิ่มมากขึ้น และแพร่หลายไปยังบุคคลต่างๆ อาทิเช่น จากเดิมมักนิยมในกลุ่มผู้หญิงวัยกลางคนที่มีกำลังซื้อสูง แต่ปัจจุบัน การตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงามหรือสถาบันเสริมความงามมีการขยายวงกว้างไปยังกลุ่มนักศึกษา วัยรุ่น กลุ่มผู้ชายมากขึ้น ส่งผลให้สถานเสริมความงามเหล่านี้ได้เปิดให้บริการแพร่หลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้า

ธุรกิจสถานเสริมความงาม เป็นธุรกิจที่เติบโตมาจากความต้องการของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะมีรูปร่างหน้าตา ผิวพรรณ หรือบุคลิกภาพที่ดี เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับตัวเองมากขึ้น ปัจจุบันธุรกิจนี้กำลังเป็นหนึ่งในธุรกิจดาวรุ่งที่สร้างผลกำไรให้ผู้ประกอบการอยู่ไม่น้อย สะท้อนจากเม็ดเงินหมุนเวียนในธุรกิจนี้มีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 12,000 ล้านบาทต่อปี จากจำนวนคนที่เข้ามาใช้บริการมากขึ้น ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดวัย มีตั้งแต่กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ไปจนถึงกลุ่มวัยทำงาน ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้ประกอบการหลายราย มองเห็นโอกาสและต้องการที่จะเข้ามาในตลาดเพิ่มขึ้น และมีการแข่งขันทางการตลาดที่ธุรกิจจะต้องการแย่งชิงลูกค้าให้เข้ามาใช้บริการมากที่สุด สิ่งหนึ่งที่พอจะสังเกตได้จากความเคลื่อนไหวในตลาด คือ การขยายตัวของธุรกิจนี้ ไม่จำกัดอยู่แค่ในเขตเมืองอย่างกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้คนในสังคมเมืองที่มีกำลังซื้อสูงขึ้น แต่ในปัจจุบันเริ่มกระจายตัวออกไป เปิดตามห้างสรรพสินค้า คอมมูนิตี้มอลล์ หรือแม้แต่การเปิดตัวใหม่ของสถานเสริมความงามในรูปแบบ Stand-Alone คือ ตั้งอยู่เดี่ยว ๆ มีอาคารเป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการในตลาดบริการที่หลากหลายและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้การตอบรับและสนใจที่จะเข้ามาใช้บริการกับสถานเสริมความงามมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561)

ธุรกิจยังมีโอกาสเติบโตได้จากทัศนคติของผู้คนที่ให้ความสำคัญกับความสวยความงาม และมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูง เพื่อให้ตัวเองดูดีในสังคม ด้วยค่าบริการเริ่มต้นเฉลี่ยไม่สูงมาก เป็นจุดดึงดูดใจให้ลูกค้ารายใหม่ ๆ เข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นวัยทำงานที่มีความถี่ที่จะเข้ามาใช้บริการค่อนข้างสูง ซึ่งแม้ว่า ภาวะเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอย่างกลุ่มตลาดแมส แต่สำหรับตลาดระดับบน จะพบว่าไม่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจใช้บริการ เพราะราคาไม่ใช่ประเด็นหลักแต่เน้นไปที่ความพึงพอใจที่จะได้รับการบริการมากกว่า

สำหรับลักษณะของสถานเสริมความงาม มีการจำแนกประเภทบริการเสริมความงามออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทำทรีตเมนต์หรือเลเซอร์ 2) เสริมความงามแบบใช้เข็ม 3) การผ่าตัดศัลยกรรม สถานเสริมความงาม กำลังได้รับความนิยม และการเติบโตอย่างต่อเนื่อง คุณภาพของสถานเสริมความงาม กลยุทธ์หลักที่นำมาใช้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าคือ มาตรฐาน JCI จากอเมริกา นอกจากนี้ ยังพบว่าประเทศอาเซียนเป็นเป้าหมายที่น่าสนใจของการลงทุนและขยายธุรกิจด้าน สถานเสริมความงาม เนื่องจากประเทศในอาเซียนมั่นใจในศักยภาพและคุณภาพสินค้าของประเทศไทย เช่น เรื่องอาหาร สุขภาพ เมกอัพ สกินแคร์ และศัลยกรรม เป็นต้น (ของขวัญ พุฒินรินทร์, 2562) สอดคล้องกับข้อมูลพบว่า ภาพรวม ความงามและสุขภาพทั่วโลกมีมูลค่ามากกว่า 900,000 ล้านบาท เติบโต 15-20% โดยกว่า 60% มาจากอาเซียนคิดเป็น 500,000 ล้านบาท และนอกอาเซียน 40% หรือกว่า 400,000 ล้านบาท สิ่งที่ผู้ใช้บริการต้องการได้จากสถานเสริมความงาม คือ การให้บริการแล้วเห็นผลลัพธ์อย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน สิ่งสำคัญในการบริการ คือ การตอบโต้ และช่วยแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการ พยายามเสนอแนวทางเพื่อเป็นตัวเลือกให้แก่ลูกค้า สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ตั้งแต่เข้าคลินิกไปจนถึงสิ้นสุดการรักษามีการติดตามผลเพื่อให้เห็นถึงความใส่ใจและปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ โดยจากการ คำนวณผลสำรวจจากผู้ใช้บริการ 9,351 คน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศผู้หญิง 74% ผู้ชาย 26% และ จำแนกตามกลุ่มอายุ 12-17 ปี 9% อายุ 18-24 ปี 28% อายุ 25-34 ปี 27 % อายุ 35-44 ปี 15% อายุ 45-54 ปี 9% อายุ 55-64 ปี 3% และ อายุ 65 ปีขึ้นไป 8% กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่จะเลือกประเภทบริการเสริมความงามแบบทรีตเมนต์หรือเลเซอร์ มากกว่าการผ่าตัดศัลยกรรม แต่ประชากรที่มีมาก ก็นับเป็นลูกค้าเป้าหมายที่ผู้ประกอบการสถานเสริมความงามต้องการอย่างยิ่ง มาเป็นลูกค้า ดังจะเห็นได้จากข้อมูลของผู้ประกอบการในธุรกิจเสริมความงามที่พบว่า ธุรกิจสถานเสริมความงาม มีมูลค่า การตลาดในปี 2562 สูงถึง 250,000 ล้านบาท และมีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่อง 15-20% ของทุกปี โดยในตัวเลข 250,000 ล้านบาทนี้ มีมูลค่าตลาดสถานเสริมความงามราว 30,000 ล้านบาท และตลาดศัลยกรรมความงามอีก 30,000 ล้านบาท อัตรา เติบโตเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 10% ต่อปี

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการสถานเสริมความงามในเขตปทุมธานี เนื่องด้วย จังหวัดปทุมธานีมีพื้นที่เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครและเป็นเขตจังหวัดปริมณฑล ดังนั้นจึงมีการขยายตัวของสังคมมากขึ้น รวมทั้งยังมีหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งข้อมูลการศึกษาเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการ สถานเสริมความงามในเขตปทุมธานี และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการสถานเสริมความงาม ในเขตจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการของสถานเสริมความงาม

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดปทุมธานีและมีประสบการณ์ ใช้บริการสถานเสริมความงาม
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มของผู้ที่ใช้บริการสถานเสริมความงามในเขตปทุมธานี
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ย อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพ ข้อคำถามมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงาม ได้แก่ เหตุผลที่ท่านตัดสินใจใช้บริการ โปรแกรมที่ท่านเลือกใช้บริการ ช่วงเวลาที่ท่านเลือกใช้บริการ และบุคคลใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของท่านมากที่สุด ข้อคำถามมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 3 ปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงาม ซึ่งเป็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการตลาด ซึ่งได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านสถานที่ตั้ง (Place) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ด้านพนักงาน (Personal) ด้านบริการ (Process) ด้านการสร้างลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ด้านคุณภาพ (Quality) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะตามทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Opened) ให้แสดงความคิดเห็น

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ผ่านการตรวจสอบโดยการนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์ (Item-Objective of Congruence : IOC) โดยหาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า ระหว่าง 0.70 –1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้จัดเก็บข้อมูล (Try-Out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) = 0.86

4. การเก็บข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน 5% จึงได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และคำนวณการสำรองเก็บข้อมูลอีก 5% จึงได้กลุ่มตัวอย่างเป็น 405 คน และใช้วิธีการเก็บตัวอย่างแบบการสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental Samplings) แต่เมื่อเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้รับข้อมูลคืนจากกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าสถิติพรรณนา ร้อยละ ความถี่ ค่าสถิติอนุมาน chi-square หาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้เข้าใช้บริการสถานเสริมความงาม เป็นเพศหญิง จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5 มีอายุเฉลี่ย 20-40 ปี จำนวน 320 คน คิดเป็น ร้อยละ 80.0 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001–20,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36 และส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 มีระดับการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 81.0

2. ข้อมูลพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงาม พบว่า เหตุผลที่เข้าใช้บริการสถานเสริมความงามเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง จำนวน 120 คนคิดเป็นร้อยละ 30.0 โดยโปรแกรมที่เลือกใช้ คือ ยกกระชับผิวหน้า จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 ส่วนใหญ่ช่วงเวลาในการเข้าใช้บริการคือช่วง 13.31-15.00 น. จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 ส่วนใหญ่จะตัดสินใจเข้าใช้บริการโดยตนเอง จำนวน 188 คนคิดเป็นร้อยละ 47.0

3. ปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงาม ซึ่งเป็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการตลาด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นในด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.37 รองลงมาคือ ด้านสถานที่ตั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ด้านคุณภาพการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และด้านพนักงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ตามลำดับ ส่วนด้านลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ด้านการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ตามลำดับ

4. การทดสอบสมมติฐาน ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมีผลต่อการใช้บริการสถานเสริมความงามในเขตปทุมธานีแตกต่างกัน ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าการทดสอบจาก T-Test และ F-Test ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

4.1 ด้านเพศ พบว่าเพศที่ต่างกันมีปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการด้านผลิตภัณฑ์ และด้านคุณภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านราคา ด้านสถานที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านพนักงาน ด้านบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ที่ไม่มีความแตกต่างกัน

4.2 ด้านอายุ พบว่า อายุที่ต่างกันมีปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านคุณภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ตั้ง ด้านพนักงาน และด้านบริการ ที่ไม่มีความแตกต่างกัน

4.3 ด้านรายได้ พบว่า รายได้ที่ต่างกันมีปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงามแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4 ด้านอาชีพ พบว่า อาชีพที่ต่างกันมีปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงามแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านสถานที่ตั้ง ที่ไม่มีความแตกต่างกัน

4.5 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงาม ด้านราคา ด้านสถานที่ตั้ง ด้านพนักงาน ด้านบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านคุณภาพที่ไม่มีความแตกต่างกัน

4.6 ด้านสถานภาพ พบว่า สถานภาพที่ต่างกันมีปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการสถานเสริมความงามแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านคุณภาพที่ไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ภาพรวมของปัจจัยทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านการบริการ ด้านคุณภาพ ด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่ามีความสอดคล้องกับ ศัชชญาส์ ดวงจันทร์ และนริศ คำแก่น (2558) ที่กล่าวว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพและความงาม คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่ให้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร กระจำแสง, ประสพชัย พสุนนท์ และธีระวัฒน์ จันทิก (2561, หน้า 64) พบว่าผลการวิจัย 1) ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามเคยใช้บริการสถานสัณยกรรมเสริมความงาม และเหตุผลที่เลือกใช้บริการสัณยกรรมเสริมความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพและเสริมความมั่นใจ และส่วนใหญ่เลือกใช้แผนกสัณยกรรมเสริมความงามในโรงพยาบาลเพราะความกลัวจะไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกทำสัณยกรรมเสริมความงามของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร มี 7 ด้าน โดยเรียงลำดับตามความสำคัญในการเลือกใช้บริการได้ดังนี้ ปัจจัยด้านบุคลากรทางการแพทย์

ปัจจัยด้านความเชื่อและทัศนคติ ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านบุคลากรและกระบวนการที่ให้บริการ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และการให้บริการ ปัจจัยด้านสถานที่และกิจกรรมส่งเสริมการตลาด และปัจจัยด้านราคาค่าบริการและความสะดวกในการเข้าใช้บริการ

2. ด้านคุณภาพ ความน่าเชื่อถือของสถานเสริมความงาม มีบริการโทรนัดล่วงหน้าเพื่อความสะดวก มีบริการแจ้งข้อมูลหรือข่าวสาร กิจกรรมผ่าน Facebook Page และ Line ความชำนาญของแพทย์ ความน่าเชื่อถือของแพทย์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เพ็ญศรี วรรณสุข (2556) ที่พบว่า ระดับความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพบริการ กลยุทธ์การตลาดบริการของ ธุรกิจสปา ความพึงพอใจ และความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการของลูกค้าธุรกิจสปาในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจกับคุณภาพบริการที่ลูกค้ารับรู้ และถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะการให้บริการ โดยเฉพาะพนักงานรู้จักวิธีการนวดที่ถูกต้อง และนอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพบริการที่ลูกค้ารับรู้ โดยเฉพาะการตอบสนอง ความเชื่อมั่น และสมรรถนะในการให้บริการของ บุคลากร

3. ด้านราคา ซึ่งมีประเด็นพิจารณา คือ ราคาถูกกว่าสถานเสริมความงามอื่น ๆ ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพ ที่ได้รับ มีราคาให้เลือกหลายระดับตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สามารถแบ่งผ่อนชำระค่าบริการเป็นงวด ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ชลดา แสงทอง และจันทิมา เอกวงษ์ (2559, หน้า 71) ที่ผลการทดสอบพบว่า ด้านราคาลูกค้า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 โดยลูกค้ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ ราคา ค่าบริการเหมาะสมกับคุณภาพ ส่วนข้ออื่น ๆ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นราคาผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับคุณภาพ ราคาค่าบริการและผลิตภัณฑ์ถูกกว่าศูนย์ความงามอื่น ๆ มีการแจ้งค่าบริการก่อนการให้บริการอย่างชัดเจนและราคา ผลิตภัณฑ์มีให้เลือกหลากหลายระดับ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับ สุชาติดา มีสมกิจ และ พรทิพย์ ชนะคำ (2562, หน้า 196) ที่พบว่า ส่วนผสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับการใช้บริการสถานเสริมความงามของประชากรวัยทำงานในเขต กรุงเทพมหานคร ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีความสัมพันธ์ ในระดับค่อนข้างต่ำอยู่ในทิศทางเดียวกัน

4. ด้านลักษณะทางกายภาพ ในประเด็นบรรยากาศและการตกแต่งภายในคลินิก ที่นั่งมีเพียงพอต่อการใช้บริการ ของลูกค้า และความสะอาดของคลินิก ซึ่งมีความสอดคล้องกับจารีย์ พรหมณธ, ชุติวรรณ ปราณิธรรม, ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์ และนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ (2562, หน้า 119) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกใช้บริการสปาจากลักษณะทางกายภาพ รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ด้านราคา ด้านกระบวนการการให้บริการ ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ ความสะอาดมีผลต่อการเลือกใช้สปา ห้องสปาควรมีกลิ่นหอม การบริการด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริต มีบริการหลากหลายรูปแบบ สามารถจองล่วงหน้าได้ กำหนดราคาบริการที่ชัดเจน และมีส่วนลดสำหรับผู้เป็น สมาชิก นับเป็นจุดสำคัญสำหรับการเลือกใช้บริการสปา

กล่าวโดยสรุป เสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการของสถานเสริมความงามได้ว่า รายได้ อาชีพ ระดับ การศึกษา และสถานภาพของผู้ใช้บริการสถานเสริมความงามเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่ต้องตระหนักในการพัฒนา ปรับปรุง ด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจ นำมาซึ่งจำนวนลูกค้ามาใช้บริการที่เพิ่มมากขึ้น โดยต้องเน้นพิจารณาประเด็นด้าน ราคา ด้านพนักงาน ด้านการบริการ ด้านกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์ เป็นหลัก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลและการบริการ

ปัจจัย	เพศ	อายุ	รายได้	อาชีพ	ระดับการศึกษา	สถานภาพ
คุณภาพ	✓	✓	✓	✓		
บริการ			✓	✓	✓	✓
ผลิตภัณฑ์	✓		✓	✓		✓
สถานที่ตั้ง			✓		✓	✓
ราคา			✓	✓	✓	✓
ส่งเสริมการตลาด		✓	✓	✓		✓
พนักงาน			✓	✓	✓	✓
ลักษณะทางกายภาพ		✓	✓	✓	✓	✓

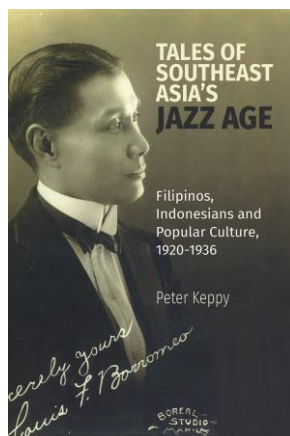
รายการอ้างอิง

- กนกพร กระจำแสง, ประสพชัย พสุนนท์, อีรวัดน์ จันทิก. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมกรรมการเลือกทำ
 ศัลยกรรมเสริมความงามของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*,
 12(28), 64–75.
- ของขวัญ พุฒินรินทร์. (2562). *มุ่งท็อปไฟว์ เมืองไทย สยายปีกนอก*. สืบค้น 29 มีนาคม 2563, จาก
<https://www.thebangkokinsight.com/216760/>
- จารีย์ พรหมณธ, ชุตีวรรณ ปรานีธรรม, ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์ และนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. (2562). พฤติกรรมการเลือกใช้บริการ
 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารช่อพะยอม*, 30(2), 119–130.
- ชลดา แสงทอง และจันทิมา เอกวงษ์. (2559). ความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของลูกค้าที่มาใช้บริการ
 ศูนย์ความงามจันทร์สว่าง สาขาพระนครศรีอยุธยา. *วารสารราชชมงคลล้านนา*, 4(1), 64–78.
- เพ็ญศรี วรรณสุข. (2556). คุณภาพบริการและกลยุทธ์การตลาดบริการสุขภาพที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการของลูกค้า
 ธุรกิจสปาในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 4(1), 22-33.
- ศัชนูส์ ดวงจันทร์ และ นริศรา คำแก่น. (2558). ความคาดหวังต่อการเลือกใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพและความงาม.
วารสารวิจัย มสค., 3(11), 27 – 46.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). *โอกาสทางธุรกิจของคลินิกเสริมความงาม*. สืบค้น 30 มีนาคม 2563, จาก
<https://doctorcosmetics.com>
- สุชาดา มีสมกิจ และ พรทิพย์ ชนะคำ. (2561). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดกับการใช้บริการ
 คลินิกเสริมความงามของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารเซนต์จอน*, 21(28), 190–200.

บทวิจารณ์หนังสือ

In Tales Of Southeast Asia's Jazz Age: Filipinos, Indonesians and Popular Culture, 1920-1936.

วิริยะ สว่างโชติ¹

ผู้เขียน Peter Keppy
สำนักพิมพ์ National University of Singapore Press
ปีที่พิมพ์ 2019
ความยาว 288 หน้า

ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1920 เป็นต้นมาดนตรีแจ๊สได้เป็นที่นิยมในอเมริกา และต่อมากลายเป็นดนตรีที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ไม่เว้นแม้แต่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในยุคนั้นดินแดนส่วนใหญ่ยังคงเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ รวมถึงสหรัฐอเมริกา ตามความเข้าใจเดิมเรามักคิดว่าวัฒนธรรมชาติตะวันตกถูกนำมาสู่ประเทศอาณานิคมโดยประเทศผู้ปกครองหรือเจ้าอาณานิคม แต่ปีเตอร์ แคปปี้ นักวิชาการรุ่นใหม่ชาวเนเธอร์แลนด์ได้บอกถึงที่มาที่ไปของเรื่องดังกล่าวที่ต่างออกไป ในหนังสือ In Tales Of Southeast Asia's Jazz Age: Filipinos, Indonesians and Popular Culture, 1920-1936 เขาได้ศึกษายุคของแจ๊สในฟิลิปปินส์และหมู่เกาะอินเดียนตะวันออกเฉียงใต้ของเนเธอร์แลนด์ (หรือประเทศอินโดนีเซียปัจจุบัน) โดยเห็นว่า “ยุคของแจ๊ส” เป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างดนตรีตะวันตกสมัยใหม่และการเต้นรำ/ดนตรีพื้นเมืองเพื่อสร้างรูปแบบทางวัฒนธรรมลูกผสมขึ้นมา งานของแคปปี้ถือว่าเป็นงานที่บุกเบิกเรื่องราวของ “ยุคแจ๊ส” ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังไม่ค่อยมีคนศึกษากัน

แคปปี้ได้สืบร่องรอยประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมของแจ๊สยุค ค.ศ.1930 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยใหม่จากวิวนักดนตรีแจ๊สและนักแสดงละครเพลงรุ่นบุกเบิกที่ได้รับความนิยมอย่างหลุยส์ บอร์โรโม (Lusi Borromeo) ที่ถือว่าเป็นคิง ออฟ แจ๊ส ของฟิลิปปินส์ และนักร้องโอเปร่าชาวมลายูมิสรีโบเอ็ต (Miss Riboet) นักร้องละครเพลงภาษามลายูที่มีชื่อเสียง

¹ ผู้ประสานงานโครงการ Inter-Asia School, Bangkok

ในอินโดนีเซียและคาบสมุทรมลายู แคปปี้เห็นว่าทั้งสองคือตัวกลางทางวัฒนธรรม (cultural brokers) ที่ทั้งเป็นผู้นำเข้าผสมผสานและประดิษฐ์วัฒนธรรมบันเทิงขึ้นใหม่ในทศวรรษที่ 1920-1930 ภายใต้สังคมประกอบได้ด้วยคนท้องถิ่นมาลาเย คนอินโดนีเซีย คนจีนอพยพ และจีนผัดถิ่น คนต่างชาติชาวตะวันตก เช่น ชาติดัตช์ คนเยอรมัน คนอังกฤษและคนอเมริกัน ประเด็นแคปปี้สนใจคือวัฒนธรรมสมัยนิยมใหม่ที่ทั้งสองผลิตซึ่งสอดคล้องกับชีวิตสมัยใหม่ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียในยุคนั้นอย่างไร กับผู้คนกลุ่มไหน และมีปฏิกิริยาเกิดขึ้นใหม่บ้าง

แคปปี้เห็นว่าทั้ง หลุยส์ บอร์โรโม และมิสริโบเอ็ด เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีเสน่ห์ ซึ่งช่วยให้การสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่ความทันสมัยและมีความเป็นสากล (Modern and cosmopolitan culture) ได้รับความนิยม แคปปี้เรียกปรากฏการณ์ที่เกิดกับดนตรีแจ๊สและโอเปร่ามาเลยว่าเป็น "in-between space" แนวคิดที่เขาปรับมาจากผลงานของโฮมี บาบา (Homi Bhabha) สำหรับหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

โดยในส่วนแรกของหนังสือบทที่ 2- 6 แคปปี้ได้กล่าวถึงยุครุ่งเรืองและการตกต่ำของหลุยส์ บอร์โรโม นักดนตรีผู้บุกเบิกแจ๊สในฟิลิปปินส์ เขามาจากครอบครัวที่มีฐานะดีในเกาะเซบูและได้รับการฝึกฝนเปียโนมาตั้งแต่ในวัยเด็กและเล่นดนตรีเป็นอาชีพในฟิลิปปินส์ ในปี ค.ศ.1915 เขาไปที่สหรัฐอเมริกาเพื่อศึกษาเปียโนเพิ่มเติม ซึ่งตอนนั้นเขาอายุ 35 ปีแล้ว ด้วยเหตุที่ไม่คาดฝันเขาได้มีโอกาสเดินทางไปยังซานฟรานซิสโกเพื่อเข้างานแสดงสินค้านานาชาติแพน - แปซิฟิก 1915 ที่นั่นเขาได้พบกับนักดนตรีชาวฟิลิปปินส์ที่รู้จักกันและถูกขอให้แสดงเปียโนที่ดัดแปลงพิวเลี่ยน ซึ่งถือว่าการแสดงครั้งแรกในอเมริกา และการแสดงที่นั่นทำให้เขาได้เซ็นสัญญา 3 ปีกับ Orpheum Circuit ซึ่งเป็นโรงละครเพลงและโรงภาพยนตร์ขนาดใหญ่ เขาได้แสดงในชิคาโก นิวยอร์กและซานฟรานซิสโก จากประสบการณ์ในการเล่นกับคณะละครทำให้เขาเห็นวัฒนธรรมดนตรีแจ๊สประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในด้านดีและด้านลบ แม้ว่าเขาจะได้ประสบการณ์อันสร้างฝีมือเปียโนให้กับเขา แต่บอร์โรโมก็ต้องเจ็บปวดกับการถูกมองว่าเป็น "นักดนตรีชาวจีน" ไม่ใช่คนฟิลิปปินส์อยู่บ่อยครั้ง หลังจากแสดงในอเมริกาได้ 6 ปี ในปี ค.ศ. 1921 เขากลับไปที่ฟิลิปปินส์และตั้งวงดนตรีแจ๊สแห่งแรกที่นี่ การแสดงดนตรีแจ๊สของเขาจะใช้ชื่อว่าคำว่า "vod-a vil" ในขณะที่ผู้ชมท้องถิ่นของเรียกขานว่า "bodabil" ซึ่งเป็นเพลงแจ๊สประกอบการเล่นละคร นอกจากนี้เขายังจะเล่นแจ๊สในแบบเต้นรำในสไตล์เรกไทม์ (ragtime) แทงโก (tango) วอลทซ์ (waltzes) รุมบ้า (rumba) เพลงรักภาษาตากาล็อกที่เรียกว่า "คุนดิแมน" (kundiman) แคปปี้พบว่าดนตรีของบอร์โรโมได้รับความนิยมทำให้เขาแสดงตามสถานบันเทิงในท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งการแสดงแบบรายการวาไรตี้ที่ห้องบอลรูมคาบารेट ห้องเต้นรำ รวมถึงงานรื่นเริง งานต้อนรับแขก และงานพาเหรด ในทศวรรษที่ 1920 ถึง 1930 เขาจึงถูกเรียกว่า "ราชาแห่งดนตรีแจ๊ส" ในฟิลิปปินส์ แต่หลังจากเข้าสู่ช่วงสงครามครั้งที่ 2 กองทัพจักรวรรดิญี่ปุ่นครอบครองฟิลิปปินส์ วงดนตรีแจ๊สของเขาก็ถูกห้ามแสดงเขากลับไปที่เซบู และคาดว่าเสียชีวิตที่นั่นในระหว่างสงคราม อย่างไรก็ตามในช่วงที่สหรัฐอเมริกาปกครองฟิลิปปินส์นั้นบอร์โรโมถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของแจ๊สฟิลิปปินส์

สำหรับในบทที่ 7-9 คือส่วนที่สองของหนังสือ แคปปี้ได้กล่าวถึงยุครุ่งเรืองและต่ำอีกเช่นกัน แต่เป็นเรื่องราวของมิสริโบเอ็ด หญิงสาวชาวที่เป็นดาราละครร้องคนแรกในอินโดนีเซียและบริติชมาลายาระหว่างทศวรรษที่ 1920 ถึง 1930 มิสริโบเอ็ด ผลงานกับคณะละครโอเรียน (Orion) คณะละครมาเลยที่ก่อตั้งโดยเตี้ย เต็ก เจียน (Tio Tek Djien) สามีของเธอซึ่งเป็นนักธุรกิจชาวจีน มิสริโบเอ็ดเรียนหลักสูตรแจ๊สแดนซ์สมัยใหม่จากอาจารย์ชาวอเมริกันและการเต้นรำแบบชาวจากคณะแสดงที่ศาลของชาว โดยสามีชาวเปอรานาเป็นผู้อุปถัมภ์ เธอเริ่มอาชีพการร้องและการแสดงโอเปร่ามาเลย แม้ว่าเธอจะยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการแสดงและร้องเพลงในปี ค.ศ. 1922 ในเวลานั้นผู้ชมส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมืองในอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม เตี้ยสามีของเธอได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของโรงละครมาเลย โดยการนำสคริปต์จากต้นฉบับที่มักดัดแปลงมาจากวรรณกรรมจีน นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวจากจีวจีน ละครอาหรับราตรี รวมถึงเรื่องที่แปลงมาจากภาพยนตร์เจียบของอเมริกัน ทำให้ละครที่เธอเล่นส่วนใหญ่เปลี่ยนไปเป็นละครที่ผสมผสานของการเต้นรำ การร้องเพลงและการแสดง

กายกรรม ละครโอเปร่ามาเลย์ ยังมีการนำเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่าครองซอง (Kroncong) และเพลงแจ๊สมาใช้ในการแสดงละครด้วย ผู้ชมการแสดงจากชนพื้นเมือง คนจีนพลัดถิ่น ขยายไปสู่กลุ่มชนชั้นกลางชาวยุโรปและและชนชั้นสูงชาวอินโดนีเซีย ซึ่งสะท้อนให้เห็นรสนิยมใหม่ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามมีการเมืองในชุมชนชาวจีนเปราะบางกันต่อต้านการเล่นของมิสริโบเอ็ด แม้ว่าละครเรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับการเมืองในอินโดนีเซียไม่ว่าจะเป็นชุมชนชาติพันธุ์พลัดถิ่นหรือชาตินิยมชาวอินโดนีเซีย การล่มสลายของโรงละครมาเลย์เนื่องจากความนิยมของภาพยนตร์และอุตสาหกรรมแผ่นเสียงแม้ว่ามิสริโบเอ็ดและสามีเธอพยายามที่จะย้ายธุรกิจของพวกเขาไปสู่อุตสาหกรรมภาพยนตร์ท้องถิ่นในฐานะผู้ผลิตภาพยนตร์อิสระในช่วงปลายทศวรรษที่ 1930

ในส่วนที่สามของหนังสือเล่มนี้ คือบทที่ 10 โดยแคปปี้กล่าวถึงอายุของดนตรีแจ๊สในยุค 1920 ไม่เพียง แต่ช่วยส่งเสริม “in-between space” ชาวอินโดนีเซียสมัยใหม่และภูมิทัศน์วัฒนธรรมใหม่ของมาเลย์ที่มาร่วมกับความเปราะบางชาติและความทันสมัย แต่มันยังเปิดใช้งานการวิจารณ์ทางสังคมและการปลดปล่อยให้เห็นวัฒนธรรมเพลงแจ๊สและการแสดงโอเปร่ามาเลย์ อย่างไรก็ตามแคปปี้เห็นว่าน่าแปลกที่ดนตรีแจ๊สและโอเปร่ามาเลย์บางครั้งก็รวมพื้นที่วัฒนธรรมกับพวกชาตินิยมและชนชั้นสูง แต่บางครั้งก็แยกพื้นที่ออกมา ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นในทั้งสองประเทศ เราจะเห็นว่าความนิยมของหลุยส์ บอร์โรโมและมิสริโบเอ็ดมีอยู่ในช่วงทศวรรษที่ 1920-1930 อีกหนึ่งทศวรรษต่อมาทั้งคู่ก็หายไปจากแวดวงบันเทิง อย่างไรก็ตามในฟิลิปปินส์ ศิลปินอย่างบอร์โรโม ยังคงในฐานะศิลปินชาตินิยมและผู้รักชาติ ส่วนมิสริโบเอ็ดแทบไม่เคยมีการกล่าวถึงเลยจนเธอมาเสียชีวิตในกลางทศวรรษที่ 1960

อย่างไรก็ตามแคปปี้เห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่ทั้งคู่ได้ทำในยุคนั้นก็คือการสร้างและผสมผสานวัฒนธรรมสมัยใหม่ ถูกผลิตซ้ำแพร่โดยคนท้องถิ่นที่เป็นผู้สร้างความบันเทิงให้กับประชาชนทั่วไป ดนตรีแจ๊สและโอเปร่ามาเลย์ในยุคอาณานิคมตอนปลายยังช่วยในการเป็นสื่อกลางภาษาสำหรับการแสดงออกของความไม่พอใจทางสังคมหรือการเมืองในทั้งสองประเทศเช่นกัน

ปัจจุบันเรานักวิชาการจำนวนมากในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้หันมาสนใจศึกษาวัฒนธรรมสมัยนิยมในเอเชีย หนังสือเล่มนี้ของ ปีเตอร์ แคปปี้นำเสนอข้อมูลขั้นต้นจากท้องถิ่นสู่การศึกษาวัฒนธรรมในโลกวิชาการนานาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นชิ้นบุกเบิกที่สำคัญ เรายังต้องการวิจัยเพิ่มเติมในหัวข้อเช่นนี้อีกมากสำหรับการผลิตความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่นและนานาชาติ

รายการอ้างอิง

Keppy, Peter. (2019). In *Tales Of Southeast Asia's Jazz Age: Filipinos, Indonesians and Popular Culture, 1920-1936*. Singapore: National University of Singapore Press.

การเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรีเป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ การท่องเที่ยวและการจัดการโรงแรม อุตสาหกรรมการบริการ พลศึกษาและนันทนาการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเสนอบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร มีรายละเอียด หลักเกณฑ์และรูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับ ดังนี้

1. ประเภทบทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ บทความวิชาการและบทความงานวิจัย
2. บทความที่เสนอขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการเสนอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นและจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี
3. ความยาวของบทความ 10 – 15 หน้า กระดาษ A4 และกำหนดให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 พอยท์
4. การตั้งค่าหน้ากระดาษ A4 และกำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เท่า (Single Space) พร้อมระบุเลขหน้าตั้งระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว ล่าง 1 นิ้ว ซ้าย 1 นิ้ว และขวา 1 นิ้ว
5. องค์ประกอบของบทความ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำหลัก (ภาษาละไม่เกิน 5 คำ) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน (ชื่อ – สกุล, สังกัด และอีเมล โดยให้ใส่ที่เชิงอรรถ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษและส่วนของเนื้อหา
6. หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์
7. ส่วนเนื้อหา ขนาด 14 พอยท์
 - 7.1 บทความวิชาการ
 - ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ตัวหนา ขนาด 18 พอยท์
 - บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ภาษาละไม่เกิน 300 คำ
 - บทนำ
 - เนื้อหา
 - บทสรุป
 - รายการอ้างอิง*
 - 7.2 บทความงานวิจัย
 - ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ตัวหนา ขนาด 18 พอยท์
 - บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ภาษาละไม่เกิน 300 คำ
 - บทนำ
 - การทบทวนวรรณกรรม
 - วิธีการวิจัย
 - ผลการวิจัย
 - อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย
 - รายการอ้างอิง*

* รายการอ้างอิง เป็นการบอกรายการแหล่งอ้างอิงตามที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาของงานเขียน

8. การอ้างอิง รายการอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบ APA 6th

8.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

- การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

ตัวอย่าง

นิศากร สิงห์เสนี (2550, หน้า 15)

Hanna (2015, pp. 25-26)

- การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

(นิศากร สิงห์เสนี, 2550, หน้า 15)

(Hanna, 2015, pp. 25-26)

8.2 รายการอ้างอิง

ตัวอย่าง

หนังสือ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *ธุรกิจนำเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ไซน์.

Page, Stephen J. (2015). *Tourism management* (5th ed.). New York: Routledge Taylor & Francis Group.

บทความในเอกสารรายงานการประชุมและสัมมนา

เชษฐิดา กุศลลาไสยานนท์, วิทยาพรรณ จันทน์ประเสริฐ, นิจุรา ภู่วี และหรรษา พลอยประเสริฐ. (2557). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการจัดการของตลาดน้ำดอนหวายจังหวัดนครปฐม. ใน *การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “งานศิลปวัฒนธรรมกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นไทย”* (น. 75-80). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Abdelrahman, Omer Hassan. (2009). The state of ICT implementation and training at the University of Khartoum Library System (UKLIS). In *International conference on academic libraries (ICAL-2009)-vision and role of the future academic libraries* (pp. 77-82). Delhi: University of Delhi.

บทความในวารสาร

จิตรรัตน์ ดันนัรรัตน์. (2557). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี. *วารสารวิจัย มสค สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 10(2), 91-103.

Liao, Hui-Chuan. (2016). Using automated writing evaluation to reduce grammar errors in writing. *ELT Journal*, 70(3), 308-319.

วิทยานิพนธ์

วรท พิณแพทย. (2553). *แนวทางการพัฒนาการบริการระหว่างการบินในชั้นธุรกิจ สำหรับ*

ผู้โดยสารกลุ่มนักธุรกิจชาวไทย กรณีศึกษา บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พะเยา.

Niphawan Samartkit. (2008). *Caregiver role strain and rewards of care giving : a study of caring for traumatic brain injured patients in eastern Thailand* (Doctoral Dissertation).Mahidol University, Bangkok.

เว็บเพจมีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. (2552).*แผนพัฒนาบุคลากรและกรอบอัตรากำลัง ปี พ.ศ.2553-2557*. สืบค้น 21 ตุลาคม 2559, จาก http://arc.dru.ac.th/th/dirPersonPlan_show.php?pdf=2553-2557.pdf&year=2553%20%B6%D6%A7%20%BE.%C8.%202557

Mathew, K. Susan, and Baby, M. D. (2012). *Developing Technology Skills for Academic Librarians: A Study Based on the Universities in Kerala, India*. Retrieved October 21, 2016, from <http://unllib.unl.edu/LPP/mathew-baby.htm>

วิธีการจัดส่งบทความ

กรุณาส่งแบบเสนอผลงานวิชาการและไฟล์ข้อมูลบทความมาทางอีเมล: liberalartsjournal@rmutt.ac.th และส่งเอกสารฉบับจริงมาที่ กองบรรณาธิการวารสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลคลองหก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110 หากมีข้อสงสัยติดต่อผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรารุณมาศ พลิชฐ์ภักกุล, คุณวรรณยา เกลยปราชญ์ เบอร์โทรศัพท์ 02 549 4965

แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

ข้าพเจ้า (ชื่อ -สกุล)

(ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์

☐ ดร. ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

วุฒิการศึกษา(สูงสุด).....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของผลงานวิชาการ

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

ผลงานนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการเสนอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นและจะไม่
นำส่งไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสาร
ศิลปศาสตร์มทร.ธัญบุรี

.....ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

(.....)

วันที่

แบบรับรองบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ อาจารย์ ☐ ดร.

ชื่อ - สกุล

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

ของนิสิต ชื่อ -สกุล

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

.....ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่